

**LATVIJAS UNIVERSITĀTE
BIZNESĀ, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTE
FINANŠU UN GRĀMATVEDĪBAS NODAĻA**

**NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS UN
TERORISMA UN PROLIFERĀCIJAS FINANSĒŠANAS NOVĒRŠANA
UN TĀS PROBLEMĀTIKA ZVĒRINĀTU REVIDENTU
KOMERCSABIEDRĪBĀS**

**Prevention of Money Laundering and Terrorism and Proliferation
Financing and its Problems in the Commercial Companies of Sworn
Auditors**

MAĢISTRA DARBS

Grāmatvedības un audita profesionālā maģistrā studiju programma

Autors: **Violeta Kožuha**

Studenta apliecības Nr.: vk19035

Darba vadītājs: Doc. I.Faituša

RĪGA 2020

ANOTĀCIJA

Maģistra darba “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana un tās problemātika zvērinātu revidentu komercsabiedrībās” mērķis ir pamatojoties uz teorētiskajiem un praktiskajiem aspektiem noteikt un izpētīt problēmjautājumus, kas saistīti ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu zvērinātu revidentu komercsabiedrībās un piedāvāt risinājumus NILLTPFN IKS uzlabošanai. Darba teorētiskajā daļā ir aplūkoti NILLTPFN procedūras posmi un tas problemātika. Maģistra darba pētījuma daļā veikta zvērinātu revidentu aptauja, kā arī novērtēta zvērinātu revidentu komercsabiedrības SIA “X” izstrādāta NILLTPFN IKS. Rezultātā tika piedāvāti ieteikumi IKS pilnveidošanai un priekšlikumi NILLTPFN efektivitātes uzlabošanai.

Atslēgvārdi: NILLTPF, revidenti, problemātika, novēršana, IKS

ANNOTATION

The aim of the master's thesis “Prevention of money laundering and terrorism and proliferation financing and its problems in the commercial companies of sworn auditors” is to identify and study problems related to the prevention of money laundering in companies of sworn auditors' and to offer solutions to improve PMLTPF I based on theoretical and practical aspects. The theoretical part of the work deals with the stages of the PMLTPF procedure and its problems. In the research part of the master's thesis, a survey of sworn auditors was conducted, as well as the PMLTPF ICS developed by the commercial company of sworn auditors' SIA “X” was evaluated. As a result, recommendations for the improvement of the ICS and proposals for the improvement of the efficiency of the PMLTPF were offered.

Keywords: PMLTPF, auditors, problems, prevention, ICS

SATURA RĀDĪTĀJS

Apzīmējumu un saīsinājumu saraksts.....	5
Ievads.....	6
1. Zvērināti revidenti kā NILLTPFN likuma subjekti	10
1.1. NILLTPF būtība	10
1.2. NILLTPFN likums	14
1.3. Iekšējās kontroles sistēma	16
1.4. Klienta izpētē un identifikācija	18
1.5. Patiesā labuma guvēja noskaidrošana	22
1.6. Darījumi ar politiski nozīmīgām personām.....	29
1.7. Risku novērtēšana	32
1.8. Ziņošanas pienākums	33
1.9. Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma prasības.	36
2. Zvērinātu revidentu aptauja par NILLTPFN problemātiku.....	41
2.1. Pētījumā mērķis un auditorija	41
2.2. Aptaujas rezultāti.....	42
3. Zvērinātu revidentu komercsabiedrības SIA “X” NILLTPFN IKS novērtējums	56
Secinājumi	65
Priekšlikumi.....	70
Izmantotā literatūra un avoti.....	75
Pielikumi	
1. pielikums. Apliecinājuma paraugs	

APZĪMĒJUMU UN SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

- ANO** - Apvienoto Nāciju Organizācija
- FATF** - Finanšu darījumu darba grupa
- FID** - Finanšu izlūkošanas dienests
- FKTK** - Finanšu un kapitāla tirgus komisija
- IKS** – Iekšējās kontroles sistēma
- LZRA** - Latvijas Zvērinātu revidentu asociācija
- NILL** - noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
- NILLTPF** - noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, terorisma un proliferācijas finansēšana
- NILLTPFN** - noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana
- NVO** - nevalstiskās organizācijas
- PLG** - Patiesais labuma guvējs
- PNP** - Politiski nozīmīga persona
- TF** - terorisma finansēšana
- VID** – Valsts ieņēmumu dienests
- VDD** - Valsts drošības dienests

IEVADS

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana kļuvusi par visas pasaules prioritāro uzdevumu.

Naudas atmazgāšana ir smags noziegums, kas skar ekonomiku kopumā un bremsē valstu sociālo, ekonomisko, politisko un kultūras attīstību visā pasaulē. Tas veicina korupciju un saasina sociālās problēmas. Kad valsts iegūst reputāciju, kuru cīņa pret naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu neatbilst starptautiskajiem standartiem vai nav pietiekami stingra, tad rezultāts var būt iekļaušanā pelēkajā saraksta, kas rāda vairākas negatīvas sekas. Starptautiskas iestādes parasti izskata darījumus ar šādām valstīm ar īpašu uzmanību un pat var izpostīt biznesa attiecības ar saviem partneriem no šīm valstīm. Tādējādi neefektīvas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšana sistēmas izmantošana, kas neatbilst starptautiskajiem standartiem, var radīt nevēlamus zaudējumus gan nacionālajām finanšu iestādēm, gan starptautiskās tirdzniecības sektoram.

Pašlaik pieaug finanšu sistēmas ievainojamība iespējamiem mēģinājumiem to izmantot noziedzīgu ienākumu legalizācijas nolūkos. Daudzas zinās tas ir saistīts ar augošu globalizāciju, informācijas tehnoloģiju attīstību un naudas plūsmu intensifikāciju.

Efektīva noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas sistēma neapšaubāmi prasa ciešu sadarbību starp visām valsts institūcijām. Sistēmas veiksmīgai funkcionēšanai ir būtiska privātā sektora, galvenokārt finanšu iestāžu, kā arī noteiktu nefinanšu organizāciju un speciālistu, kuriem piemērojamas regulējošo institūciju prasības, līdzdalība.

Nauda tiek atmazgāta caur valūtu un fondu biržām, dārgmetāla tirgotājiem, kazino, automašīnu pārdošanas, apdrošināšanas un tirdzniecības uzņēmumiem. Privātās un ārzonas bankas, korporācijas, brīvās tirdzniecības zonas, elektroniskās sistēmas un tirdzniecības un finanšu iestādes – visas šīs institūcijas var maskēt nelikumīgu darbību.

Ražotāji, izplatītāji, juridiskie speciālisti un citas nefinanšu iestādes arvien vairāk piesaista topošo naudas atmazgātāju uzmanību. Viens pētījums liecina, ka 20 – 30% no visiem noziedzīgos nodarījumos iegūtajiem ieņēmumiem tiek atmazgāti nefinanšu sektorā¹, kuru starpā ir arī zvērināti revidenti.

¹ European Commission, Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities, pieejams https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/supranational_risk_assessment_of_the_money_laundering_and_terrorist_financing_risks_affecting_the_union.pdf [skatīts 05.01.2019]

Zvērināti revidenti kā profesionāli pakalpojumu sniedzēju pārstāvi, apzināti vai neapzināti var tikt izmantoti NILLTPF, sniedzot konsultācijas finanšu grāmatvedības, nodokļu un komercdarbības jautājumos, kas var tikt izmantotas darījumu strukturēšanai, lai izvairītos no nodokļu nomaksas. Tāpat pastāv risks, ka zvērināti revidenti var tikt izmantoti fiktīvu darījumu apliecināšanai.

Pastāv sociālās cerības, ka revidentiem ir jāspēlē efektīva loma noziedzības samazināšanā. Jauni standarti prasa no zvērinātiem revidentiem īpašu pieeju, proti, ka revidentiem ir jāpretojas esošajiem finanšu noziegumiem un jācīnās ar tiem.

Papildinātā Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojumā revidentu darbības uzsākšanas kontrole novērtēta augstā līmenī. Neskatoties uz to, ka normatīvajos aktos izvirzītas augstas prasības (izglītības, pieredzes, reputācijas, personīgo īpašību) personai, kas vēlas kļūt par zvērinātu revidentu, ka arī Zvērinātiem revidentiem ir saistoši starptautiskie revīzijas standarti, kas nosaka to, ka ir obligāti jāievieš iekšējās kontroles attiecībā uz revīzijas pakalpojumu sniegšanu un klientu identifikāciju, ziņojumā revidentu zināšanu līmenis NILLTFN jomā novērtēts ka nepietiekams. Ziņojumā teikts, ka zvērinātiem revidentiem nav pietiekamas izpratnes par klientu identifikāciju, klientu izpēti, NILLTF riskiem un atšķirību starp aizdomīgiem un neparastiem darījumiem. Zvērinātiem revidentiem ir maz informācijas par Latvijā aktuālajām NILLTF tipoloģijām un riskiem. Zvērinātu revidentu uzraudzības un ziņošanas par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem efektivitāte ir zema, ir maz ziņojumu un neviens no revidentu ziņotajiem darījumiem nav iesniegts tiesībsardzības iestādes.²

Darba mērķis: Pamatojoties uz teorētiskajiem un praktiskajiem aspektiem noteikt un izpētīt problēmjautājumus, kas saistīti ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu zvērinātu revidentu komercsabiedrībās un piedāvāt risinājumus NILLTPFN IKS uzlabošanai.

Darba uzdevumi:

1. Izpētīt un aprakstīt zvērinātu revidentu komercsabiedrībās veicamus pasākumus NILLTPFN likuma pienākumu izpildei;
2. Raksturot problēmas, ar kurām var saskarties zvērināts revidents pildot NILLTPFN procedūru;
3. Veikt zvērinātu revidentu aptauju par NILLTPFN;
4. Izpētīt un izanalizēt kā NILLTPFN ietekmē zvērinātu revidentu darbu;
5. Atklāt problēmas, ar kurām saskaras zvērināti revidenti veicot NILLTPFN likumā noteiktus pienākumus;

² FID, Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums, pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf [skatīts 04.01.2019]

6. Aprakstīt un novērtēt zvērinātu komercsabiedrībā SIA "X" izstrādāto NILLTPFN IKS;
7. Piedāvāt priekšlikumus NILLTPFN IKS uzlabošanai;
8. Piedāvāt priekšlikumus NILLTPFN efektivitātes paaugstināšanai.

Pētījuma objekts: Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana.

Pētījuma priekšmets: Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas sistēmas efektivitātes paaugstināšanas iespējas zvērinātu revidentu komercsabiedrībā.

Hipotēze:

1. Nepietiekama datu pieejamība un informācijas apmaiņas dēļ zvērināti revidenti nevar nodrošināt efektīvu NILLTPF novēršanu.
2. Zvērinātu revidentu komercsabiedrības SIA "X" izstrādāta un ieviesta NILLTPFN IKS ir efektīva.

Maģistra darba izstrādē izmantotas sekojošas pētniecības metodes: aprakstošā metode, salīdzinošā jeb komparatīvā metode, statistiskās datu apstrādes metode, kvantitatīvā metode, grafiski attēlošanas metode.

Izstrādājot maģistra darbu, ir izmantoti LR normatīvie akti, ārvalstu autoru un zinātnieku darbi, publikācijas presē, internetā pieejamiem materiāli, semināru materiāli, kā arī SIA „X” un LZRA npublicēti materiāli.

Pētījuma periods: no 2012. līdz 2020. gadam.

Maģistra darbs sastāv no trim nodaļām, secinājumiem, priekšlikumiem un pielikuma.

Pirmajā nodaļā apkopota informācija par zvērinātu revidentu veicamiem pasākumiem NILLTPFN likuma prasību ievērošanai, lai novērtētu problēmas, ar kurām var saskarties zvērināti revidenti veicot NILLTPFN procedūru.

Darba otrajā daļā veikta zvērinātu revidentu aptauja, lai izprastu kā NILLTPFN ietekmē zvērinātu revidentu darbu, ka arī ar kādiem problemjautājumiem viņi saskaras veicot likumā noteiktas prasības.

Darba trešajā daļā apskatīta zvērinātu revidentu komercsabiedrības SIA "X" izstrādāta NILLTPFN IKS, lai novērtētu tās efektivitāti un piedāvātu ieteikumus IKS pilnveidošanai.

Pētāmo problēmu norobežojums: Zvērinātu revidentu komercsabiedrības ārpus revīzijas pakalpojumiem var sniegt arī citus. Zvērinātu revidentu uzraudzības un kontroles institūcija ir LZRA, toties sniedzot grāmatvedības pakalpojumus un konsultācijas par uzraudzības iestādi kļūst arī VID. Šajā gadījumā, izstrādājot IKS, būtu jābalstās uz VID

izstrādātām vadlīnijām un rekomendācijām. Tā kā zvērinātu revidentu komercsabiedrība SIA “X” sniedz tikai ar revīziju saistītus pakalpojumus, darba izstrādē netika apskatīti citi gadījumi.

1. ZVĒRINĀTI REVIDENTI KĀ NILLTPFN LIKUMA SUBJEKTI

1.1. NILLTPF būtība

Latvijas tiesību akti nosaka, ka par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem ir uzskatāmi līdzekļi, kuri tieši vai netieši iegūti personas īpašumā vai valdījumā, izdarot noziedzīgu nodarījumu.

Papildus Krimināllikumā noteiktajiem par noziedzīgi iegūtiem uzskatāmi arī līdzekļi, kuri pieder personai vai kurus tieši vai netieši kontrolē persona:

- kura ir iekļauta kādā no Ministru kabineta noteiktu valstu vai starptautisko organizāciju sastādītajiem to personu sarakstiem, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā;
- kura ir iekļauta uz Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma pamata Ministru kabineta sastādītajā sankciju subjektu sarakstā nolūkā cīnīties pret iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā;
- par kuru operatīvās darbības subjektiem, pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai vai tiesai ir informācija, kas dod pietiekamu pamatu šo personu turēt aizdomās par tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kurš saistīts ar terorismu, vai līdzdalību tajā.³

Laiku pa laikam pasaulē tiek nosaukti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apmēri, kuri pēc Starptautiskā Valūtas fonda aplēsēm veido 2-5% no pasaules iekšzemes kopprodukta. Tomēr aprēķināt precīzi legalizēto līdzekļu apmērus nav iespējams. Legalizēto līdzekļu apmēri ik gadu ir skaitāmi miljardos euro un rada nopietnas bažas. Tādēļ valstis un starptautiskās institūcijas veic pasākumus, lai novērstu legalizāciju un sauktu pie atbildības iesaistītās personas.⁴

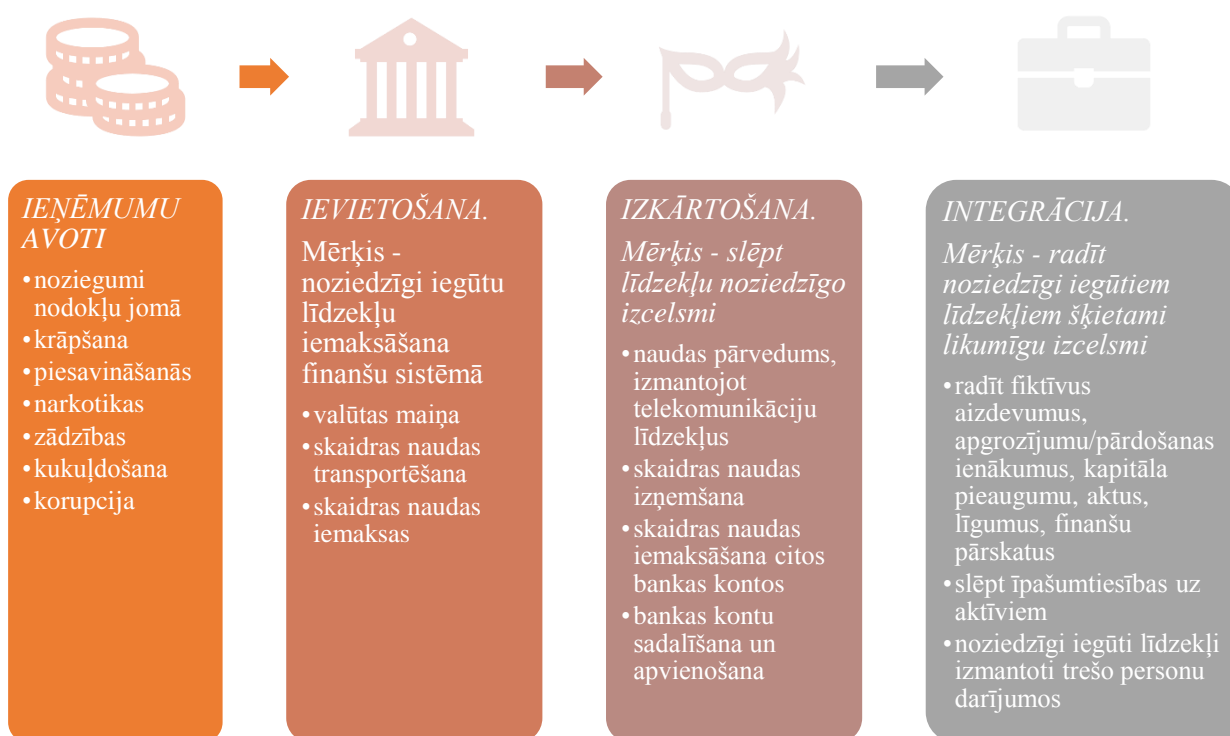
Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai parasti ir trīs stadijas:

1. *Ievietošana.* Šā posma mērķis ir iemaksāt noziedzīgi iegūtus līdzekļus, kas parasti ir skaidra nauda, bankas kontā attiecīgajā valstī vai ārvalstīs. Šajā saistībā skaidra nauda var tikt pārvērsta citās materiālās vērtībās, piemēram, precēs, dimantos, zelta stieņos vai čekos. To var

³ Latvijas Banka, Vadlīnijas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas nozarē, pieejams <https://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/valutasmaina/Vadlinijas.pdf> [skatīts 02.05.2019]

⁴ FKTK, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana, pieejams <https://www.fktk.lv/klientu-aizsardziba/noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-noversana/> (skatīts 02.05.2019)

arī konvertēt citā valūtā, apmainīt pret lielāku nominālu banknotēm un/vai sadalīt mazākās summās, kas naudas pārvadātājiem atvieglotu tās transportēšanu. Skaidru naudu un citas materiālas vērtības var izvest uz ārvalstīm, proti, no valsts, kurā pastrādāts noziegums, uz noziedznieka mītnes valsti vai valsti, kurā pastāv atvieglota kārtība skaidras naudas iemaksāšanai kontā vai ieguldīšanai. Transportēšanu var veikt, izmantojot automašīnu, lidmašīnu (pasažieru vai kravas pārvadājumiem paredzētu lidmašīnu) vai neformālo banku sistēmu. Visās šajās darbībās noziedznieki var izmantot trešās personas – gan atsevišķus indivīdus, gan uzņēmumus.

1.1.att. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas stadijas⁵

2. *Izkārtošana.* Šā pasākuma mērķis ir slēpt ienākumu noziedzīgo izcelsmi. Naudas līdzekļus var pārskaitīt un sadalīt starp dažādiem bankas kontiem, valstīm, personām un/vai uzņēmumiem. Naudas līdzekļus var arī izņemt skaidrā naudā un iemaksāt citu banku kontos. Bieži vien tiek izmantoti bankas konti valstīs, kurās pastāv stingrs tiesiskais regulējums

⁵ ESAO, Rokasgrāmata nodokļu inspektoriem un nodokļu auditoriem par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju, pieejams http://lzra.lv/files/Citi%20dok/lv_Money_Laundering_Awareness_Handbook.pdf [skatīts 08.05.2020]

attiecībā uz bankas noslēpumu, un bankas kontu turētāja pienākumi tiek uzticēti ārzonu uzņēmumiem.⁶

3. *Integrācija.* Šī ir legalizācijas procesa stadija, kas tieši vērsta uz likumības redzamības piešķiršanu noziedzīgi iegūtu līdzekļiem. Kad izkārtošanas process ir veiksmīgi veikts, jāveido likumīgas izcelsmes redzamību, paskaidrojot naudas parādīšanās avotus. Integrācijas laikā atmazgāto naudu ievieto atpakaļ ekonomikā. Tādējādi viņi ienāk banku sistēmā kā godīgi nopelnīti ienākumi. Ja iepriekšējos divos posmos netika atklāta atmazgātas naudas pēdas, tad ir ārkārtīgi grūti atdalīt legālo naudu no nelegālās naudas. Atmazgātās naudas atrašana integrācijas posmā kļūst iespējama tikai ar operatīvās izmeklēšanas pasākumu palīdzību.⁷

Terorisma finansēšana ir jebkādā veidā iegūtu finanšu līdzekļu vai citas mantas tieša vai netieša vākšana, vai nodošana teroristu rīcībā vai arī ar mērķi tos izmantot vai zinot, ka tie tiks pilnīgi vai daļēji izmantoti, lai veiktu vienu vai vairākas šādas darbības.

1. terorismu;
2. Konvencijas par cīņu pret nelikumīgu gaisa kuģu sagrābšanu 1. pantā minētās darbības;
3. 1988. gada 10. marta Konvencijas par prettiesisku darbību pret kuģošanas drošību apkarošanu 3. pantā minētās darbības;
4. Starptautiskās konvencijas pret ķīlnieku sagrābšanu 1. pantā minētās darbības;
5. Starptautiskās konvencijas par cīņu pret teroristu rīkotajiem sprādzieniem 2. pantā minētās darbības;
6. Kodolmateriālu fiziskās aizsardzības konvencijas 7. pantā minētās darbības;
7. Konvencijas par cīņu pret nelikumīgām darbībām, kas apdraud civilās aviācijas drošību, 1. pantā minētās darbības;
8. Protokola par cīņu pret nelikumīgu vardarbību lidostās, kas apkalpo starptautisko civilo aviāciju, kas papildina Konvenciju par cīņu pret nelikumīgām darbībām, kas apdraud civilās aviācijas drošību, 2. pantā minētās darbības;
9. Konvencijas par tādu noziedzīgu nodarījumu novēršanu, kas vērsti pret starptautiski aizsargātām personām, un par šādu noziedzīgu nodarījumu izdarījušo sodīšanu 2.pantā minētās darbības;

⁶ ESAO, Rokasgrāmata nodokļu inspektoriem un nodokļu auditoriem par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju, pieejams http://lzra.lv/files/Citi%20dok/lv_Money_Laundering_Awareness_Handbook.pdf [skatīts 08.05.2020]

⁷ Буртасова А.В., Шелестинский Д.Г. Механизмы противодействия легализации доходов, полученных незаконным путем: мировая практика и особенности системы финансового контроля в Российской Федерации Юстицинформ, 2019, с. 24.

10. 1988. gada 10. marta Protokola par prettiesisku darbību pret nostiprinātu platformu drošību kontinentālajā šelfā apkarošanu 2. pantā minētās darbības;
11. ceļošanu terorisma nolūkā;
12. iesaistīšanos teroristu grupā, tās organizēšanu vai vadīšanu;
13. personas vervēšanu, apmācīšanu vai apmācīšanos terorismam.⁸

Lielas atšķirības starp to, kā teroristi un noziedznieki izmanto finanšu sistēmu nav. Tāpat kā noziedznieku grupas arī teroristu grupas meklē iespējas kā izveidot un uzturēt finanšu infrastruktūru savu darbību atbalstam. Šim nolūkam tiek meklēti dažādi finansējuma avoti, kā arī tiek meklētas iespējas un veidi līdzekļu avotu un teroristu darbības sasaistes apslēpšanai.⁹

Terorisma finansēšanā, atšķirībā no noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, naudas līdzekļiem var būt legāla izcelsme. Līdz ar to ir nepieciešams pievērst uzmanību arī darījumu mērķim un būtībai, kā arī tālākajam iespējamajam līdzekļu izlietojumam.¹⁰

Termins "proliferācija" vai "proliferācijas finansēšana" ir darbības, kuras saistītas ar tādu līdzekļu nodrošināšanu vai finanšu pakalpojumu sniegšanu, kuras pilnīgi vai daļēji tiek izmantotas kodolieroču, ķīmisko vai bioloģisko ieroču un to piegādes līdzekļu, kā arī saistīto materiālu (ieskaitot abas tehnoloģijas un divējāda lietojuma preces, kas tiek izmantotas nelikumīgiem mērķiem) ražošanai, iegādei, iegūšanai īpašumā, izstrādei, eksportam, pārkraušanai, tirdzniecības starpniecībai, transportēšanai, pārsūtīšanai, izejvielu uzkrāšanai vai izmantošanai, izdarot valsts tiesību aktu pārkāpumus vai attiecīgos gadījumos nepildot piemērojamās starptautiskās saistības.¹¹

Proliferācijas finansēšana no terorisma finansēšanas galvenokārt atšķiras ar to, ka pārsvarā tiek izmantoti formālie finansēšanas sistēmas avoti (bankas un maksājumu iestādes, nevis skaidra nauda, kriptovalūtas, hawala, u.c.). Tādējādi tiek būtiski apgrūtināta tās atklāšana, jo vairums darījumu ir veidoti līdzīgi citiem legāliem darījumiem, lai neizceltos no kopējās ainas. Praktiski visi proliferācijas veicēji izmanto sarežģītas finanšu shēmas un daudzus pieseguzņēmumus, cenšoties savu darbību veikt jurisdikcijās, kur finanšu iestādēm ir zema izpratne par klientu izpēti un riskiem.¹²

⁸ Latvijas Republikas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, pieņemts 17.07.2008.

⁹ LR Izložu un Azartspēļu Uzraudzības Inspekcija, Terorisma finansēšanas novēršana, pieejams <https://www.iaui.gov.lv/lv/sakums/nilltpfn/2-uncategorised/240-terorisma-finansesanas-noversana> [skatīts 02.05.2020]

¹⁰ FID, Terorisma finansēšanas un proliferācijas novēršanas vadlīnijas NILLTFN subjektiem un uzraudzības institūcijām, pieejams https://fid.gov.lv/images/Downloads/materials/proliferation/TF_un_PF_nov_vadlinijas.pdf [skatīts 02.05.2020]

¹¹ FID, Viegli lasīt, pieejams <https://www.fid.gov.lv/index.php/viegli-lasit> [skatīts 02.05.2020]

¹² FID, Terorisma finansēšanas un proliferācijas novēršanas vadlīnijas NILLTFN subjektiem un uzraudzības institūcijām, pieejams https://fid.gov.lv/images/Downloads/materials/proliferation/TF_un_PF_nov_vadlinijas.pdf [skatīts 02.05.2020]

Proliferācijas finansēšanā var izšķirt 3 posmus. Sākotnēji valsts vai organizācija veic naudas līdzekļu iegūšanu, dažkārt nelegālā veidā. Pēc tam iegūtie līdzekļi tiek iepludināti starptautiskajā finanšu sistēmā (veicot valūtas maiņu, dažādas finanšu instrumentu operācijas vai finansējot legālu uzņēmējdarbību) Nesankcionētām valstīm tas nesagādā problēmas, taču tādas valstis kā Ziemeļkoreja un Irāna ir spiestas jau šajā posmā veikt dažādus sankciju apiešanas pasākumus. Visbeidzot aprītē nokļuvušie līdzekļi tiek izmantoti proliferācijas finansēšanai, iegādājoties dažādus materiālus, tehnoloģijas un apmaksājot transportēšanas pakalpojumus. Tieši šajā posmā ir vislabākās iespējas identificēt proliferācijas darījumus, balstoties uz dažādām pazīmēm un darbību modeļiem¹³

Zaudējumi, kas rodas NILLTPF dēļ, ietekmē ekonomiku kopumā un bremsē sociālo, politisko un kultūras attīstību visā pasaulē. Tāpēc efektīvai cīņai pret NILLTPF ir svarīga cieša sadarbība starp visām valsts institūcijām. Sistēmas veiksmīgai funkcionēšanai ir būtiska privātā sektora, galvenokārt finanšu iestāžu, kā arī noteiktu nefinanšu organizāciju un speciālistu, kuriem piemērojamas regulējošo institūciju prasības, līdzdalība.

1.2. NILLTPFN likums

1997. gada 18. decembrī Saeima pieņēma likumu “Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu”, kurš stājās spēkā 1998. gada 1. jūnijā, kad savu darbu uzsāka Latvijas Finanšu izlūkošanas vienība – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests, kas šobrīd ir zināms kā Finanšu izlūkošanas dienests.

Minētajā likumā bija iekļautas tiesību normas, kas izrietēja no Eiropas Savienības direktīvām 91/308/EEC un 2001/97/EC.¹⁴

Lai iestrādātu jauno Eiropas Savienības direktīvu cīņai ar „naudas atmazgāšanu” (2005/60/EC un 2006/70/EC) prasības Latvijas normatīvajos aktos, tika nolemts nevis pārgrozīt no 1997. gada esošo likumu, bet izstrādāt jauno likumu “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums”, kas stājās spēkā 2008. gada 13. augustā. Jaunajā likumā tika nostādīts papildus mērķis – cīņa ar terorisma finansēšanu.¹⁵ Ar 2019. gada 13. jūnija grozījumiem tika mainīts likuma nosaukums uz

¹³ FID, Terorisma finansēšanas un proliferācijas novēršanas vadlīnijas NILLTFN subjektiem un uzraudzības institūcijām, pieejams https://fid.gov.lv/images/Downloads/materials/proliferation/TF_un_PF_nov_vadlinijas.pdf [skatīts 02.05.2020]

¹⁴ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests, Par neparastu un aizdomīgu darījumu ziņošanas sistēmu, pieejams https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/LR_zinosanas_sistema.pdf [skatīts 03.05.2020]

¹⁵ Likums cīņai ar "naudas atmazgāšanu", pieejams <http://www.petrovs.lv/LEGALIZĀCIJA> [skatīts 04.01.2020]

“Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums”, nosakot papildus mērķi - novērst masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas (proliferācijas) finansēšanu. Saskaņā ar šā likuma 3. pantu, likuma subjekti ir personas, kuras veic saimniecisko vai profesionālo darbību finanšu un nefinanšu sektorā, tostarp tādi profesionālo pakalpojumu sniedzēji kā zvērināti revidenti.

Ņemot vērā, ka finanšu institūcijas ir ieviesušas salīdzinoši augsta līmeņa pasākumus cīņai pret NILLPTF, potenciālo noziedzīgo nodarījumu atklāšanas risks tiem, kas vēlas izmantot globālo banku sistēmu NILL nolūkam ir paaugstinājies. Secīgi personas ar NILLPTF mērķiem meklē speciālistu – profesionālo pakalpojumu sniedzēju – konsultācijas vai pakalpojumus.

Profesionālo pakalpojumu sniedzēju izmantošana NILL ir starptautiski identificēta NILL metode. Par to liecina arī FID novērojums, ka NILL mērķiem tiek izmantotas arvien sarežģītākas darījumu shēmas, tajā skaitā, sarežģītas uzņēmumu struktūras un fiktīvus darījumus pamatojoša dokumentācija, ko ir sagatavojuši speciālisti.¹⁶

Attiecīgo profesiju pārstāvji tiek dēvēti par “vārtsargiem”, jo personas, kas vēlas ļaunprātīgi izmantot likumīgas finanšu sistēmas un korporatīvās struktūras NILLPTF mērķiem, var izmantot šos speciālistus kā piekļuves punktu finanšu sistēmai. Šajā sakarā Profesionālo pakalpojumu sniedzēji var apzināti vai neapzināti sniegt konsultācijas un/vai pakalpojumus, kas attiecīgi var veicināt NILL vai TF.

Zvērināti revidenti un zvērinātu revidentu komercsabiedrības (turpmāk - Revidentu prakse), sniedzot konsultācijas finanšu grāmatvedības, nodokļu un komercdarbības jautājumos, vai sniedzot praktiskus ieteikumus uzskaites pilnveidošanai un darījumu konsultācijas, var tikt izmantoti darījumu strukturēšanai, lai izvairītos no nodokļu nomaksas vai veiktu NILL.

Papildus minētajam zvērinātus revidentus var izmantot apliecinājumu sagatavošanai par faktiski notikušiem darījumiem, piemēram, preču piegādi, pakalpojumu saņemšanu, vai fiktīvu finanšu rezultātu revidēšanai un apstiprināšanai. Šādi apliecinājumi tiek izmantoti, piemēram, lai pierādītu VID darījuma faktu.¹⁷

Attiecībā uz NILLTPFN zvērinātiem revidentiem ar likumu ir noteikti šādi pienākumi:

- Pienākums veikt risku novērtējumu un izveidot iekšējās kontroles sistēmu;
- Pienākums veikt klienta izpēti;

¹⁶ FID, Profesionālo pakalpojumu sniedzēju noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku ziņojums par 2017. - 2018. gadu, pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/PPS_risku_novertejums.pdf [skatīts 04.01.2020]

¹⁷ FID, Sektoru noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējums (2017.-2018.), pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/FINAL_kopsav_sektoralie_risku_nov_2019.pdf [skatīts 04.05.2020]

- Ziņošanas pienākums;
- Sliekšņa deklarācijas iesniegšana.

Normatīvo aktu prasību NILLTPFN un sankciju ievērošanas jomā izpildi un pareizu un vienveidīgu piemērošanu uzrauga un kontrolē Latvijas Zvērinātu revidentu asociācija. LZRA izstrādā un aktualizē LZRA normatīvus aktus un metodiskus materiālus NILLTPFN un sankciju ievērošanas jomā, organizē apmācībās, informē zvērinātus revidentus par aktuāliem jautājumiem NILLTPFN un sankciju ievērošanas jomā un sniedz normatīvo aktu skaidrojumus.

1.3. Iekšējās kontroles sistēma

Lai mazinātu iespēju revidentam tikt iesaistītam NILLTPF, kā arī izvairītos no tādu pakalpojumu sniegšanas, kas varētu būt iesaistīti NILLTPF, Revidentu prakse izveido iekšējās kontroles sistēmu un izstrādā iekšējās kontroles sistēmas dokumentus (politikas un procedūras).

NILLTPFN iekšējās kontroles sistēma ir pasākumu un dokumentu kopums, kas ietver uz likuma prasību izpildes nodrošināšanu vērsta darbības, paredzot tam atbilstošus resursus un veicot darbinieku apmācību, lai pēc iespējas novērstu iesaistīšanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā vai terorisma un proliferācijas finansēšanā.

Atbilstoši savam darbības veidam Revidentu prakse veic un dokumentē NILLTPF risku novērtējumu, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu savai darbībai un klientiem piemītošos NILLTPF riskus, un, pamatojoties uz šo novērtējumu, izveido NILLTPFN IKS, tai skaitā izstrādājot un dokumentējot attiecīgās politikas un procedūras, kuras apstiprina Revidentu prakses valde, ja tā ir iecelta, vai augstākā pārvaldes institūcija.

Izveidojot IKS tajā iekļauj vismaz NILLTPFN likuma 7. panta pirmajā daļā minētos noteikumus:

1. klienta NILLTPF riska novērtēšanas un dokumentēšanas kārtību;
2. klienta izpētes veikšanas kārtību;
3. kārtību, kādā veicama klienta darījumu uzraudzība;
4. aizdomīgu darījumu atklāšanas kārtību un kārtību, kādā likuma subjekts atturas no aizdomīga darījuma veikšanas;
5. kārtību, kādā tiek ziņots Finanšu izlūkošanas dienestam par aizdomīgiem darījumiem;
6. kārtību, kādā Finanšu izlūkošanas dienestam iesniedz sliekšņa deklarāciju;
7. kārtību, kādā tiek uzglabāta un iznīcināta klienta izpētes gaitā, kā arī klienta veikto darījumu uzraudzības gaitā iegūtā informācija un dokumenti;

8. darbinieku tiesības, pienākumus un atbildību, kā arī darbinieku profesionālās kvalifikācijas un atbilstības standartus, pildot šā likuma prasības;
9. kārtību, kādā tiek nodrošināta anonīma iekšējā ziņošana par šā likuma prasību pārkāpumiem un šādu ziņojumu izvērtēšana, ja, ņemot vērā likuma subjekta darbinieku skaitu, šāda ziņošana ir iespējama;
10. neatkarīga audīta funkciju, lai nodrošinātu iekšējās kontroles sistēmas atbilstības normatīvo aktu NILLTPF novēršanas jomā prasībām un darbības efektivitātes izvērtēšanu, ja, ņemot vērā likuma subjekta darbinieku skaitu, šāda funkcija ir iespējama;
11. politiku un procedūru regulāras darbības pārskatīšanas prasības un kārtību atbilstoši grozījumiem normatīvajos aktos vai likuma subjekta darbības procesos, sniegtajos pakalpojumos, pārvaldības struktūrā, klientu bāzē vai darbības reģionos.¹⁸

Revidentu prakse var izvēlēties IKS iekļaut Revidentu prakses politikās un procedūrās, dokumentēt tos elektroniski vai papīra formā, kā arī vienā vai vairākos atbilstoši nosauktos dokumentos.¹⁹

Revidentiem tāpat kā citiem likuma subjektiem regulāri atbilstoši piemītošajiem riskiem, bet ne retāk kā reizi trijos gados veic NILLTPF risku novērtējuma pārskatīšanu un aktualizēšanu.

Regulāri, bet ne retāk kā reizi 18 mēnešos dokumentējot jāizvērtē IKS darbības efektivitāti, tai skaitā pārskatot un aktualizējot ar klientu, tā rezidences (reģistrācijas) valsti, klienta saimniecisko vai personisko darbību, izmantotajiem pakalpojumiem un produktiem un to piegādes kanāliem, kā arī ar veiktajiem darījumiem saistīto noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējumu un, ja nepieciešams, jāveic pasākumus IKS efektivitātes uzlabošanai, tai skaitā pārskata un precizē NILLTPF novēršanas politikas un procedūras.

Gadījumos kad Revidentu praksei vai uzraudzības un kontroles institūcijai ir pamats uzskatīt, ka iekšējās kontroles sistēmā ir trūkumi, ka arī gadījumos, kad revidenti plāno veikt izmaiņas savas darbības procesos, pārvaldības struktūrā, sniegtajos pakalpojumos un produktos un to piegādes kanālos, klientu bāzē vai darbības ģeogrāfiskajos reģionos, kā arī pirms jaunu

¹⁸ Latvijas Republikas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, pieņemts 17.07.2008.

¹⁹ Kārtība par zvērinātu revidentu un zvērinātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

tehnoloģiju vai pakalpojumu ieviešanas neatkarīgi no likuma noteiktās risku novērtēšanas regularitātes ir jāveic risku novērtējumu un pasākumus iekšējās kontroles sistēmas uzlabošanai.

1.4. Klienta izpētē un identifikācija

Klienta izpēte ir uz risku novērtējumu balstīts pasākumu kopums, lai savlaicīgi konstatētu klienta darbībā iespējami aizdomīgus un neparastus darījumus²⁰. Klienta izpēte ir jāveic pirms darījuma attiecību uzsākšanas (pirms tiek noslēgts līgums ar klientu) vai pie vienreizējiem gadījuma rakstura darījumiem ja:

- darījuma apjoms vai vairāku šķietami saistītu darījumu kopējā summa ir 15 000 euro vai lielāka;
- maksājums tiek veikts skaidrā naudā 10 000 euro vai lielākā apmērā neatkarīgi no tā, vai šo darījumu veic kā vienu operāciju vai kā vairākas savstarpēji saistītas operācijas;
- rodas aizdomas par NILLTPF vai šo darbību mēģinājumu;
- rodas aizdomas, ka iepriekš iegūtie klientu izpētes dati nav patiesi vai atbilstoši;
- darījumā tiek izmantota virtuālā valūta.

Revidentu prakse, saskaņā ar Revīzijas pakalpojumu likumu, revīzijas pakalpojumus sniedz saskaņā ar rakstveidā noslēgtu šo pakalpojumu sniegšanas līgumu — revīzijas pakalpojumu līgumu.²¹ Cita veida līgumi vai pakalpojumu sniegšana bez tā nav pieļaujama. Līdz ar to izpētei pakļauti pilnīgi visi klienti, kuriem ir nepieciešami revīzijas pakalpojumi.

Klienta izpētes ietvaros Revidentu prakse:

- identificē klientu un pārbauda iegūtos identifikācijas datus;
- likumā noteiktajos gadījumos noskaidro patieso labuma guvēju un, balstoties uz risku novērtējumu, pārliecinās par to, ka attiecīgā fiziskā persona ir klienta patiesais labuma guvējs. Juridiskam veidojumam un juridiskajai personai Revidentu prakse noskaidro arī attiecīgās personas dalībnieku struktūru un veidu, kādā izpaužas patiesā labuma guvēja kontrole pār šo juridisko veidojumu vai juridisko personu;

²⁰ Valsts ieņēmumu dienests, Vadlīnijas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību ievērošanai Valsts ieņēmumu dienesta uzraugamajām finanšu iestādēm, pieejams https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/vadlinijas_noziedzigi_iegutu_lidzeklu_legalizācijas_un_terorisma_finansēšanas_novēršanas_likuma_prasību_ievērošanai_finansu_pakalpojumiem.pdf [skatīts, 11.01.2020]

²¹ Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likums, pieņemts 03.05.2001.

- iegūst informāciju par darījuma attiecību un gadījuma rakstura darījuma mērķi un paredzamo būtību, tajā skaitā, kāda ir klienta saimnieciskā vai personiskā darbība, kuras ietvaros klients izmantos Revidentu prakses pakalpojumus;
- pārbauda klienta sniegto informāciju attiecībā uz atbilstību konkrētajam darījumam un pārliecinās, ka klienta iesniegtie dokumenti nesatur acīmredzamas viltojuma pazīmes;
- pēc darījuma attiecību uzsākšanas veic noteikto darījumu uzraudzību;
- nodrošina klienta izpētes gaitā iegūto dokumentu, personas datu un informācijas uzglabāšanu, regulāru izvērtēšanu un aktualizēšanu atbilstoši piemītošajiem riskiem. Ja darījumu attiecības ir ilgstošas, klienta izpētes gaitā iegūtie dokumenti ir jāizvērtē un jāaktualizē regulāri, bet ne retāk kā reizi piecos gados.²²

Klienta identifikācija ir nozīmīgs klientu izpētes pasākums, ar kuru sākas klientu izpēte un kura uzdevums ir nodrošināt, lai persona nevar anonīmi vai, izmantojot viltotus datus, veikt darījumus. Ja personai būs dota iespēja veikt darījumus anonīmi vai izmantojot citas personas vai viltotus datus, tai tiks būtiski atvieglota iespēja veikt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu, jo informācija par patieso darījumu veicēju nebūs zināma.²³

Klienta identifikācijas procesu var iedalīt trijos posmos:

- pieprasīt Klientam aizpildīt Klienta identificēšanas anketas aizpildīšana;
- iegūst ziņas no publiski pieejama, uzticama un neatkarīga avota, dokumentējot iegūto informāciju;
- pieprasīt Klientam un tā pārstāvim uzrādīt Klienta identificēšanai nepieciešamos dokumentus un iedokumentēt to pārbaudi.

Katra Revidentu prakse atbilstoši tās apstiprinātajām politikām un procedūrām izstrādā Revidentu praksei piemērotas Klientu anketas.²⁴ Ar anketas palīdzību var iegūt papildus informāciju par klientu, kas palīdzēs un atvieglos turpmāk veicamo klienta izvērtēšanu.

Revidentu praksei ir pienākums identificēt klientu, pieprasot fiziskai personai personu apliecinošu dokumentu, kurā sniegta šāda informācija

- par rezidentu — vārds, uzvārds, personas kods;

²² Kārtība par zvērīnātu revidentu un zvērīnātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

²³ FKTK, Ieteikumi klientu neklātienēs identifikācijai, pieejams https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2019/05/Ieteikumi_neklatienes%20identifikacija_18.09.2014.pdf [11.01.2020]

²⁴ Kārtība par zvērīnātu revidentu un zvērīnātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

- par nerezidentu — vārds, uzvārds, dzimšanas datums, personas fotoattēls, personu apliecinoša dokumenta numurs un izdošanas datums, valsts un institūcija, kas dokumentu izdevusi.²⁵

Identificējot fizisko personu, Revidentu praksei veicot klātienes identifikāciju, jāsalīdzina klienta vizuālā līdzība ar uzrādītajā personu apliecinošajā dokumentā ietvertu fotoattēlu. Ja rodas šaubas un Revidentu prakse nevar pārliecināties, ka klients, kas uzrāda personu apliecinošu dokumentu, ir dokumenta fotoattēlā redzamā persona, tā sadarbību ar šādu klientu nesāk un lemj par ziņošanu FID.

Nerezidentu, kurš pats ieradies Revidentu praksē Latvijas Republikā, identifikācijai izmanto tikai ieceļošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu. Ja personai ir tiesības ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā tikai ar ceļošanai derīgu personu apliecinošu dokumentu, Revidentu prakse izgatavo personu apliecinoša dokumenta kopiju. Ja personai ir tiesības ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā ar ceļošanai derīgu personu apliecinošu dokumentu un derīgu vīzu vai Latvijas Republikas izsniegtu uzturēšanās atļauju, Revidentu prakse papildus personu apliecinoša dokumenta kopijai izgatavo arī vīzas vai uzturēšanās atļaujas kopiju, kas apliecina klienta tiesības ieceļot Latvijas Republikā.²⁶

Saņemto personas apliecinošu dokumentu jāpārbauda publiski pieejamos reģistros, lai pārliecinātos, ka dokuments nav zagts, nozaudēts vai anulēts. Visu Latvijā izdoto dokumentu pārbauda Nederīgo dokumentu reģistrā, izmantojot portālā www.latvija.lv pieejamos e-pakalpojumus.

Attiecībā uz klientu, kuram ir ārvalsts izdots personu apliecinošs dokuments, var izmantot konkrētās valsts datu bāzes, ja tādas ir pieejamas. Dažu Ārvalstu izsniegto personu apliecinošu dokumentu derīgumu vai nederīgumu, to izskatu, kā arī tiem piemītošās drošības pazīmes, iespējams noskaidrot Eiropas Savienības Padomes mājas lapā.

Veicot šo procedūru, var saskarties ar problēmu, ka informācija par ārvalstu izsniegtajiem personu apliecinošajiem dokumentiem un to derīgumu nav pieejama. Tāpat rezultāts izmantojot jau pastāvošas vietnes, var būt neprecīzs vairāku iemeslu dēļ, piemēram, ja dokuments ir nozaudēts vai nozagts, bet par to vēl nav paziņots, kā arī nav zināms cik ātri notiek informācijas atjaunināšanas process.

Revidentu praksei ir tiesības Likuma 23. pantā noteiktajos gadījumos un kārtībā veikt klienta neklātienes identifikāciju. Ar klienta neklātienes identifikāciju jāsaprot gadījumi, ja,

²⁵ Latvijas Republikas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, pieņemts 17.07.2008.

²⁶ Kārtība par zvērīnātu revidentu un zvērīnātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

uzsākot darījuma attiecības, klientu nav identificējis zvērināts revidents, revidentu prakses darbinieks vai pilnvarota persona. Ja zvērināts revidents pilnvaro kādu personu, kas nav darbinieks, veikt klientu identifikāciju Revidentu prakses interesēs, būtiski ir ņemt vērā, ka viņš ir atbildīgs, lai klients tiktu identificēts atbilstoši likuma prasībām. Līdz ar to Revidentu praksei jāveic šo personu apmācība un zināšanu pārbaude, lai pārliecinātos, ka tie spēj veikt personu identificēšanu atbilstoši NILLTFN likuma prasībām.²⁷

Juridisko personu identificēšanai pieprasa uzrādīt vai saņemt no publiski pieejama uzticama un neatkarīga avota:

1. dokumentus, kas apliecina juridiskās personas nosaukumu, juridisko formu un dibināšanu vai tiesisko reģistrāciju,
2. ziņas par juridiskās personas juridisko adresi un saimnieciskās darbības faktisko veikšanas vietu
3. juridiskās personas dibināšanas dokumentu (dibināšanas līgumu, statūtus) un identificējot personas, kuras ir tiesīgas pārstāvēt juridisko personu attiecībās ar likuma subjektu, tai skaitā noskaidrojot attiecīgo personu vārdus un uzvārdus, kuras ieņem amatu juridiskās personas pārvaldes institūcijā, un iegūstot dokumentu, kas apliecina to tiesības pārstāvēt juridisko personu, kā arī veicot šo personu identitātes pārbaudi.

Savukārt juridisku veidojumu identificē:

1. pieprasot uzrādīt dokumentus, kas apliecina juridiska veidojuma statusu, izveidošanas mērķi un nosaukumu;
2. pieprasot sniegt ziņas par juridiska veidojuma juridisko adresi un faktiskās darbības vietu, ja tā atšķiras no juridiskās adrese;
3. noskaidrojot juridiska veidojuma struktūru un pārvaldes mehānismu, tai skaitā patieso labuma guvēju vai personu, kuras interesēs ir izveidots vai darbojas juridisks veidojums, kā arī juridiskā veidojuma pilnvaroto personu vai personas, kam ir līdzvērtīgs amats.²⁸

Identifikācijas procesā kā papildu informācijas avots, ka arī nolūkam pārliecināties par klienta sniegtās informācijas patiesuma var tikt izmantota uzticamos un neatkarīgos publiskos reģistros pieejama informācija.

²⁷ FKTK, Ieteikumi klientu neklātienē identifikācijai, pieejams https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2019/05/Ieteikumi_neklatienes%20identifikacija_18.09.2014.pdf [11.01.2020]

²⁸ Latvijas Republikas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, pieņemts 17.07.2008.

No 2020. gada 7. janvāra Uzņēmumu reģistrs nodrošina bezmaksas informācijas izsniegšanu ikvienai personai no Uzņēmumu reģistra vestajiem reģistriem. Ziņas un dokumenti bez maksas pieejami tīmekļvietnē info.ur.gov.lv. Informācijas un dokumentu iespējams saņemt arī no tādiem Uzņēmumu reģistra informācijas atkalizmantotājiem, kuru līgumi paredz pienākumu informāciju no Uzņēmumu reģistra vestajiem reģistriem sniegt nesagrozītā, nemainītā veidā.²⁹ Šobrīd tie ir: SIA "LURSOFT IT", SIA "Firmas.lv", SIA "CREFO Rating", AS "Kredītinformācijas Birojs"³⁰.

Plašu informācijas loku nodrošina VID publiskojamās informācijas datubāzes. NILLTFN nolūkos noderīgi izmantot tādas sadaļas kā Sabiedriskā labuma organizācijas, Politiski nozīmīgas personas, Valsts amatpersonas, Nodokļu parādnieki.

Daudz sarežģītāks process rodas tad, ja ir nepieciešams iegūt informāciju par nerezidentiem. Nepastāv tādas vienotas bāzes, kur varētu dabūt informāciju par jebkuras valsts rezidentu. Daudzās valstīs ir izveidotas datu bāzes, kur var iegūt informāciju par šīs valsts uzņēmumu un PLG, bet bieži tā ir ļoti ierobežota un ir nepieciešama noteikta maksa, lai piekļūtu visai informācijai.

1.5. Patiesā labuma guvēja noskaidrošana

Revidentu prakse, veicot klienta izpēti vai klienta padziļinātu izpēti, noskaidro klienta patieso labuma guvēju un, balstoties uz risku novērtējumu, veic nepieciešamos pasākumus, lai pārliecinātos, ka noskaidrotais patiesais labuma guvējs ir klienta patiesais labuma guvējs.

Saskaņā ar NILLTFN likumu PLG ir fiziskā persona, kura ir klienta — juridiskās personas — īpašnieks vai kura kontrolē klientu, vai kuras vārdā, labā, interesēs tiek nodibinātas darījuma attiecības vai tiek veikts gadījuma rakstura darījums, un tā ir vismaz:

- attiecībā uz juridiskajām personām — fiziskā persona, kurai tiešas vai netiešas līdzdalības veidā pieder vairāk nekā 25 procenti no juridiskās personas kapitāla daļām vai balsstiesīgajām akcijām vai kura to tiešā vai netiešā veidā kontrolē,
- attiecībā uz juridiskiem veidojumiem — fiziskā persona, kurai pieder vai kuras interesēs ir izveidots vai darbojas juridisks veidojums vai kura tiešā vai netiešā veidā īsteno kontroli pār to, tostarp kura ir šāda veidojuma dibinātājs, pilnvarnieks vai pārraudzītājs (pārvaldnieks);

²⁹ Uzņēmumu reģistra 30.12.2019. vēstule "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros reģistrētās informācijas izmantošanu patieso labuma guvēju noskaidrošanai"

³⁰ Uzņēmumu Reģistrs, pieejams <https://www.ur.gov.lv/lv/specializeta-informacija/regulara-informacijas-izsniegšana> [skatīts 04.01.2020]

FATF 2014. gada oktobrī izdotajās vadlīnijās “Caurspīdīgums un patiesie labuma guvēji” nosaka, ka patiesa labuma guvēja definīcijas būtiska pazīme ir tā, ka tas pārsniedz likumīgās īpašumtiesības un kontroli. FATF definīcija koncentrējas uz fizisko personu, kurai patiesībā pieder juridiskā persona, un, kura izmanto juridiskās personas augstākās vadības pilnvaras vai juridiskās personas aktīvus, kā arī fiziskā persona, kura reāli veic kontroli pār juridisko personu neatkarīgi no tā, vai persona ieņem oficiālu amatu juridiskajā personā, vai nē.³¹

Tiešas līdzdalības vai kontroles gadījumā patiesais labuma guvējs juridisko personu kontrolē tieši, un tas var izrietēt no īpašumtiesību realizācijas vai likumīgas kontroles (piemēram, valdes loceklis). Savukārt netiešas līdzdalības vai kontroles gadījumā kontrole tiek īstenota ar citas personas – fiziskas vai juridiskas personas – starpniecību. Netiešo kontroli var īstenot ar dažādiem līdzekļiem, piemēram, savstarpēji noslēgtu līgumu vai izmantojot dominējošo ietekmi (piemēram, kāda dalībnieka, akcionāra vai valdes locekļa dominējošo ietekmi kapitālsabiedrībā), finansējot kapitālsabiedrību, izmantojot radnieciskas saites vai līgumsaistības. Tāpat kapitālsabiedrības dalībnieki vai akcionāri var savstarpēji sadarboties, lai palielinātu šādu netiešu kontroli caur citu personu, slēdzot oficiālus vai neoficiālus līgumus, kā arī izmantojot savas pilnvaras iecelt kapitālsabiedrībā augstāko vadību.

Ņemot vērā patieso labuma guvēju definīciju, kapitālsabiedrībās patieso labuma guvēju vienmēr iespējams noskaidrot gadījumos, kuros kapitālsabiedrības daļas vai akcijas vairāk nekā 25% apmērā tiešā vai netiešā veidā pieder vismaz vienai fiziskajai personai. Minētā fiziskā persona, ja vien tā nerīkojas citas fiziskās personas vārdā, ir attiecīgās kapitālsabiedrības patiesais labuma guvējs. Saprotais, ja kapitālsabiedrībā ir vairākas (ne vairāk kā trīs) fiziskās personas, kas atbilst iepriekš minētajam aprakstam, tās visas uzskatāmas par kapitālsabiedrības patiesajiem labuma guvējiem.³²

Revidentu prakse noskaidrojot klienta patieso labuma guvēju, iegūstot par to vismaz šādu informāciju:

- a) par rezidentu — vārds, uzvārds, personas kods, dzimšanas datums, mēnesis un gads, valstspiederība, pastāvīgās dzīvesvietas valsts, kā arī personai piederošo tiešā vai netiešā veidā kontrolēto klienta kapitāla daļu vai akciju, tai skaitā tiešās vai netiešās līdzdalības, īpatsvars kopējā skaitā, kā arī tieši vai netieši īstenojamās klienta kontroles veids;

³¹ Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs, Patieso labuma guvēju skaidrojums, pieejams <https://www.ur.gov.lv/patieso-labuma-guveju-skaidrojums/> [skatīts 11.01.2020]

³² Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs, Patieso labuma guvēju skaidrojums, pieejams <https://www.ur.gov.lv/patieso-labuma-guveju-skaidrojums/> [skatīts 11.01.2020]

- b) par nerezidentu — vārds, uzvārds, dzimšanas datums, mēnesis un gads, personu apliecinoša dokumenta numurs un izdošanas datums, valsts un institūcija, kas dokumentu izdevusi, valstspiederība, pastāvīgās dzīvesvietas valsts, kā arī personai piederošo tiešā vai netiešā veidā kontrolēto klienta kapitāla daļu vai akciju, tai skaitā tiešās vai netiešās līdzdalības, īpatsvars kopējā skaitā, kā arī tieši vai netieši īstenojamās klienta kontroles veids;
- c) ja a. un b. punktā minētās personas kontroli īsteno netieši, par personu, ar kuras starpniecību kontrole tiek īstenota, — vārds, uzvārds, personas kods (ja personai nav personas koda, — dzimšanas datums, mēnesis un gads), bet par juridisko personu vai juridisko veidojumu — nosaukums, reģistrācijas numurs un juridiskā adrese. Ja starpniecību īsteno ar juridiskā veidojuma starpniecību, noskaidro arī pilnvarotās personas vai personas, kam ir līdzvērtīgs amats, vārdu, uzvārdu, personas kodu (ja personai nav personas koda, — dzimšanas datumu, mēnesi un gadu).

Revidentu prakse klienta patiesā labuma guvēja noskaidrošanai izmanto Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra pieejamo informāciju. Papildus, balstoties uz risku novērtējumu, likuma subjekts noskaidro klienta patieso labuma guvēju vismaz viena no šādiem veidiem:

- saņemot klienta apstiprinātu paziņojumu par patieso labuma guvēju;
- izmantojot ziņas vai dokumentus no Latvijas Republikas vai ārvalsts informācijas sistēmām;
- patstāvīgi noskaidrojot patieso labuma guvēju, ja ziņas par to nevar iegūt citādi.

Neskatoties uz to, ka padarot informāciju par PLG publiski pieejamu, šādā veidā būtiski atvieglojot NILLTPFN likuma subjektu darbu, PLG noskaidrošana paliek par vienu no sarežģītākiem NILLTPFN posmiem. Turpmākā darba autores pētījumā, viens no revidentiem, kurš saskaras ar problēmām pildot likuma pienākumus, ir norādījis, ka “dažāda PLG definīcijas interpretācija, skaidrojot netiešās kontroles aspektus un likumā minētos 25% no īpašumtiesībām”. Sarežģītības, pēc darba autores domām, varētu rasties ar nevalstiskām organizācijām un trasta gadījumos, jo ir jāanalizē faktisko situāciju.

NVO un reliģiskajās organizācijās nepastāv īpašnieki īpašumtiesību izpratnē, līdz ar to, būtiska pazīme ir iespēja tieši vai netieši kontrolēt. PLG noskaidrošanai nav jāskatās uz īpašumtiesību definīciju, kā tas ir kapitālsabiedrības gadījumā, bet jāvērtē vai ir kāda fiziska persona (parasti 1-3), kas var izlemt kā rīkoties ar NVO un reliģiskās organizācijas naudu un mantu.

Ja biedrības biedri aktīvi īsteno savas tiesības tikai kā biedrības biedri atbilstoši likumam un biedrības mērķiem, tad šādi biedri nav uzskatāmi par PLG. Vairumā gadījumu līdz ar to PLG biedrības noskaidrot nebūs iespējams. Toties mēdz būt arī izņēmumi un par PLG var būt

- 1-3 fiziskās personas, kuras kontrolē rīcību ar biedrības naudu/mantu
- fiziskās personas, kuras atbilstoši PLG definīcijai kontrolē attiecīgās juridiskās personas:
 - 2-3 biedri, kas tiesības neīsteno biedrības mērķu kontekstā, tiešā vai netiešā veidā kontrolē;
 - izpildinstitūcijas locekļi īpaši situācijās, kurās biedri aktīvi vairs nedarbojas.

Minētais pēc analogijas attiecināms arī uz arodbiedrībām un politiskajām partijām.

Biedrība kā kapitālsabiedrības īpašnieks gadījumā jāvērtē, kas pieņem lēmumus attiecībā uz kapitālsabiedrību, tajā skaitā tajos gadījumos, kad biedrības biedri ir aktīvi, ir jāskatās vai biedrības valdei ir jāsaņem biedrības biedru saskaņojums, lai kaut kāda veida darbotos ar kapitālsabiedrību vai kapitālsabiedrību pēc būtības var pārvaldīt tikai biedrības valdes loceklis, vienpersoniski lemjot par rīcību ar kapitālsabiedrības mantu, kas pēc būtības ir biedrības manta.

PLG reliģiskajās organizācijās ir personas, kuri pieņem lēmumu par rīcību ar naudu un mantu. Ja lēmums ir jāpieņem vairākās struktūrās, tā pieņemšana nav konkrētu 1-3 fizisko personu privilēģija, kā arī ir izslēgtas šaubas, ka pastāv kāda fiziska persona, kas ārpus formālajos dokumentos noteiktajam var ietekmēt šādu lēmumu pieņemšanu, PLG noskaidrot nebūs iespējams. Toties var būt situācijas, kurās:

- PLG ir vadības institūcijas locekļi, kuri ir tiesīgi pārstāvēt reliģiskās organizācijas
- augstākas organizācijas vadības institūcijas locekļi
- fiziskās personas, kuras atbilstoši PLG definīcijai kontrolē reliģiskās organizācijas tiešā vai netiešā veidā

Nodibinājumu gadījumā ir jāņem vērā PLG juridiskajā veidojumā definīciju un jārunā nevis par kontroli, tādā izpratnē kā būtu biedrībām un arodbiedrībām, bet gan par fiziskām personām, kurām pieder vai kurās interesēs ir izveidots vai darbojas nodibinājums vai, kurā tiešā vai netiešā veidā īsteno kontroli pār to. Nodibinājumu gadījumā, jāskatās to statūtu regulējums, kādi ir nosacījumi, bet galvenokārt ir jākoncentrējas kas ir tās fiziskas personas, kuras lemj ko darīt ar nodibinājuma līdzekļiem. Prakse lēmumu pieņemšana par to kā rīkoties ar mantu galvenokārt ir valdes locekļiem. Toties par PLG var būt:

- labuma saņēmējs, ja nodibinājuma mērķis ir labuma gūšana (finansiāls atbalsts) konkrētai fiziskajai personai;

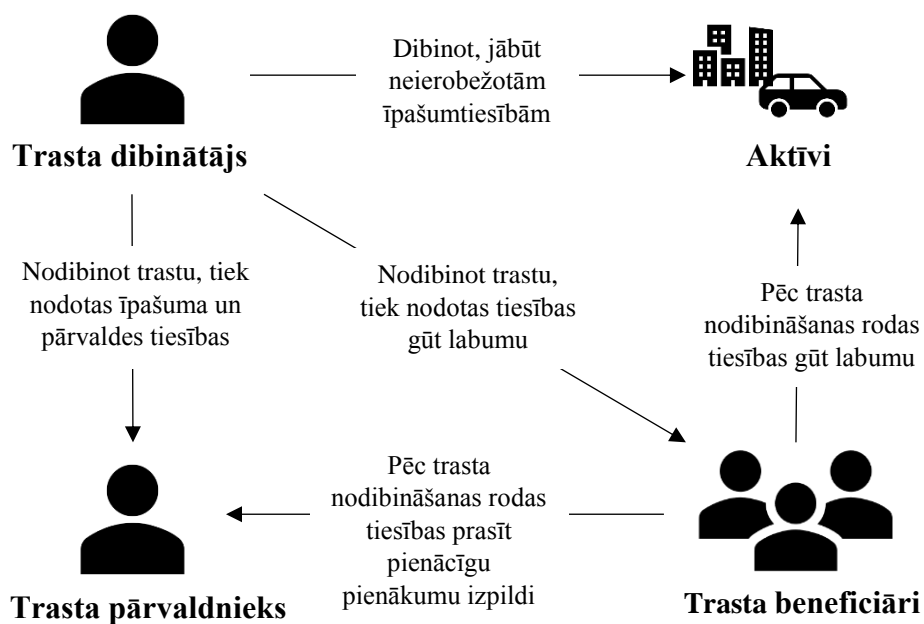
- dibinātājs, ja tam pieder kontrolējoša ietekme, par to kādi lēmumi tiek pieņemti attiecībā uz mantas izlietošanu;

Retos gadījumos nodibinājumos var būt gadījumi, kuros PLG nav iespējams noskaidrot, ja piemērām, nodibinājumā ir liels valdes locekļu skaits vai plašs labuma saņēmēju loks.³³

Lai noteiktu PLG trasta gadījumā, pirmkārt ir jāsaprot trasta būtība.

Trasts ir efektīvs nodokļu plānošanas, aktīvu aizsardzības un mantošanas instruments. Galvenā maldība ir saistīta ar to, ka trastu uztver kā juridisku personu, t.i., kādu specifisku uzņēmuma veidu. Patiesībā trasts ir īpaša mantisko attiecību forma.³⁴ Saskaņā ar definīciju angļu sakšu tiesībās, trasts ir tiesiskās attiecības, kurās īpašumu (kustamo mantu, nekustamo īpašumu, ekskluzīvās tiesības) viena persona pārvalda citas personas labā.³⁵ Trasta pamatdokuments ir trasta līgums. To var noslēgt gan rakstiski, gan mutiski.

Trasta veidošanas un turpmākās funkcionēšanas procesā parasti piedalās trīs galvenās pušes: dibinātājs, pārvaldnieks un beneficiārs (skat. 1.2. att.).

1.2.att. Trasta struktūra³⁶

³³ Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs, Patieso labuma guvēju skaidrojums, Informatīvie materiāli, pieejams <https://www.ur.gov.lv/lv/patieso-labuma-guveju-skaidrojums/informativie-materiali/> [skatīts 07.05.2020]

³⁴ Компания Nexus, Что такое траст и зачем он нужен, pieejams https://www.nexus.ua/8_3-cto-takoe-trast-i-zachem-on-nuzhen [skatīts 07.05.2020]

³⁵ InternationalWealth, Траст (trust). Раскрытие сути траста, pieejams <https://internationalwealth.info/offshore-foundations-trusts/revealing-the-core-of-trust/> [skatīts 07.05.2020]

³⁶ Компания Nexus, Что такое траст и зачем он нужен, pieejams https://www.nexus.ua/8_3-cto-takoe-trast-i-zachem-on-nuzhen (skatīts 07.05.2020)

Trasta dibinātājs (Settlor – angļu val.) ir persona, kura nodibina trastu un nodod tajā daļu no saviem aktīviem. Pēc trasta izveidošanas dibinātājs pilnībā zaudē kontroli pār to. Ja dibinātājs patur tiesības atsaukt aktīvus no trasta, mainīt trasta līguma nosacījumus vai kontrolēt pilnvarnieka rīcību, tad šādu trastu var uzskatīt par fiktīvu.

Trasta pārvaldnieks jeb pilnvarotais (Trustee – angļu val.) ir persona, kurai pieder un kas pārvalda trasta aktīvus labuma guvēja labā vai noteikta mērķa sasniegšanai. Savas darbības viņš veic saskaņā ar trasta līgumu, kā arī morāles, taisnīguma un biznesa ētikas principiem. Pilnvarniekam nav tiesību saņemt tiešo labumu no trasta aktīviem. Trasta pārvaldnieks visbiežāk ir fiziska persona, tomēr var būt arī specializēta privāta vai publiska trasta kompānija.

Beneficiārs (Beneficiary – angļu val.) ir persona, kurai ir tiesības gūt labumu no trasta aktīviem, un, ja ir izpildīti noteikti nosacījumi var iegūt pašus aktīvus. Trastā var būt vairāki beneficiāri. Jebkuram beneficiāram ir tiesības pieprasīt no trasta pārvaldnieka pienācīgu trasta pārvaldības pienākumu izpildi un, ja nepieciešams, viņš var ierosināt tiesvedību.

Veidojot trastu, izšķir divus īpašumtiesības veidus:

1. likumīgās īpašumtiesības (īpašumtiesības un pārvaldes tiesības), kas tiek nodotas pārvaldniekam; un
2. faktiskās īpašumtiesības (tiesības gūt labumu), kas pāriet beneficiāram.³⁷

Būtiska trasta īpatnība ir tā, ka beneficiāri trasta izveidošanas brīdī vēl var neeksistēt (piemēram, novēlētāja vēl nedzimušie bērni vai mazbērni), turklāt atsevišķas jurisdikcijas nosaka, ka beneficiāri var arī nebūt juridiskas vai fiziskas personas, bet kāda labdarība (labdarības trasts) vai kāds noteikts projekts (mērķa trasts).³⁸

Ņemot vērā NILLTPFN likuma PLG definīcijas, rodas jautājums, tad tomēr kuru no trasta trim pusēm ir jāuzskata par PLG, jo definīcijai atbilst visi. Vai tad likuma subjektam ir jānoskaidro un jāsaņem informācija gan par dibinātāju, gan par pārvaldnieku, gan par beneficiāru vai beneficiāriem? Un kas ir jādara ja beneficiāri ir vairāki un tie nav fiziskas personas?

FKTK ieteikumi Nr.210 “Ieteikumi kredītiestādēm klientu izpētei pirms darījuma attiecību uzsākšanas un darījuma attiecību laikā” iesaka kredītiestādēm, tā kā Latvijas tiesiskais regulējums neparedz tādu juridisko veidojumu kā trasts, taču gadījumos, kad kredītiestādes klients ir trasts kā juridisks veidojums, kas dibināts kādā no dalībvalstīm vai trešajā valstī, par tā PLG uzskatīt personas, kas ir trasta dibinātājs, pilnvarotais, pārraudzītājs (ja tāds ir), trasta

³⁷ Компания Nexus, Что такое траст и зачем он нужен, pieejams https://www.nexus.ua/8_3-cto-takoe-trast-i-zachem-on-nuzhen [skatīts 07.05.2020]

³⁸ TV NET, Vai "ofšors" ir sinonīms nodokļu nemaksāšanai?, pieejams <https://www.tvnet.lv/6384426/vai-ofsors-ir-sinonims-nodoklu-nemaksasanai> [skatīts 07.05.2020]

labuma guvējus vai, ja nav noteiktas fiziskās personas, kas ir trasta labuma guvējs, tad personu grupu, kuru interesēs ir izveidots vai darbojas trusts, vai jebkuru cita personu, kas faktiski īsteno kontroli pār trastu, izmantojot tiešas vai netiešas īpašumtiesības vai citus līdzekļus.³⁹

Pēc būtības FKTK iesaka noskaidrot visu iespējamo informāciju. Tomēr darba autore uzskata, ka citiem NILLTPFN likuma subjektiem, t.sk. zvērinātiem revidentiem dabūt šādu informācijas apjomu būs ļoti sarežģīti un laikietilpīgi. Gadījumā, kad kopējais klienta risks būs zems, tad vispār nav skaidrs kādēļ jātērē savi resursi, it īpaši ņemot vērā, ka Uzņēmumu reģistrs (pēc darba autores redzamo lēmumu pieredzes) reģistrē tikai vienu fizisko personu.

Darba autore saņēma VID Nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pārvaldes galvenā jurista viedokli par šo jautājumu: “atbilstoši NILLTPFN likuma 18. panta pirmajā daļā noteiktajam, noskaidrojot un pārbaudot PLG ir jāpiemēro uz risku balstīta pieeja. Attiecīgi PLG izpētes un iegūstamās informācijas apmēram ir jāatbilst klienta riska novērtējumam. Tādējādi zema riska klientam (juridiskam veidojumam) būtu jānoskaidro tā dibinātājs, pilnvarnieks vai pārraudzītājs (pārvaldnieks), savukārt augsta riska juridiskam veidojumam iespēju robežās būtu jānoskaidro gan dibinātājs, gan pilnvarnieks, gan pārraudzītājs (pārvaldnieks) un jāpārlicinās par iegūtās informācijas patiesumu”. Tomēr liekas dīvaini, ka viņu paskaidrojuma neparādītās vārds “beneficiārs”, kas burtiski tulkojams kā patiesa labuma guvējs.

Darba autore neatrada citu publiski pieejamo informāciju, par šo jautājumu. Gadījumā, ja kāda no NILLTPFN iestādēm varētu izveidot vadlīnijas vai mācību materiālus, kur būtu ietverta nevis no likuma pārfrāzēta informācija, kur iespējami varianti rakstīti caur “vai”, atstājot neizskaidrotu izvēli, bet ieteikumi, ka rīkoties noteicot PLG dažādas juridiskas formās un veidos, būtiski atvieglotu NILLTPFN likuma subjektu veikto darbu.

Sakarā ar trastiem FATF 25. rekomendācija nosaka, ka valstīm jāveic pasākumi, lai novērstu juridisku veidojumu ļaunprātīgu izmantošanu NILL vai TF. Valstīm īpaši jānodrošina, ka ir pieejama atbilstīga, pareiza un savlaicīga informācija par tiešiem trastiem, tostarp informācija par trasta dibinātājiem, pilnvarotajiem un labuma guvējiem, kuru kompetentās iestādes var laikus iegūt vai kurai tās var piekļūt. Valstīm jāapsver pasākumi, ar kuriem finanšu iestādes un izraudzītas nefinanšu uzņēmumi un profesijas varētu vieglāk piekļūt informācijai par patiesajiem labuma guvējiem un kontroli.⁴⁰ Pašlaik šīs rekomendācijas ieviešanu, darba autore novērtē, ka daļēji ievestu. Uzņēmumu reģistra lēmumos par PLG visbiežāk parādās šādi

³⁹ FKTK, Ieteikumi Nr. 210 Ieteikumi kredītiestādēm klientu izpētei pirms darījuma attiecību uzsākšanas un darījuma attiecību laikā FKTK, pieejams <https://likumi.lv/ta/id/296139-ieteikumi-kreditiestadem-klientu-izpetei-pirms-darijuma-attiecibu-uzsaksanas-un-darijuma-attiecibu-laika> [skatīts 07.05.2020]

⁴⁰ FATF, starptautiskie standarti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanai, kā arī terorisma un masveida iznīcināšanas ieroču izplatīšanas finansēšanas novēršanai. Finanšu darījumu darba grupas (FATF) rekomendācijas, pieejams https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/fatf_rekomendacijas_lv.pdf [skatīts 24.03.2020]

ieraksti: “Ir noslēgta Trasta vienošanās starp Vārds Uzvārds, dzimšanas datums (personas kods) un kompāniju XXX, reģistrācijas Nr. XXX, personas, ar kuru starpniecību īsteno kontroli XXX”, nenosakot, kas ir šī fiziska persona - trasta dibinātājs, pilnvarotājs vai labuma guvējs. Lai informācija būtu kvalitatīvāka, Uzņēmumu reģistram gadījumos, kad kontrole tiek īstenota caur noslēgtas trasta vienošanas, vajadzētu reģistrēt visas trasta puses.

1.6. Darījumi ar politiski nozīmīgām personām

Uzsākot darījuma attiecības ar klientu, Revidentu prakse, veicot uz risku novērtējumu balstītus pasākumus, noskaidro, vai klients vai tā patiesais labuma guvējs ir politiski nozīmīga persona vai politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis, vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

Saskaņā ar NILLTPFN likumu par politiski nozīmīgu personu ir atzīstama persona, kura Latvijas Republikā, citā dalībvalstī vai trešajā valstī ieņem vai ir ieņēmusi nozīmīgu publisku amatu, tai skaitā valsts varas augstākā amatpersona, valsts administratīvās vienības (pašvaldības) vadītājs, valdības vadītājs, ministrs (ministra vietnieks vai ministra vietnieka vietnieks, ja attiecīgajā valstī ir šāds amats), valsts sekretārs vai cita augsta līmeņa amatpersona valdībā vai valsts administratīvajā vienībā (pašvaldībā), parlamenta deputāts vai līdzīgas likumdošanas struktūras loceklis, politiskās partijas vadības struktūras (valdes) loceklis, konstitucionālās tiesas, augstākās tiesas vai cita līmeņa tiesas tiesnesis (tiesu institūcijas loceklis), augstākās revīzijas (audita) iestādes padomes vai valdes loceklis, centrālās bankas padomes vai valdes loceklis, vēstnieks, pilnvarotais lietvedis, bruņoto spēku augstākais virsnieks, valsts kapitālsabiedrības padomes vai valdes loceklis, starptautiskas organizācijas vadītājs (direktors, direktora vietnieks) un valdes loceklis vai persona, kas šajā organizācijā ieņem līdzvērtīgu amatu.

PNP noskaidrošana ir nepieciešama, jo tā tiek uzskatīta par paaugstināta riska personu, ņemot vērā tās ietekmi publiskajā sektorā un risku, ka persona var izmantot publisko varu privātā labuma gūšanai, kā arī pastāv paaugstināta iespējamība, ka šī persona var tikt iesaistīta korupcijā vai NILL.⁴¹ Politiski nozīmīgas personas statuss neliedz personai saņemt pakalpojumus, bet tās finanšu darījumi ir padziļināti jāuzrauga.

⁴¹ Kārtība par zvērinātu revidentu un zvērinātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

NILLTFN likuma sniegtais amatu uzskaitījums ir tikai raksturojošs un nav uzskatāms par pilnīgu, jo pirms amatu uzskaitījuma tiek lietots vārdu savienojums “tai skaitā”, kā arī normatīvajā aktā nav iespējams uzskaitīt visus iespējamus amatus, kas uzskatāmi par nozīmīgiem. Vienlaikus jāņem vērā, ka revidentu prakses var sniegt pakalpojumus ne tikai Latvijas Republikas rezidentiem, bet arī personām no citām valstīm (nerezidentiem) un dažādās valstīs amatu nosaukumi un to ietekme var atšķirties, ņemot vērā attiecīgās valsts uzbūvi un tradīcijas. Arī FATF, sniedzot politiski nozīmīgas personas definīcijas skaidrojumu, amatu uzskaitījumu sniedz vienīgi kā piemēru. Izvērtējot jautājumu par personas ieņemamā amata nozīmīgumu, nepieciešams izvērtēt, vai ieņemamais amats ļauj personai ietekmēt svarīgu lēmumu pieņemšanu, kas varētu būt par pamatu, lai citas personas varētu būt ieinteresētas attiecīgo personu uzpirkt vai kukuļot, vai persona citādi varētu izmantot tai piešķirtās publiski nozīmīgās pilnvaras privātā labuma gūšanai.

Ņemot vērā, ka politiski nozīmīgas personas publisko varu personīgā labuma gūšanai vairumā gadījumu izmanto slēpti, izmantojot ģimenes locekļus vai ar sevi citādi cieši saistītas vai sev pietuvinātas personas, tad finanšu iestādei papildu uzmanību nepieciešams pievērst ne tikai PNP, bet arī PNP ģimenes locekļiem un ar PNP cieši saistītām personām.⁴²

NILLTPFN likumā par Politiski nozīmīgas personas ģimenes locekli ir atzīstama persona, kura ir PNP:

- laulātais vai laulātajam pielīdzināma persona. Persona par laulātajam pielīdzināmu personu uzskatāma tikai tad, ja attiecīgās valsts likumi tai nosaka šādu statusu,
- bērns vai PNP laulātā vai laulātajam pielīdzināmas personas bērns, viņa laulātais vai laulātajam pielīdzināma persona,
- vecāks, vecvecāks vai mazbērns,
- brālis vai māsa.

Ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona likuma izpratnē ir fiziskā persona, par kuru ir zināms, ka tai ir darījuma vai citas ciešas attiecības ar PNP vai tā ir akcionārs vai dalībnieks vienā un tajā pašā komercsabiedrībā ar PNP, kā arī fiziskā persona, kura ir vienīgā tāda juridiska veidojuma īpašnieks, par ko ir zināms, ka tas faktiski izveidots PNP labā.⁴³

Revidentu praksei pirms darījuma attiecību uzsākšanas vai darījuma attiecību laikā konstatējot, ka klients vai tā PLG ir PNP vai PNP ģimenes loceklis, vai ar PNP cieši saistīta persona, jāveic pasākums, lai noskaidrotu klienta un tā PLG līdzekļu izcelsmi un materiālo

⁴²FKTK, Ieteikumi kredītiestādēm un finanšu iestādēm politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noskaidrošanai, izpētei un darījumu uzraudzībai, pieejams https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2016/03/FKTK_Ieteikumi_55_06042020.pdf (skatīts 21.01.2020)

⁴³Latvijas Republikas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, pieņemts 17.07.2008.

stāvokli raksturojošas labklājības izcelsmi. Tāpat par to informē Revidentu prakses atbildīgo valdes locekli, kurš pieņem lēmumu par sadarbības uzsākšanu vai neuzsākšanu ar klientu. Visos gadījumos pieņemtie lēmumi un tajos ietvertie apsvērumi par sadarbības uzsākšanu vai neuzsākšanu ir jādokumentē.

Ja politiski nozīmīga persona nomirst, vai vairs neieņem nozīmīgu publisku amatu vismaz 12 mēnešus, Revidentu praksei ir jāveic risku izvērtējums, lai noteiktu vai:

- konkrētā persona ir uzskatāma par politiski nozīmīgu personu;
- darījuma attiecības ar konkrēto personu vairs nerada paaugstinātu NILL risku;
- iespējams izbeigt piemērot klientu padziļināto izpēti.⁴⁴

Lai noskaidrotu, vai klients vai klienta patiesais labuma guvējs nav atzīstams par PNP, PNP ģimenes locekli vai ar PNP cieši saistītu personu, var izmantot komerciālas datu bāzes, interneta un masu mediju informācijas resursus.

No 2019. gada 1. novembra informāciju par Latvijas Republikas politiski nozīmīgu personu (izņemot starptautiskas organizācijas vadītāju (direktoru, direktora vietnieku) un valdes locekli vai personu, kas šajā organizācijā ieņem līdzvērtīgu amatu), tās laulāto, vecākiem, bērniem, brāļiem vai māsām ir pieejama VID publiskojamo datu bāzē. Grūtības rodas, kad klienta pārstāvis vai PLG ir nerezidents, jo nerezidentu PNP statusa noskaidrošanai VID datu bāze nav paredzēta.

Vairumā Eiropas Savienību valstu amatpersonām pastāv pienākums deklarēt savus ienākumus, īpašumus un ģimenes locekļus un šī informācija ir publiski pieejama. Šī informācija varētu kalpot par avotu PNP noskaidrošanai, bet jāņem vērā, ka dažādās valstīs var būt atšķirīgas prasības attiecībā uz personu loku, uz kuru attiecas ienākumu deklarēšanas pienākums, kā arī atšķirīgas prasības par deklarācijā iekļaujamo informāciju.⁴⁵

Tirgū var atrast vairākus pakalpojumu sniedzējus, kas piedāvā savus risinājumus PNP noskaidrošanai, taču pilnīgi paļauties uz tiem nevar, jo nevar būt pārliecinātam, ka datu bāze apkopo informāciju par visām PNP, PNP ģimenes locekļiem un ar PNP cieši saistītām personām un ka informācija tiek regulāri atjaunota. Arī interneta un masu mediju resursi var tikt izmantoti kā papildu informācijas avots, toties jāņem vērā, ka atspoguļotā informācija ne vienmēr var būt visaptveroša un uzticama.

⁴⁴ Kārtība par zvērinātu revidentu un zvērinātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

⁴⁵ FKTK, Ieteikumi Nr.55 Ieteikumi kredītiestādēm un finanšu iestādēm politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noskaidrošanai, izpētei un darījumu uzraudzībai, pieejams https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2016/03/FKTK_Ieteikumi_55_06042020.pdf [skatīts 21.01.2020]

1.7. Risku novērtēšana

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risks ir iespēja, ka personas, kas noziedzīgu darbību rezultātā ieguvušas mantu vai finanšu līdzekļus, kuru tālāka izmantošana ir iespējama, piešķirot tiem legālu raksturu, izmantos Novēršanas likuma subjekta sniegtos pakalpojumus, lai piešķirtu līdzekļiem legālu izcelsmi vai, piemēram, slēptu to izcelsmi. Savukārt terorisma finansēšanas risks ir iespēja, ka Novēršanas likuma subjekta sniegtos pakalpojumus izmantos terora aktu un teroristu finansēšanai un atbalstīšanai, bet proliferācijas finansēšanas risks ir iespēja, ka līdzekļi tiks izmantoti, lai finansētu masu iznīcināšanas ieroču ražošanu, izplatīšanu vai lietošanu.⁴⁶

Risku novērtējums sastāv no divām daļām. Pirmkārt, tas ir paša komersanta vai saimnieciskās darbības veicēja noteiktais sava biznesa risku līmenis gan attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riskiem, gan arī attiecībā uz terorisma un proliferācijas finansēšanas riskiem. Otrkārt, lai veiktu klientu risku izvērtēšanu komersantiem un saimnieciskās darbības veicējiem ir pienākums noteikt klientu risku vērtēšanas kritērijus, kuros ir ietverti attiecīgajā komercdarbības nozarē pastāvošie klientu riski.⁴⁷

Risku kritēriju izvēle ir subjektīvs process, tāpēc ir iespējamas arī dažādas objektīvas un nozarei raksturīgas specifiskas atkāpes.⁴⁸ Revidentiem, veicot risku novērtējumu un veidojot IKS, jāņem vērā:

1. riskus, kurus identificējusi Eiropas Komisija Eiropas Savienības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējumā;
2. riskus, kuri identificēti nacionālajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtēšanas ziņojumā;
3. riskus, kuri identificēti LZRA SRN;
4. citus revidentu darbībai raksturīgus riskus.

Revidentiem, veicot NILLTPF novērtējumu un veidojot IKS, jāņem vērā vismaz šādus riskus ietekmējošus apstākļus:

1. **klienta risku**, kas piemīt klienta juridiskajai formai, īpašnieku struktūrai, klienta vai klienta patiesā labuma guvēja saimnieciskajai vai personiskajai darbībai;

⁴⁶ Valsts ieņēmumu dienests, Vadlīnijas Valsts ieņēmumu dienesta uzraugāmajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektiem, pieejams <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas> [skatīts 04.01.2020]

⁴⁷ AML Iekšējās kontroles sistēma un tās prasības, pieejams <https://doku.lv/nilltfn-likums/> [skatīts 14.01.2020]

⁴⁸ 63. Valsts ieņēmumu dienests, Vadlīnijas Valsts ieņēmumu dienesta uzraugāmajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektiem, pieejams <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas> [skatīts 04.01.2020]

2. **valsts un ģeogrāfisko risku**, proti, risku, ka klients vai klienta patiesais labuma guvējs ir saistīts ar valsti vai teritoriju, kuras ekonomiskie, sociālie, tiesiskie vai politiskie apstākļi var liecināt par valstij piemītošu augstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma un proliferācijas finansēšanas risku;
3. **klienta izmantoto pakalpojumu un produktu risku**, proti, risku, ka klients var attiecīgo pakalpojumu vai produktu izmantot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai vai terorisma un proliferācijas finansēšanai;
4. **pakalpojumu un produktu piegādes kanālu risku**, kas saistīts ar veidu (kanālu), kādā klients pakalpojumu vai produktu iegūst un izmanto.⁴⁹

Vērtējot riskus vienotā sistēmā, ir jāņem vērā, ka kopējā riska līmeņa noteikšana nevar būt vienkārša vidējā riska noteikšana, jo atsevišķi riska faktori var būt nozīmīgāki par citiem. Vairāki maza riska kritēriji nevar samazināt vienu augsta riska kritērija vērtību, ja vien maza riska kritēriji neizriet no mehānismiem, kuri ir tieši saistīti ar augstāka riska kritēriju. Piemēram, klienta identifikācijas procesā visi riski ir zemi, bet klients izrādās politiski nozīmīga persona, kas ir augsta riska identifikators. Politiski nozīmīga persona tiek uzskatīta par paaugstināta riska personu, ņemot vērā tās ietekmi publiskajā sektorā, tādēļ ir jāpiemēro padziļināta klienta izpēte, un citi zema riska vērtējumi nevar ietekmēt kopējo klienta riska faktoru. Protams, salīdzinot politiski nozīmīgu personu darbību uzraudzības intensitāti, ir jāņem vērā papildu riska faktori, piemēram, rezidentam uzraudzības process var būt vienkāršotāks nekā nerezidentam no augsta riska jurisdikcijas.

Risku novērtējumi ir nozīmīgs informācijas avots, lai apzinātos situāciju kopumā un saprastu būtiskākos faktorus, kuri globāli ietekmē konkrētās nozares specifiku.⁵⁰ Tikai pēc savu risku apzināšanas ir iespējams izstrādāt IKS, kas ļauj efektīvi un atbilstoši pārvaldīt zvērinātu revidentu darbībai piemītošos NILLTPF un sankciju riskus, savlaicīgi identificējot aizdomīgus darījumus.

1.8. Ziņošanas pienākums

Lai novērstu ar NILLTPF saistītas darbības un finanšu sankciju pārkāpšanas vai apiešanas mēģinājumus Revidentu praksei kā NILLTPFN likuma un Starptautisko un Latvijas

⁴⁹ Kārtība par zvērinātu revidentu un zvērinātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

⁵⁰ Valsts ieņēmumu dienests, Vadlīnijas Valsts ieņēmumu dienesta uzraugamajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektiem, pieejams <https://www.vid.gov.lv/vadlinijas> [skatīts 04.01.2020]

Republikas nacionālo sankciju likuma subjektam ir pienākums nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā darb dienā pēc lēmuma pieņemšanas vai fakta konstatēšanas, ziņot par aizdomīgiem darījumiem attiecīgajām uzraudzības un kontroles institūcijām – FID, VID, VDD un LZRA.

Aizdomīgs darījums NILLTPFN likuma izpratnē ir darījums vai darbība, kas rada aizdomas, ka tajā iesaistītie līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar terorisma un proliferācijas finansēšanu vai šādu darbību mēģinājumu.⁵¹ Par katru tādu darījumu Revidentu praksei ir pienākums nekavējoties ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam. Ziņojumu iesniedz elektroniski, izmantojot Finanšu izlūkošanas dienesta uzturēto tīmekļvietni (<https://zinojumi.fid.gov.lv>), turpat ir arī pieejami skaidrojoši materiāli par ziņojumu iesniegšanu.

Aizdomīga darījuma pazīmes nav noteiktas normatīvajos aktos. Likuma subjektam, nosakot aizdomīga darījuma pazīmes, ir ieteicams ņemt vērā FID apkopotās aizdomīguma pazīmes un tipoloģijas. Toties FID mājaslapā uzskaitītās aizdomīgu darījumu pazīmes ir vispārīgas, līdz ar to likuma subjektam ir diezgan sarežģīts uzdevums patstāvīgi izvērtēt un saprast, vai darījums klasificējams kā aizdomīgs un par to būtu jāziņo. Turklāt pats ziņošanas process nav vienkāršs un aizņem laiku, lai pareizi noformētu ziņojumu.⁵²

Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 22.² pants nosaka, ka konstatējot aizdomīgu darījumu nekavējoties ir jāziņo arī Valsts ieņēmumu dienestam par tādu personas, kuras rezidences (reģistrācijas) valsts ir Latvijas Republika, aizdomīgu darījumu, kura pazīmes atbilst vismaz vienai aizdomīguma pazīmēm nodokļu jomā:

1. privātpersona deklarē ienākumus, ieņēmumus, uzkrājumus, īpašumus vai to vērtības maiņas ar aizdomīgu izcelsmi;
2. šim klientam neraksturīgi liels darījuma apjoms;
3. ienākošie darījumi veido daudzas mazas summas, bet izejošie ir par lielām summām;
4. nekustamā īpašuma iegāde par acīmredzamu neatbilstošu cenu;
5. darījumam nav acīmredzama likumīga nolūka (vai saistības ar personisko vai biznesa darbību);
6. darījumā izmantots viltots dokuments;
7. aizdomīgs darījums ar elektronisko naudu;
8. nauda tiek debitēta no konta tūlīt pēc tā kreditēšanas;

⁵¹ Latvijas Republikas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, pieņemts 17.07.2008.

⁵² Vincit Union, Kā izpēīt klientu atbilstoši AML prasībām?, pieejams <https://www.vincitunion.com/klientu-izpete/> [05.04.2020]

9. privātpersona vienā vai vairākos darījumos skaidrā naudā iegulda komercsabiedrībā, izmaksā, aizdod vai aizņemas no citas privātpersonas 10 000 euro vai vairāk;
10. izvairīšanās no nodokļu nomaksas;
11. uzkrītošas izmaiņas konta bilancē (palielināta apgrozība u.c.);
12. klientam ir pārmērīgi liels kontu skaits;
13. konta apgrozījums pārsvarā sastāv no skaidras naudas operācijām;
14. konts ir tālu no klienta rezidences;
15. klients darbojas kā aizsegs citas personas darījumam;
16. darījums ir klientam netipisks;
17. klients veic sarežģītus vai neparastus darījumus (kuriem pašiem vai atsevišķiem to noteikumiem nav skaidri saprotama ekonomiskā vai juridiskā mērķa);
18. neskaidra darījumā izmantoto līdzekļu izcelsme.⁵³

Sākot ar 2018. gada 1. janvāri, ziņojumus var iesniegt Valsts ieņēmumu dienesta Elektroniskās deklarēšanas sistēmā – “Ziņojums par aizdomīgu darījumu”. Valsts ieņēmumu dienests ir izstrādājis informatīvo materiālu ziņojuma par aizdomīgu darījumu aizpildīšanai (<https://www.vid.gov.lv/lv/informativie-materiali-3>), kurā apraksta un attēlu veidā izskaidrota ziņojuma aizpildīšanas un iesniegšanas gaita.⁵⁴

17.12.2019. stājas spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr. 407” Noteikumi par sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu”, kas nosaka gadījumus, kad iesniedzama sliekšņa deklarācija, sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu, kā arī apstiprina sliekšņa deklarācijas veidlapu.⁵⁵

Ja Revidentu prakse ir veikusi ar klientu skaidras naudas darījumu, kura apmērs ir ekvivalents 7 000 euro vai vairāk vai nosūta vai saņēma pārrobežu maksājumu, kura apmērs ir ekvivalents 500 000 euro vai vairāk, Revidentu praksei ir pienākums reizi nedēļā iesniegt FID sliekšņa deklarāciju par katru iepriekšējā periodā (nedēļas laikā) veiktu darījumu starp Revidentu praksi un viņa klientiem.⁵⁶ Sliekšņa deklarāciju iesniedz elektroniski, izmantojot Finanšu izlūkošanas dienesta uzturēto tīmekļvietni (<https://zinojumi.fid.gov.lv>).

Revidentu praksei nav atļauts informēt klientu, tā patieso labuma guvēju, kā arī citas personas, izņemot LZRA, par to, ka ziņas par klientu vai tā darījumu ir sniegtas FID.

⁵³ Latvijas Republikas likums Par nodokļiem un nodevām, pieņemts 02.02.1995.

⁵⁴ Valsts ieņēmumu dienests, Vēlos ziņot Valsts ieņēmumu dienestam par aizdomīgu darījumu nodokļu jomā, kā rīkoties?, pieejams <https://www.vid.gov.lv/lv/velos-zinot-valsts-ienemumu-dienestam-par-aizdomigu-darijumu-nodoklu-joma-ka-rikoties> (05.04.2020)

⁵⁵ Noteikumi par sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu MK noteikumi Nr. 407, 27.08.2019.

⁵⁶ Kārtība par zvērīnātu revidentu un zvērīnātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

Dokumentu aprīte jāorganizē tā, lai informācija par ziņošanu netiktu izpausta, trešajām personām, tajā skaitā Revidentu prakses darbiniekiem, kuri ar attiecīgo informāciju nestrādā.⁵⁷

FID no savas puses nesniedz atskaites ziņotājiem par to sniegtās informācijas tālāko izmantošanu. FID apkopo ziņojumus un, konstatējot vienas personas iesaisti vairākkārtējos aizdomīgos darījumos var nodot šo informāciju tiesībsargājošajām iestādēm tālākai faktu pārbaudei. Tāpat arī FID var uzdot kredītiestādēm iesaldēt personas finanšu līdzekļus, uzdot zemesgrāmatai uzlikt liegumu personai piederošo īpašumu atsavināšanai utt.⁵⁸

Tas, ka FID nesniedz atgriezenisko saiti par saņemtas informācijas tālāko izmantošanu, var sagādāt Revidentu praksei neizpratni par to, kā turpmāk jārīkojas ar klientu un vai revidents var sniegt modificētu atzinumu.

1.9. Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma prasības

Sankcijas ir ārpolitikas instruments, kura mērķis ir nevardarbīgā ceļā novērst starptautisko tiesību pārkāpumus. Sankcijas ļauj reaģēt uz starptautiskās drošības izaicinājumiem, neizmantojot militāru spēku. Sankciju mērķis ir demokrātisku iekārtu un cilvēktiesību ievērošanas atbalstīšana, kā arī starptautiskās drošības sistēmas stiprināšana. Sankciju ievērošana demonstrē valsts attieksmi cīņā pret starptautisko terorismu un naudas atmazgāšanas shēmām, kā arī citiem globāliem izaicinājumiem. Sankcijas ir arī risku pārvaldības rīks, lai samazinātu riskus, kas starptautiskajai drošības un uzņēmējdarbības videi var rasties, ja prettiesiska rīcība netiek novērsta.⁵⁹

Starptautisko un nacionālo sankciju noteikšanu un izpildi Latvijā regulē Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums (turpmāk – Sankciju likums). Likuma mērķis ir nodrošināt mieru, drošību un tiesiskumu atbilstoši Latvijas starptautiskajām saistībām un nacionālajām interesēm, ieviešot starptautiskās sankcijas, nosakot nacionālās sankcijas vai arī noteiktajos gadījumos piemērojot Eiropas Savienības vai Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts noteiktās sankcijas.⁶⁰

⁵⁷ Kārtība par zvērinātu revidentu un zvērinātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

⁵⁸ Jaunā ziņošanas kārtība Finanšu izlūkošanas dienestam, pieejams <https://doku.lv/zinosanas-kartiba-fid/> [skatīts 07.05.2020]

⁵⁹ 66. Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Informatīvais materiāls (vadlīnijas) sankciju efektīvai ieviešanai Latvijā https://www.mfa.gov.lv/images/apostille/AM_sankciju_vadlinijas.pdf [skatīts 26.04.2020]

⁶⁰ Latvijas Republikas Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, pieņemts 04.02.2016.

Latvijā var ieviest vai noteikt šādas starptautiskās vai nacionālās sankcijas:

1. **finanšu ierobežojumi** — ierobežojumi attiecībā uz finanšu instrumentiem un finanšu līdzekļiem, kas pieder starptautisko publisko tiesību subjektam, fiziskai vai juridiskai personai, vai citam identificējamam sankciju subjektam vai ir sankciju subjekta valdījumā vai kontrolē;
2. **civiltiesiskie ierobežojumi** — ierobežojumi attiecībā uz visa veida darījumiem ar citiem ekonomiskajiem resursiem, ja šo darījumu rezultātā šie resursi maina īpašnieku, un šo darījumu mērķis ir radīt un darīt pieejamus finanšu līdzekļus vai cita veida ekonomiskos resursus sankciju subjektam;
3. **ieceļošanas ierobežojumi** — ierobežojumi sankciju subjektam ieceļot, uzturēties vai šķērsot Latvijas teritoriju tranzītā;
4. **stratēģiskas nozīmes preču un citu preču aprites ierobežojumi** - aizliegums sankciju subjektam pārdot, piegādāt, nodot, eksportēt vai citā veidā atsavināt vai darīt pieejamas noteikta veida stratēģiskas nozīmes vai citas likumā noteiktas preces;
5. **tūrisma pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi** - aizliegts piedāvāt tūrisma pakalpojumus ceļošanai uz konkrētām teritorijām.⁶¹

Atbilstoši sankciju tipiem, kas noteikti ES regulās, pastāv šādi sankciju pamatveidi - sankcijas pret valsti, teritoriju vai personu, kā arī sektorālās sankcijas, kas ietver dažādus liegumus attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, piemēram:

1. aizliegumu importēt Eiropas Savienībā preces, kuru izcelsme ir Krima vai Sevastopole;
2. ierobežojumus tirdzniecībai un investīcijām saistībā ar atsevišķām ekonomikas nozarēm un infrastruktūras projektiem;
3. ierobežojumus konkrētu finanšu iestāžu piekļuvei kapitāla tirgiem;
4. aizliegumu eksportēt regulā noteiktās preces un tehnoloģijas (piemēram, preces, kas ir divējāda lietojuma);
5. aizliegumu pārdot, piegādāt, nodot vai eksportēt uz Krieviju vai izmantošanai Krievijā divējāda lietojuma preces;
6. aizliegumu eksportēt uz Korejas Tautas Demokrātisko Republiku, piegādāt un nodot tai vai no tās importēt un pirkt regulā noteiktās preces.

⁶¹ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Sankcijas, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem> [skatīts 12.04.2020]

Konkrēti liegumi un ierobežojumi tiek noteikti attiecīgajā normatīvajā aktā, piemēram, ES regulā vai to pielikumos.⁶²

Saskaņā ar Sankciju likumu Reidentu praksei jāveic un jādokumentē starptautisko un nacionālo sankciju riska novērtējumu, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu savai darbībai vai klientiem noteikto starptautisko un nacionālo sankciju neizpildes riskus. Pamatojoties uz šo novērtējumu, jāizveido starptautisko un nacionālo sankciju riska pārvaldīšanas IKS, tostarp izstrādājot un dokumentējot attiecīgās politikas un procedūras⁶³ (piemēram, sankciju pārbaude, risku novērtēšana, ziņošanas pienākums, atbildīgo darbinieku iecelšana un darbinieku apmācība). Sankciju riska novērtējumu nav obligāti jāizstrādā atsevišķi, to var apvienot ar NILLTPF riska novērtējumu, kā arī var izvēlēties iekļaut riska novērtējumu Reidentu prakses politikās un procedūrās.

Latvijā ir juridiski saistoši šādi sankciju režīmi:

1. ANO Drošības padomes noteiktie sankciju režīmi;
2. Eiropas Savienības noteiktie ierobežojošie pasākumi;
3. Latvijas Republikas nacionāli noteiktie ierobežojošie pasākumi;
4. Sankciju likumā noteiktajā kārtībā, atbilstoši FKTK noteiktajiem kritērijiem, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) dalībvalstu sankcijas - šobrīd ASV Valsts kases Ārvalstu aktīvu kontroles biroja (OFAC) noteiktās sankcijas.⁶⁴

Sankciju piemērošanai nav noteikti summas ierobežojumi. Par sankciju pārkāpumu uzskatāmi visi darījumi, kas aizliegti saskaņā ar sankcijas regulējošu tiesību aktu. Līdz ar to pat darījumu, kuru vērtība ir nosacīti mazas summas, īstenošana ir sankciju pārkāpums. Tas pamatots, norādot, ka, piemēram, terorismu var veikt, izmantojot samērā nelielus finanšu līdzekļus, vai arī var tikt apkopoti finanšu līdzekļi mazās summās no vairākiem avotiem.⁶⁵

Viens no veidiem kā var justies drošāk sadarbojoties ar klientiem, kuru pārstāvji vai PLG nav Latvijas rezidenti ir uzturēšanās atļaujas iegūšana. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes izdota uzturēšanās atļauja apliecina no valsts puses veiktu pārbaudi par nerezidenta neesamību sankciju sarakstos. Turklāt atbilstoši 2010. gada 21. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 554 "Noteikumi par valstīm, kuru pilsoņiem, izsniedzot vīzu vai uzturēšanās

⁶² FKTK, Ieteikumi Nr.111, Ieteikumi kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm ar sankciju prasību neizpildi saistīto risku mazināšanai, pieejams <https://likumi.lv/ta/id/300044-ieteikumi-kreditiestadem-un-licencetam-maksajumu-un-elektroniskas-naudas-iestadem-ar-sankciju-prasibu-neizpildi-saistito-risku-...> [skatīts 09.05.2020]

⁶³ Latvijas Republikas Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, pieņemts 04.02.2016.

⁶⁴ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Informatīvais materiāls (vadlīnijas) sankciju efektīvai ieviešanai Latvijā https://www.mfa.gov.lv/images/apostille/AM_sankciju_vadlinijas.pdf [skatīts 26.04.2020]

⁶⁵ PRIMUS DERLING, Vai katrs klients jāpārbauda sankciju sarakstos?, pieejams <http://www.primusderling.eu/lv/publikacijas/vai-katrs-klients-japarbauda-sankciju-sarakstos/> [skatīts 03.05.2020]

atļauju, veic papildu pārbaudi”, kas nosaka valstis, kuru pilsoņiem, izsniedzot vīzu vai uzturēšanās atļauju, tiek veikta papildu pārbaude. Vienīgi ir jāņem vērā, ka no valsts puses pārbaude veikta konkrētā brīdī, kas neizslēdz iespējamību, ka pret attiecīgo personu varētu būt noteiktas sankcijas kādā vēlākā brīdī.⁶⁶

Sankciju likums nosaka, ka par starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanu vai tās mēģinājumu nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā darb dienā jāziņo VDD un informēt par to LZRA. Ziņojumu VDD var sniegt brīvā formā, norādot iesniedzēju identificējošu informāciju, paskaidrojot klienta sankciju pārkāpumu un pievienojot klienta izpētes informāciju, uz e-pasta adresi sankcijas@vdd.gov.lv.

Gadījumā ja rados aizdomas par starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu finanšu ierobežojumu izpildē, jāziņo par to FID NILLTPFN likumā noteiktajā kārtībā.⁶⁷

Pirms darījuma uzsākšanas Revidentu praksei obligāti jāpārbauda vai klients nav iekļauts sankciju sarakstā. Papildus klienta pārbaudei nepieciešams pārbaudīt arī klienta dalībniekus vai akcionārus, klienta patiesos labuma guvējus, klienta valdes un padomes locekļus, līgumiskus pārstāvjus, mātes vai meitas uzņēmumus.⁶⁸

Lai atvieglotu pārbaudi FID vietnē <https://sankcijas.fid.gov.lv/> uztur informāciju par sankciju subjektiem – fizisku vai juridisku personu vai citu identificējamu subjektu sarakstus, attiecībā uz kuriem noteiktas starptautiskās vai nacionālās sankcijas. Toties izmantot tikai šo resursu nebūs pietiekams. Ka skaidro Ārlietu ministrija, tajā pagaidām nav iekļautas pilnīgi visas Latvijai saistošās sankcijas, piemēram, t.s. sektorālās ES sankcijas, kas noteiktas pret konkrētu reģionu vai precīzi vai pakalpojumu, nevis fizisku vai juridisku personu. Tādēļ pagaidām Ārlietu ministrija iesaka izmantot sankciju izdevēju uzturētos sankciju sarakstus un meklēšanas rīkus (ES, ANO konsolidētie saraksti, OFAC sankciju meklētājs, ES Sankciju karte). Meklēšana sankciju izdevēju sarakstos ir drošākais veids visaptverošai pārbaudei. Šobrīd visaptveroša visu Latvijā saistošo sankciju meklētāja izstrāde ir procesā un varētu būt gatavs ne ātrāk par 2020. gada beigām.⁶⁹ Tāpat jābūt uzmanīgām pārbaudot fizisko personu

⁶⁶ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Starptautisko un nacionālo sankciju piemērošana Latvijā - Biežāk uzdotie jautājumi un atbildes, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobejojosiem-pasakumiem/biezak-uzdotie-jautajumi-un-atbildes> [skatīts 18.03.2020]

⁶⁷ Latvijas Republikas Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, pieņemts 04.02.2016.

⁶⁸ COBALT, Sankciju riska pārvaldīšana: juridiskie un praktiskie aspekti / Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju ievērošana, pieejams http://www.rmsforum.lv/admuploads/file/gramatai_prez.%20krisjanis%20buss%20sankciju%20iekseja%20kontroles%20sistema.pdf [skatīts 02.05.2020]

⁶⁹ Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Starptautisko un nacionālo sankciju piemērošana Latvijā - Biežāk uzdotie jautājumi un atbildes, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobejojosiem-pasakumiem/biezak-uzdotie-jautajumi-un-atbildes> [skatīts 18.03.2020]

vārdus un juridisko personu nosaukumus oriģinālvalodā, labāk mēģināt rakstīt dažādos variantos izmantojot latīņu alfabētu, jo piemēram OFAC sarakstā atrast personas rakstot tos krievu valodā nav iespējams. Tā kā FID pārpublicē sastādītos sarakstus bez izmaiņām tajos, tas pats attiecās arī uz viņu izstrādāto meklēšanas rīku.

2. ZVĒRINĀTU REVIDENTU APTAUJA PAR NILLTPFN PROBLEMĀTIKU

2.1. Pētījumā mērķis un auditorija

Lai labāk izprastu kā NILLTPFN ietekmē zvērinātu revidentu darbu, ka arī ar kādiem problemjautājumiem viņi saskaras veicot likumā noteiktas prasības, tika nolemts izmantot tādu pētījuma metodi kā anketēšana, aptaujājot noteikto ekspertu grupu – zvērinātus revidentus.

Latvijas Zvērinātu revidentu asociācija (LZRA) ir neatkarīga profesionāla korporācija, kurā pēc profesionālās darbības principiem apvienojušies visi Latvijas zvērināti revidenti un zvērinātu revidentu komercsabiedrības, kas statūtos noteiktajā kārtībā uzņemti LZRA.⁷⁰ Asociācija tika dibināta 1994. gada 9. decembrī saskaņā ar likumu “Par zvērinātiem revidentiem”. Apvienību tolaik nodibināja 75, Latvijā strādājošie zvērināti revidenti.⁷¹

LZRA, īstenojot Revīzijas pakalpojumu likumu, savā vietnē www.lzra.lv publicē zvērinātu revidentu un zvērinātu revidentu komercsabiedrību reģistrus, kuros saskaņā ar Revīzijas likumu ir ietverta šāda informācija:

1. vārds un uzvārds;
2. prakses vietas adrese, tālruņa numurs, elektroniskā pasta adrese un norāde uz mājaslapas adresi, ja tāda ir;
3. sertifikāta numurs;
4. sertifikāta izsniegšanas, tā darbības apturēšanas vai anulēšanas laiks un pamats;
5. zvērinātu revidentu komercsabiedrības firmu (ar norādi uz komersanta veidu), juridiska adrese un reģistrācijas numurs komercrēģistrā, ja zvērināts revidents ir darba attiecībās ar šo komercsabiedrību vai ir tās biedrs, akcionārs vai dalībnieks;
6. ja zvērināts revidents vienlaikus ir ārvalsts revidents, norāda arī tās ārvalsts reģistru, kurā revidents ir ierakstīts, un reģistrācijas numuru, ja attiecīgās ārvalsts likums paredz revidenta ierakstīšanu reģistrā.⁷²

Uz 2020. gada aprīli LZRA reģistrēti 175 zvērināti revidenti no kuriem 150 ir aktīvi, 19 ir apturēta sertifikāta darbība, bet 4 sertifikāts ir anulēts.⁷³

⁷⁰ LZRA, Informācija par darbību, pieejams <https://www.lzra.lv/par-mums/informacija-par-darbibu.html> [skatīts 08.12.2019]

⁷¹ LZRA, Zvērinātu revidentu profesijai Latvijā – 80 gadi!, pieejams <https://www.lzra.lv/zverinatu-revidentu-profesijai-latvija-80-gadi.html> [skatīts 08.12.2019]

⁷² Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likums, pieņemts 03.05.2001.

⁷³ LZRA, Zvērinātu revidentu reģistrs, pieejams <http://lzra.lv/revidentu-registri/zverinatu-revidentu-registrs.html> [02.04.2020]

Aptaujas anketa tika veidota ar Google forms palīdzību. Anketai tika izveidoti 14 jautājumi, no kuriem 10 bija slēgtas formas jautājumi, lai būtu iespējams salīdzināt galīgos rezultātus, kā arī atvieglot iegūto atbilžu apstrādi un analīzi, un 4 atklātie jautājumi, lai precīzāk uzzināt respondentu viedokļus un novērojumus. Katrā slēgtā tipa jautājumā bija piedāvāts variants “cits”, lai respondentiem būtu iespēja plašāk izteikt savu viedokli. Tā kā revidentu skaits nav liels, tika nolemts aptaujāt visus 150 zvērinātus revidentus ar darbojošo sertifikātu. Anketēšana tika veikta elektroniski, individuāli izsūtot uzaicinājumu piedalīties aptauja, izmantojot LZRA reģistrā uzturēto kontaktinformāciju.

Visi respondenti saņēma identiskas aptaujas anketas, kuras bija anonīmas. Šādā veidā autore vēlējas iegūt lielāko atbilžu skaitu, ka arī patiesākus un precīzākus rezultātus. Autore prognozēja saņemt atbildes no 30% no ekspertu skaita, kas būtu aptuveni vienāds ar 45 atbildēm. Rezultāts tomēr bija zemāks nekā prognozētais. Uz aicinājumu piedalīties aptaujā atsauca 17 zvērināti revidenti, kas ir 11,3% no ekspertu kopas. Toties jāpiebilst, ka lielāka daļa no saņemtam atbildēm bija saturīgas un izsmeļošas. Līdz ar to tika nolemts analizēt saņemtas atbildes un papildus salīdzināt rezultātus ar citas valstīs veiktajiem līdzīgiem pētījumiem, lai iegūtu priekšstatu nevis tikai par NILLTPFN problemātiku Zvērinātu revidentu komercsabiedrības Latvijā, bet vispār zvērinātu revidentu profesijā.

2.2. Aptaujas rezultāti

Finanšu pārskatu revīzijā revidenta mērķis ir sniegt atzinumu par finanšu pārskatiem ar nosacījumu, ka revidents ir ieguvis pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus par to, vai finanšu pārskatos ir vai nav būtiskas neatbilstības, un ziņot par konstatētajiem faktiem revidenta ziņojumā. Revidentiem savā darbā ir jāievēro atbilstošie revīzijas standarti un firmās iedibinātie kvalitātes kontroles standarti, kā arī ētikas normas un citas normatīvās prasības.⁷⁴

Kaut uzņēmuma gada pārskata revīzija un pārbaude ir revidenta pamatdarbs ikdienā, mūsdienās zvērināts revidents sniedz arī daudzus citus pakalpojumus – konsultācijas par biznesa procesu pilnveidošanu, veic saimnieciskās darbības un finanšu darbības rādītāju analīzi, dažādas saskaņotas procedūras un apliecinājuma uzdevuma darbības, kas skar finanšu uzskaiti, un citus pakalpojumus.⁷⁵

⁷⁴ LZRA, Revīzijas kvalitātes pamatnostādnes: revīzijas kvalitātes pamatelementi, pieejams http://lzra.lv/files/SRS/REVZIJAS_KVALITTES_PAMATNOSTDNES.pdf [skatīts 29.04.2020]

⁷⁵ Bilance, Zvērinātu revidentu darba konfidencialitāte ir apdraudēta, pieejams https://www.lzra.lv/images/Žurnāls_Bilance_Vilcāne.pdf [04.01.2020]

Revidentu profesija neļauj novēcot, jo ir nepārtraukti jāpildinveido sevi kā profesionālu nozares pārstāvi, nepārtraukti ir likumdošanas izmaiņas un jaunumi, kā sagatavot un atklāt finanšu informāciju uzskaitē un finanšu pārskatā, nevar arī aizmirst par nodokļiem un konkrētu nozaru normatīvo aktu prasībām un to piemērošanas pārbaudi.

Ne tikai zvērināts revidents, bet arī viņu palīgi neveic vienkāršu ikdienas darbu. Līdzīgi kā profesionāli grāmatveži, arī šīs profesijas pārstāvji ne tikai pilda savus darba pienākumus, bet ieņem nozīmīgu lomu sabiedrībā. Revidenti ir privileģētas profesijas pārstāvji un ar neatlaidību katru dienu risina profesionālas klientu dilemmas un problēmjasautājumus, liekot lietā ne tikai pieredzi, zināšanas, bet arī jaunākās iespējas un modernus risinājumus, kas veicina revīzijas procesu un finanšu informācijas uzticamību.⁷⁶

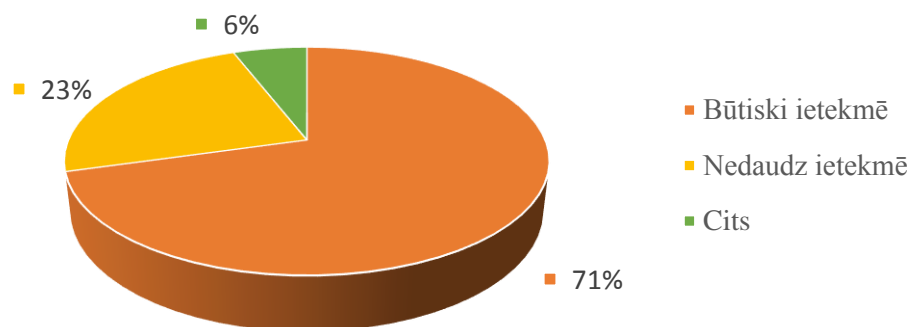
Saistībā ar ēnu ekonomikas apkarošanu valstī un NILLTPFN likuma prasībām, revidentu profesijai klāt nākuši arī papildu uzdevumi, kādi vēsturiski iepriekš revidentiem nav bijuši. Viens no tiem ir uzdevums zvērinātam revidentam pirms revīzijas pakalpojuma līguma noslēgšanas izpētīt potenciālo klientu, izprast tā biznesa specifiku, noskaidrot patiesos labuma guvējus, izprast, vai uzņēmums nedarbojas jomās, kurās noteiktas starptautiskās sankcijas, vai tam nepastāv NILL riski. Tikai pēc rūpīgas klienta izpētes var slēgt revīzijas pakalpojuma līgumu. Šo ar likumu grozījumiem jauno pienākumu sakarā revidenti nevar samazināt līdz šim noteiktos, par Latvijā atzītiem starptautiskiem revīzijas standartiem revīzijas procesus un samazināt nepieciešamo procedūru skaitu, tāpēc kapitālsabiedrībām jāreķinās, ka zvērināta revidenta darbs, kas saistīts ar gada pārskatu revīziju, tiks veikts paplašināti pat tad, ja ar konkrēto klientu strādā jau vairākus gadus. Katru reizi revidents veiks nepieciešamas revīzijas soļus un no jauna vērtēs visus iespējamus riskus. Tas pagarinās arī revīzijai atvēlēto laiku.⁷⁷

Būtiski norādīt, ka saskaņā ar pastāvošo praksi, zvērinātus revidentus un zvērinātu revidentu komercsabiedrības, kas sniedz nodokļu konsultācijas un/vai ārpakalpojuma grāmatvedības pakalpojumus, vienlaicīgi uzrauga 2 uzraugi, proti, gan LZRA, gan VID. Tādējādi zvērinātus revidentus un zvērinātu revidentu komercsabiedrības par sniegtajiem profesionālajiem pakalpojumiem uzrauga LZRA, bet par nodokļu konsultācijām un ārpakalpojuma grāmatvedības pakalpojumiem – VID. LZRA norāda, ka šāda interpretācija rada papildus slogu profesijai, jo zvērināti revidenti un zvērinātu revidentu komercsabiedrības tiek kontrolētas no vairākiem atšķirīgiem uzraugiem.⁷⁸

⁷⁶ Latvijas Universitāte, Ieva Aizsila: Revidenta profesijas izaicinājumi, pieejams <https://www.bvef.lu.lv/par-mums/zinas/zina/t/52455/> [skatīts 06.04.2020]

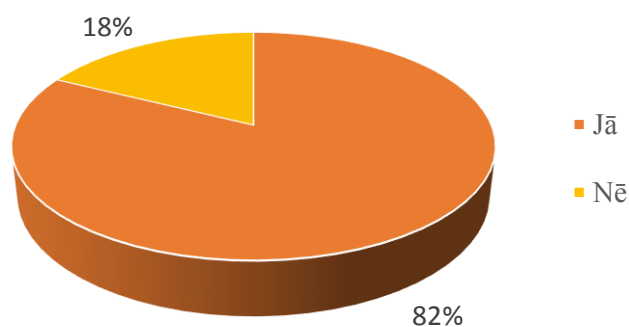
⁷⁷ Bilance, Zvērinātu revidentu darba konfidencialitāte ir apdraudēta, pieejams https://www.lzra.lv/images/Zurnals_Bilance_Vilcane.pdf [04.01.2020]

⁷⁸ FID, Profesionālo pakalpojumu sniedzēju noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku ziņojums par 2017. - 2018. gadu, pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/PPS_risku_novertejums.pdf [skatīts 04.01.2020]

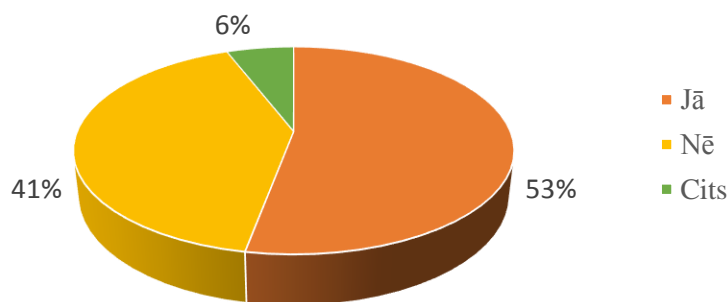
2.1.att. Kā NILLTPFN likuma ievērošana ietekmē jūsu ikdienas darbu? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

Aptaujas anketā 71% no zvērinātiem revidentiem atzina, ka NILLTPFN likuma prasību un pienākumu ievērošana būtiski ietekmē viņu ikdienas darbu. Viens no respondentiem uzsvēra, ka tas palielināja darba apjomu. Lielāka daļa, jeb 82% atbildēja, ka NILLTPFN likums ietekmēja arī viņu revīzijas veikšanas metodes.

2.2.att. Vai NILLTFN likums ir ietekmējis Jūsu revīzijas veikšanas metodes? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

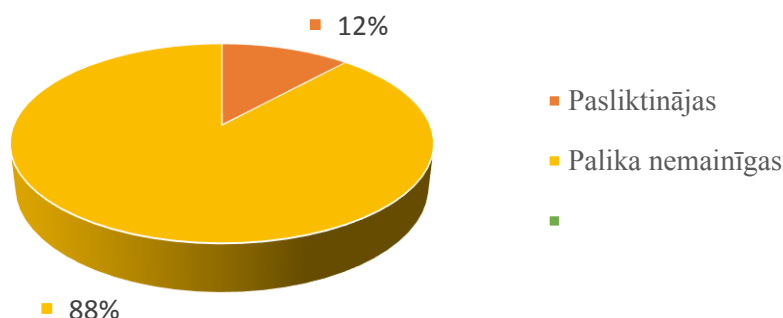
Daļai revidentu sanāca organizēt savu darbu bez grūtībām, bet daļa tomēr atzin, ka ir saskarūšies ar resursu trūkumu, lai veiktu visus NILLTPFN pienākumus. Viens no respondentiem apsver, “ kaut dotajā brīdī tādas problēmas nav, bet nākotnē var būt”. Turpmākā aptaujā revidenti ir norādījuši, ka NILLTPFN pienākumu veikšana ir “ļoti laiktietlīgīga, informācija pieejamos resursos ir ierobežota” un “klienta izpēte ir jāveic pirms līguma noslēgšanas, bet revidentam pieejamā informācija ir samērā ierobežota”.

2.3.att. Vai esat saskarušies ar resursu trūkumu, lai veiktu visus NILLTPFN pienākumus? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

NILLTPFN likuma 11. pantā nostiprināts pienākums veikt klienta izpēti. Šis process nav tik vienkāršs un prasīs ne tikai revidenta, bet arī klienta laiku. Tāpat klientam būs jāsniedz daudz personālas informācijas un dokumentus. Ne visiem tas patīk, ne visi arī saprot kādēļ tas ir vajadzīgs. Revidentu prakse, piemēram, ir saskarusies ar tādu gadījumu, kad klients - pašvaldības - domes priekšsēdētājs un izpilddirektors atsakās iesniegt personu apliecinoša dokumenta kopijas, savu atteikumu motivējot ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regulas (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). Šajā lietā tika iesaistītas vairākas iestādes – LZRA, FID, VARAM un Finanšu ministrija, sniedzot savas atbildes un rekomendācijas, apstiprinot, ka revīzijas pakalpojuma sniedzējam ir tiesības pieprasīt no saviem klientiem un klientiem ir pienākums sniegt klienta izpētei nepieciešamo patieso informāciju un dokumentus.⁷⁹

Aptauja parādīja, ka, neskatoties uz stingrām likuma prasībām, attiecības ar klientiem NILLTPFN likuma dēļ lielākoties palika nemainīgas. Tomēr 2 zvērināti revidenti atzina, ka attiecības ir pasliktinājušas.

2.4.att. Kā klientu pārbaude ietekmē jūsu attiecības ar klientu? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

⁷⁹ LZRA, Par NILLTPFN likuma prasību izpildi attiecībā uz pases un identifikācijas karšu kopijām, pieejams <http://lzra.lv/ziņas-k2/item/21-par-nilltpfn-likuma-prasību-izpildi-attiecībā-uz-pases-un-identifikācijas-karšu-kopijām.html> [skatīts 20.12.2019]

Papildinātā Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojumā revidentu zināšanu līmenis NILLTFN jomā novērtēts kā nepietiekams. Ziņojumā teikts, ka zvērinātiem revidentiem nav pietiekamas izpratnes par klientu identifikāciju, klientu izpēti, NILLTF riskiem un atšķirību starp aizdomīgiem un neparastiem darījumiem. Zvērinātiem revidentiem ir maz informācijas par Latvijā aktuālajām NILLTF tipoloģijām un riskiem. Zvērinātu revidentu uzraudzības un ziņošanas par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem efektivitāte ir zema, ir maz ziņojumu un neviens no revidentu ziņotajiem darījumiem nav iesniegts tiesībaizsardzības iestādes.⁸⁰ 2.1.tabulā apkopoti dati par revidentu ziņojumu skaitu laika periodā no 2013 līdz 2019. gada 3 ceturksnim. Ziņojumu skaits nav liels, toties ir ievērojama tendence, ka skaits ar gadiem palielinās. 2019. gada 3 ceturkšņos tika iesniegti par 12 ziņojumu vairāk nekā laika periodā no 2013 līdz 2016. gadam kopā.

2.1.tabula

Finanšu izlūkošanas dienestā saņemto zvērinātu revidentu ziņojumu skaits^{81 82}

Ziņojumu veids	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 (3/4)
Ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem	0	0	0	5	13	10	17
Ziņojumi par neparastiem darījumiem	0	1	0	0	0	0	1

Ja salīdzināt datus par sniegto ziņojumu skaitu no zvērinātiem revidentiem ar kaimiņu valstīm, tad redzams, ka Latvijā sniegto ziņojumu skaits tieši par aizdomīgiem darījumiem ir vislielākais. Kaut Igaunijā ziņojumu kopskaits ir lielāks, lielāka to daļa ir ziņojumi par skaidras naudas darījumiem. Zvērinātiem revidentiem Igaunijā, ka likuma subjektiem, jāinformē Finanšu izlūkošanas dienestu par katru darījumu, kas tiek veikts skaidrā naudā vismaz 32 000 EUR apmērā vai līdzvērtīga summa citā valūtā.⁸³

⁸⁰ FID, Sektoru noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējums (2017.-2018.), pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/FINAL_kopsav_sektorialie_risku_nov_2019.pdf [skatīts 04.01.2020]

⁸¹ FID, Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums, pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf [skatīts 04.01.2019]

⁸² FID, Profesionālo pakalpojumu sniedzēju noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku ziņojums par 2017. - 2018. gadu, pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/PPS_risku_novertejums.pdf [skatīts 04.01.2020]

⁸³ Eestí Pangalít, Money laundering prevention in Estonia, pieejams <https://www.pangaliit.ee/anti-money-laundering/money-laundering-prevention-in-estonia> [skatīts 22.04.2020]

Saņemto zvērinātu revidentu ziņojumu skaits Igaunijā⁸⁴

Ziņojumu veids	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Ziņojumi par NILL	0	0	0	0	0	1	4	
Ziņojumi par TF	0	0	0	0	0	0	0	
Ziņojumi par skaidras naudas darījumiem	17	36	22	12	25	13	25	
Ziņojumi saskaņā ar Sankciju likumu							-	1

Lietuvā sniegto ziņojumu skaits laika periodā no 2013 līdz 2017. gadam bija viszemākais Baltijas valstīs, kaut zvērinātu revidentu skaits ir divas reizes lielāks nekā Latvijā. Lietuvā aktīvi ir 352 zvērināti revidenti un 175 revidentu sabiedrības (Lietuvas Revidentu palātas sniegtie dati par 2019. gadu). Līdzīgi ir arī Igaunijā, kur aktīvi ir apmēram 350 zvērināti revidenti un 150 revidentu sabiedrības (Igaunijas Revidentu asociācijas sniegtie dati par 2019. gadu).⁸⁵

Saņemto zvērinātu revidentu ziņojumu skaits Lietuvā⁸⁶

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Ziņojumu skaits par NILL	0	0	0	0	2

Lai veicinātu vienotu un labāku izpratni par NILLTPFN, FID sadarbībā ar NILLTPFN likuma uzraudzības un kontroles institūcijām, varētu izveidot online testus, ar kuru palīdzību NILLTPFN subjekti varētu pārbaudīt savas zināšanas un iespējams arī atklāt momentus, kurus viņi ir palaiduši vai pārpratuši. Testos jāietver gan vispārīgi jautājumi, gan nozarei specifiski. Darba autore uzskata, ka šāda veidā varētu palielināties arī sniegto ziņojumu skaits.

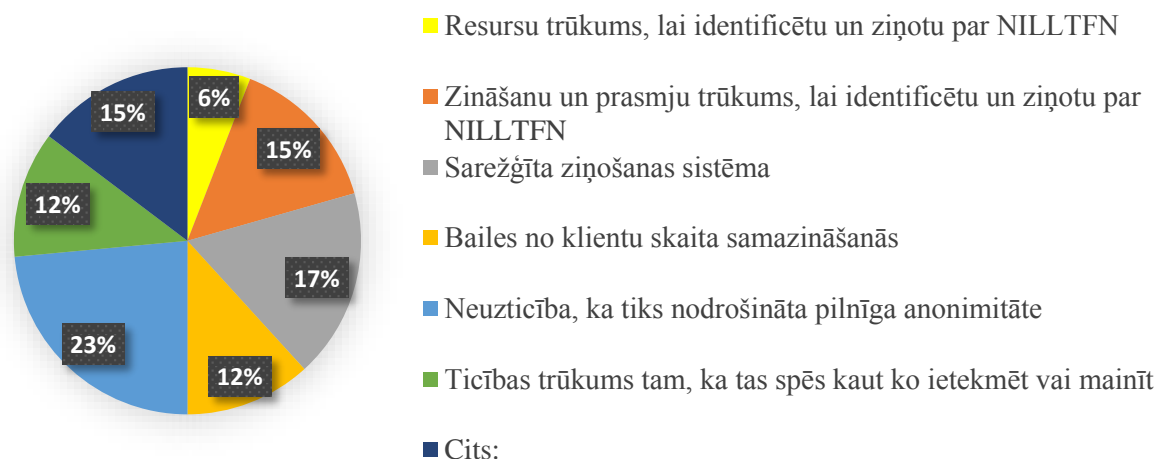
Aptaujas anketā autore vēlējas iegūt revidentu viedokļus par neziņošanas iemesliem saistībā ar aizdomām par NILLTPF. Uz šo jautājumu nebija kāda vienota viedokļa, atbildes proporcionāli sadalījās.

8 revidenti jeb 47% uzskata, ka neziņošanas iemesls ir neuzticība, ka tiks nodrošināta pilnīga anonimitāte. 1 no respondentiem izsaka satraukumu par to, ka “pagaidām ne viens no Kontroles dienestiem nav spējis sniegt pārlicību, ka viņu veiktās darbības būs tādas, ka klients nespēs "izskaitļot" ziņotāju”. Cits arī minēja, ka “nav juridiskās aizsardzības”. Jāpiebilst ka 3 zvērināti revidenti tomēr uzskata, ka nekādu aizbildinājumu, lai neziņot nav.

⁸⁴ Estonian Police and Border Guard Board, Annual reports, pieejams <https://www.politsei.ee/et/juhend/aastaraamatud-ja-uuringud> [skatīts 22.04.2020]

⁸⁵ Latvijas Universitāte, Ieva Aizsila: Revidenta profesijas izaicinājumi, pieejams <https://www.bvef.lu.lv/par-mums/zinas/zina/t/52455/> [skatīts 06.04.2020]

⁸⁶ FATF, Mutual evaluation report Lithuania 2018, pieejams <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer-fsrb/Moneyval-Mutual-Evaluation-Report-Lithuania-2018.pdf> [skatīts 22.04.2020]

2.5.att. Iemesli, kāpēc revidenti var neziņot saistībā ar aizdomām par NILTPFN?

Pašu ziņošanas sistēmu revidenti uzskata par problēmu. 35% norādīja, ka tas varētu būt par neziņošanas iemeslu. Viens no revidentiem kā vienu no problēmām ar kuru saskarēs veicot NILTPFN procedūru, norādīja, ka “nav vienkārši iesniegt ziņojumu, jāsniedz daudz informācijas”. “Visas problēmas galvenokārt saistītas ar ziņošanas platformu, to ir grūti izmantot, nav pieejamas pamācības vienkāršā valodā,” teica cits.

Katrin Pärmpuu pētījumā “Revidenti un grāmatvedības pakalpojumu sniedzēji naudas atmazgāšanas sistēmā uz Igaunijas piemēra” Igaunijas zvērinātu revidentu aptauja, parādīja, ka revidenti par galveniem neziņošanas iemesliem uzskata faktu, ka viņu profesionālā darbībā vai pakalpojuma sniegšanas laikā nebija darījumu vai apstākļu, par kuriem būtu aizdomas par naudas atmazgāšanu vai teroristu finansēšanu, ka arī zināšanu un prasmju trūkums šādu darījumu identificēšanai.⁸⁷

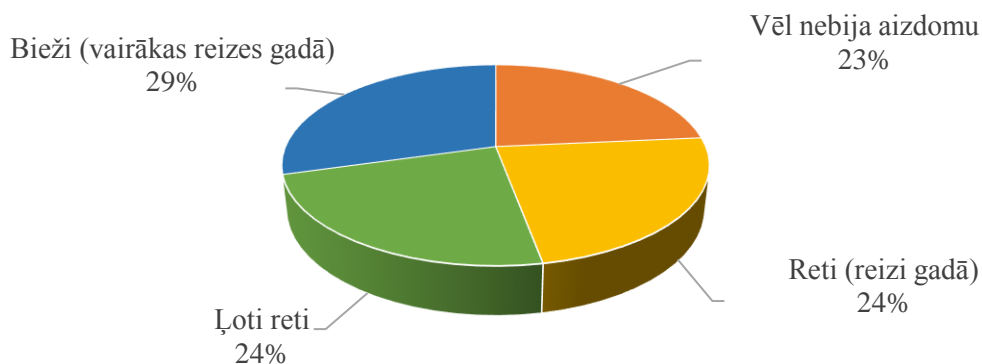
Gan Latvijas, gan Igaunijas revidentu aptauja, parādīja, ka resursu trūkums un bailes no klienta skaita samazināšanās retāk ir uzskatāms par ziņojumu nesniegšanas iemesliem.

Savukārt Kaspar Lundberg savā pētījumā, kura mērķis bija izpētīt, kāpēc Zviedrijas revidenti sniedz maz ziņojumu Finanšu policijai, nonāca pie šādiem secinājumiem: “Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana ir sarežģīta un laikietilpīga. Revidenti uzskata, ka tas neietilpst viņu pienākumos. Revidentiem izvairīšanās no ziņošanas rada diezgan nelielu risku. Revidenti norāda, ka risks, ka klients var pieprasīt zaudējumu atlīdzību nepatieso ziņojuma gadījumā, tiek uzskatīts par augstu. Pētījuma ietvaros autors ir sapratis, ka auditori ir daudz lojālāki pret saviem klientiem nekā pret tiesībsardzības iestādēm. Revidenti

⁸⁷ Pärmpuu K. Auditorid ja raamatupidamisteenuse pakkujad rahapesu tõkestamise süsteemis eesti näitel. Tallinna tehnikaülikool, 2014. 130 p.

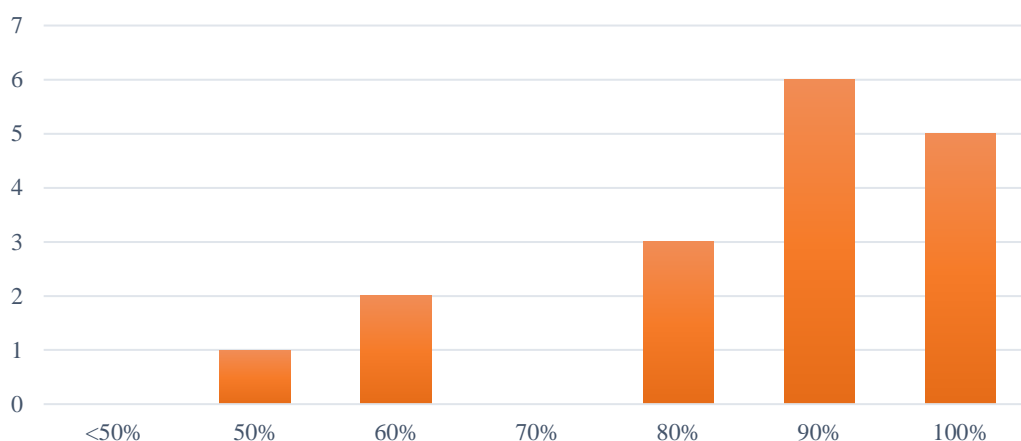
konstatējot pakāpumu, labprāt izbeigs attiecības ar klientu, nekā ziņos par to Finanšu policijai vai Zviedrijas kriminālizmeklēšanas pārvaldei.”⁸⁸

Aptauja liecina, ka 13 no 17 zvērinātiem revidentiem, veicot revīziju, vismaz reizi savas profesionālas darbības laikā ir radušas aizdomas par NILLTPF darbībām. Interesanti, ka Igaunijas pētījums parādīja pilnīgi pretēju rezultātu. 79% Igaunijas revidentu apgalvoja, ka savas darbības laikā nekad nav radušas aizdomas par NILLTPF.⁸⁹

2.6.att. Veicot revīziju, cik bieži jums rodas aizdomas par NILLTPF darbībām? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

Normatīvajos aktos nav minētas konkrētas pazīmes vai konkrēti skaitļi, kad ir jāziņo, to vieta lietojot vispārīgus apzīmējumus, kā uzkrītošas izmaiņas, pārmērīgi liels, pārsvarā sastāv, tālu utt. Līdz ar to darba autore uzskata, ka par vienu no neziņošanas iemesliem ir dažāda aizdomīguma pakāpes interpretācijā, par ko arī liecina aptaujas rezultāti. 82% atbildēja, ka pirms ziņošanas viņiem jābūt augstai, vismaz 80%, pārliecībai par NILLTPF darbību.

2.7.att. Kāda pārliecības pakāpe jums būtu nepieciešama pirms ziņošanas par NILLTPF? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

⁸⁸ Lundberg K. Varför anmäler revisorer få penningtvättsrapporter till Finanspolisen? En kvalitativ studie om revisorers rapportering till Finanspolisen analyserat utifrån selektionsteori. Södertörns högskola, 2016. 80 sid.

⁸⁹ Pärmpuu K. Auditorid ja raamatupidamisteenuse pakkujad rahapesu tõkestamise süsteemis eesti näitel. Tallinna tehnikaülikool, 2014. 130 p.

Adam Ringh un Sharare Sultani savā pētījumā “Revidenta loma naudas atmazgāšanas apkarošanā. Zviedrijas auditoru attieksmes aptauja” veicot Zviedrijas zvērinātu revidentu aptauju, arī nonāca pie šāda secinājuma. “Kad respondenti norāda, ka atbalsta ziņošanu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas darbībām, tas nozīmē tikai un vienīgi tad, ja viņi ir atklājuši kādas faktiskas nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas darbības. Aizdomas par naudas atmazgāšanas darbībām tomēr ir cits stāsts. Lielākā daļa respondentu norādīja, ka pirms ziņojuma iesniegšanas vēlas būt pārliecināti par savām aizdomām, neskatoties uz to, ka tiesību aktos ir prasīts, ziņot, kad rodas pirmās aizdomīgu darbību pazīmes.”⁹⁰

“Manuprāt, revidents revīzijas laikā var iegūt pierādījumus, ka konkrēts darījums nav saistīts ar NILLTPFN neievērošanu. Kaut arī no sākuma varēja likties pretēji,” teica viens no respondentiem. Revidenta uzdevums ir apliecināt, ka gada pārskats sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli, līdz ar to revidents, konstatējot kādas nesaprotamas, neparastas un netipiskas lietas, centīsies to noskaidrot un izprast, galu galā tas pārstāj būt viņam aizdomīgs. Kaut ziņojumu skaits Latvijā nav tik liels, tomēr darba autore uzskata, ka iepriekš minētu iemeslu dēļ, šādi ziņojumi ir kvalitatīvākie, nekā būtu ja revidenti ziņotu par katru nepārbaudīto darījumu.

Revidenti bieži tiek kritizēti par nepietiekamu ziņošanu, par ko liecina arī Eiropas Grāmatvežu asociācijas publikācijas. Aizdomīgu darījumu ziņojumu skaits ir viens no visbiežāk izmantotajiem rādītājiem, lai novērtētu, kā valsts vai nozare veic NILLTPF apkarošanu. Tomēr, lai novērtētu NILLTPFN veiktspēju, ir nepareizi paļauties tikai uz vienu rādītāju. Salīdzinot NILLTPFN veiktspēju laikā vai starp nozarēm, ir svarīgi ņemt vērā vairākus faktorus, kuri var to ietekmēt, t.i. nozares lielums, ziņošanas pieeja, NILLTPF apdraudējuma līmenis.⁹¹

Latvijā joprojām ir viens no zemākajiem revidēto uzņēmumu īpatsvars Eiropā.⁹² Sniegto zvērinātu revidentu ziņojumu skaits:

- 2016. gadā - 6936;
- 2017. gadā - 7409;
- 2018. gadā - 7686.

⁹⁰ Ringh A., Sultani S. The auditor's role in combating money laundering – An attitude survey among Swedish auditors. Uppsala University, 2014. 67 p.

⁹¹ Accountancy Europe, Suspicious Activity Reports, pieejams <https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/Final-infographic-SAR.pdf> [skatīts 11.01.2020]

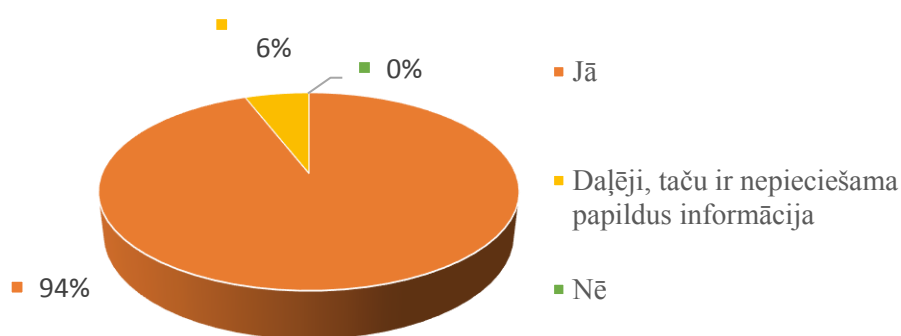
⁹² LZRA, Zvērinātu revidentu profesijai Latvijā – 80 gadi!, pieejams <https://www.lzra.lv/zverinatu-revidentu-profesijai-latvija-80-gadi.html> [skatīts 08.12.2019]

Tas sastāda apmēram 5% no kopējā Latvijā esošo uzņēmumu skaita.⁹³ Citās Eiropas valstīs revīzija obligāta ir vismaz 10% uzņēmumu.⁹⁴ Uzņēmumi kas ir pakļauti obligātai zvērinātu revidentu pārbaudei pārsvara ir nemainīgi. Revīzija tiem tiek veikta katru gadu, laiku pa laikam mainoties zvērinātajiem revidentiem.⁹⁵

“Ņemot vērā kā revidējamo uzņēmumu procents Latvijā ir niecīgs, tas kas gribēs veikt noziedzīgus darījumus, var izvēlēties to darīt caur uzņēmumu, kurš nav pakļauts obligātai revīzijai,” aptaujā apgalvoja viens no revidentiem. Darba autore pilnīgi piekrīt šim apgalvojumam un uzskata, ka kontroli vajadzētu tuvināt Eiropas līmenim, nosakot, ka gada pārskata revīzija, vai vismaz ierobežota pārbaude ir obligāta lielākam uzņēmumu skaitam, līdz ar to zvērināti revidenti varētu sniegt daudz plašāku atbalstu NILLTPF novēršanas procesā.

Sakarā ar ziņošanu, viena no problēmām ar kuru saskaries zvērināts revidents ir tas, ka “nav skaidrs, vai aizdomu par nelegālām darbībām gadījumā var izsniegt nekvalificētu ziņojumu, ja ir ziņots, bet nav saņemta atgriezeniskā saite. Revidentam ir tikai aizdomas, bet faktu pierāda tikai izmeklēšanas iestādes, kuras izmeklēšanu veic ilgāk kā revīzijas periods”. Zvērinātu revidentu tikšanas ar FID Nacionālo NILL/TF/PF risku novērtējumu semināra ietvaros Egons Liepiņš (LZRA Valdes loceklis) norādījis, ka nav dzirdēti gadījumi, kad zvērināti revidenti ir saņēmuši no FID atgriezenisko saiti par sniegtajiem ziņojumiem.⁹⁶

Uz jautājumu “Vai Jūs esat informēti, kādos gadījumos, kā un kam ir jāziņo par aizdomīgiem darījumiem?” 94% atbildēja, ka jā un tikai viens atbildejā, ka daļēji, taču ir nepieciešama papildus informācija.

2.8.att. Vai Jūs esat informēti, kādos gadījumos, kā un kam ir jāziņo par aizdomīgiem darījumiem? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

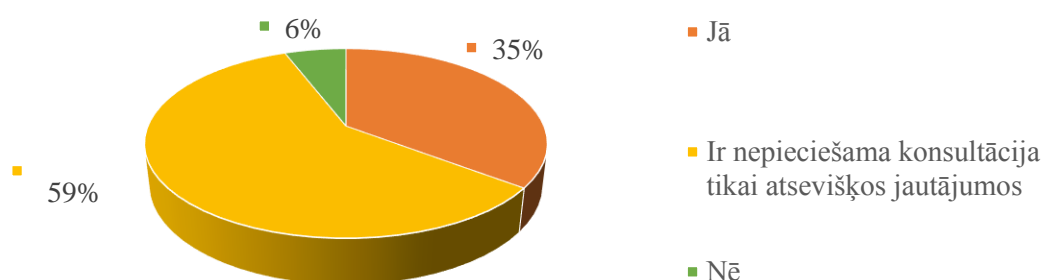
⁹³ Nacionālo NILL/TF/PF risku novērtējumu seminārs: Zvērināti revidenti un zvērinātu revidentu komercsabiedrības 27.11.2019

⁹⁴ LZRA, Zvērinātu revidentu profesijai Latvijā – 80 gadi!, pieejams <https://www.lzra.lv/zverinatu-revidentu-profesijai-latvija-80-gadi.html> [skatīts 08.12.2019]

⁹⁵ Nacionālo NILL/TF/PF risku novērtējumu seminārs: Zvērināti revidenti un zvērinātu revidentu komercsabiedrības 27.11.2019

⁹⁶ turpat

Uz piedāvājumu pašiem novertēt vai revidenti uzskata, ka vieniem ir vajadzīgas apmacības NILLTPFN jomā 94% atbildēja ka jā, ir vajadzīgas vismaz atsevišķos jautājumos un tikai viens atbildēja, ka nav nepieciešamas. No vienas puses šādi rādītāji apstiprina Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojumā teikto, no citas, kā arī norādīja viens no respondentiem, “izmaiņas likumā ir neprognozējamas” turklāt revidentu darbs nav iedomājams bez regulāram apmacībām. No aptaujas, grūti secināt vai zvērinātiem revidentiem ir atbilstošs zināšanas līmenis, lai identificētu NILLTPF vai nē. Tāpat seminaru un cita veida apmacību apmēklēšana, nevar liecināt par gūtu zināšanu kvalitāti.

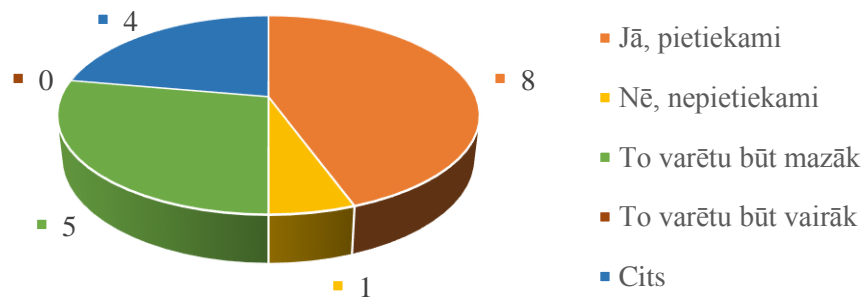

2.9.att. Vai uzskatāt, ka Jums ir nepieciešama apmacība NILLTPFN jomā? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

82% uzskata, ka NILLTPFN likumā paredzētie pasākumi ir pietiekami, lai novērstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju Latvijā, 35% no tiem uzskata, ka to pat varētu būt mazāk. Savukārt daži revidenti uzskata citādāk. “Esošie pasākumi uzliek pienākumu ziņot, bet nenovērš pašu problēmu. Ziņošana varētu būt kā papildpasākums, nevis kā galvenais rīks cīņā ar NILLTPFN,” atbildēja viens no respondentiem. “Pasākumi un prasības ir vienādas visiem likuma subjektiem, tas nav pareizi, jo lieli resursi tiek izlietoti tur kur risks ir nenozīmīgs,” teica otrs.

Līdzīgas arī Igaunijas revidentu atbildes uz anketas jautājumiem, kas atklāja, ka 79% auditoru uzskata NILLTPFN pasākumus naudas atmazgāšanas novēršanai Igaunijā par pietiekamiem.⁹⁷

⁹⁷ Pärmpuu K. Auditorid ja raamatupidamisteenuse pakkujad rahapesu tõkestamise süsteemis eesti näitel. Tallinna tehnikaülikool, 2014. 130 p.

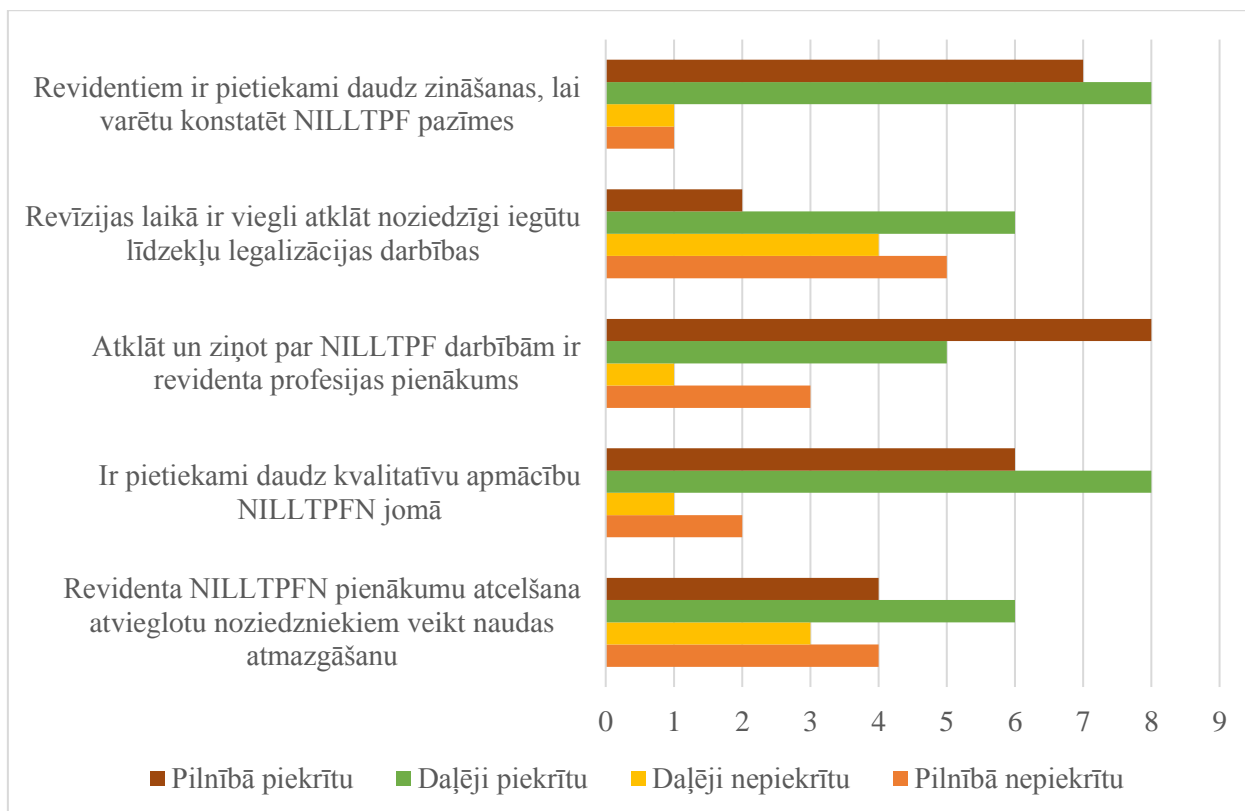

2.10.att. Vai, jūsuprāt, NILLTPFN likumā paredzētie pasākumi ir pietiekami, lai novērstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju Latvijā? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

Attiecība uz likumu, nākamajā aptaujas jautājumā par personīgām problēmām vai neskaidrībām veicot NILLTPFN likuma prasības, bija saņemti divi komentāri par likuma XV nodaļu: "Par visu tā lēruma IKS, papīru smērēšanas, utt. procedūru neievērošanu sodīt tikai tad, ja tas patiešām ir bijis NILLTPFN gadījums. Pa lielam man vajadzētu pētīt tikai rezidentu, kuram nav bankas konta Latvijā vai nerezidentu kuram nav bankas konta ne Latvijā, ne ES, ne vispār kādā citā bankā," apgalvoja viens no respondentiem. "Likuma procedūru ievērošanas nepieciešamība, pat tādos gadījumos, kad tas nav nepieciešams un sodīšana par gadījumiem kas par sevi nav radījuši nekādu kaitējumu sabiedrībai," izraisīja neskaidrības citam revidentam.

Neskaidrības rādīja arī likuma noteikta kārtība veikt neklātienas identifikāciju: "Iespēja identificēt personu, pārbaudot tās personību attālināti- piem., izmantojot viedierīces - whatsapp režīma komunikācija, nav skaidrs kā fiksēt pārbaudes fakta konkrēto brīdi (datumu, laiku). Likumdošana to prasa, bet nav skaidrs kā izdarīt".

Zvērinātiem revidentiem tika piedāvāti daži apgalvojumi ar lūgumu atzīmēt kāda mēra viņi tiem piekrīt. Analīzei tika aprēķinātā vidējā vērtībā no 1 līdz 4 punktiem, kur 1 - pilnīgi nepiekrītu, 4 - pilnīgi piekrītu. No saņemtam atbildēm var secināt, ka kopumā paši revidenti uzskata, ka viņiem ir pietiekami daudz zināšanas, lai varētu konstatēt NILLTPF pazīmes (3,24 punkti), toties atklāt tos revīzijas laika nav tik viegli (2,29 punkti). Ar vidējo punktu skaitu 3,06, lielāka daļa piekrita, ka atklāt un ziņot par NILLTPF darbībām ir revidenta profesijas pienākums. Kvalitatīvu apmācību daudzumu lielākoties tika novērtēts kā pietiekams (3,06 punkti).

2.11.att. Atzīmējiet kuriem no zemāk minētajiem apgalvojumiem jūs piekrītat (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

Ar apgalvojumu “Revidenta NILLTPFN pienākumu atcelšana atvieglotu noziedzniekiem veikt naudas atmazgāšanu” darba autore vēlējas noskaidrot kā revidenti redz savu lomu ciņā ar NILLTPF. Pastāv sociālās cerības, ka auditoriem ir jāspēlē efektīva loma NILLTPF samazināšanā. Jaunas prasības prasa no auditoriem īpašu pieeju, proti, ka auditoriem ir jāpretojas esošajiem finanšu noziegumiem un jācīnās ar tiem. Tajā pašā laikā Starptautiskā grāmatvežu federācija atzin, ka NILL ir saistīta ar manipulācijām ar liela apjoma nelikumīgiem līdzekļiem, lai ātri un pēc iespējas nenosakāmā veidā novirzītu tos no avota. NILL daudz mazāk ietekmē finanšu pārskatus nekā, piemēram, piesavināšanās. Līdz ar to NILL darbības, visticamāk, netiks atklātas finanšu pārskatu revīzijā.⁹⁸

ESAO savukart pauž pretējo viedokli. Revidentu loma grāmatvedības ierakstu un dokumentu pārbaudes procesā liek viņus unikālā stāvoklī lai identificētu NILLTPF. Veicot pirmsrevīzijas pārbaudi un izstrādājot revīzijas plānu, nav nekas neparasts identificēt neparastus rādītājus, kas jāpārbauda revīzijas laikā. Revīzijas laikā veicot atlasīto darījumu pārbaudi var atklāt NILL darbības pazīmes.⁹⁹

⁹⁸ International Federation of Accountants, Anti-Money Laundering 2nd Edition, pieejams <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/anti-money-laundering-2n.pdf> [skatīts 04.01.2020]

⁹⁹ OECD, Money Laundering and Terrorist Financing Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors, pieejams <http://www.oecd.org/tax/crime/money-laundering-and-terrorist-financing-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors.pdf> [skatīts 04.01.2020]

Ar vidējo 2,58 punktu skaitu, revidenti lielākā mērā piekrita tam, ka ar savu darbu apgrūtina noziedzniekiem veikt naudas atmazgāšanu. Tāpat revidentiem ir arī citas svarīgas lomas NILLTPFN. Revidenti var palīdzēt tiesībaizsardzības iestādēm sarežģītu lietu izmeklēšanā, ka arī viņiem ir potenciāls izglītēt klientus, izskaidrojot kas ir naudas atmazgāšana un kā pasargāt savu biznesu no netīšas NILL izmantošanas.

3. ZVĒRINĀTU REVIDENTU KOMERCSABIEDRĪBAS SIA "X"

NILLTPFN IKS NOVĒRTĒJUMS

Pamatojoties uz normatīvo aktu prasībām zvērinātu komercsabiedrībā SIA "X" (turpmāk Sabiedrība) ir izstrādāta IKS, kas ietver uz NILLTPFNL prasību izpildes nodrošināšanu vērstas darbības un procedūras, paredzot tam atbilstošus resursus un veicot darbinieku apmācību, lai pēc iespējas novērstu Sabiedrības iesaistīšanu NILLTPF.

Esoša Sabiedrības NILLTPFN IKS tika izstrādāta 05.04.2018 un tika atjaunota 2019. gada vasarā. Darba autorei tika dota iespēja izskatīt Sabiedrības IKS un veikt tās novērtējumu, piedāvājot izmaiņas un uzlabojumus, lai IKS atbilstu normatīviem aktiem un praksē veiktai darbībai.

NILLTPFN likuma 7. pants nosaka minimālas prasības, kas jāņem vērā izstrādājot IKS. 3.1. tabulā ir apkopota informācija par šā panta noteiktām prasībām un uz tām attiecināmie Sabiedrības IKS elementi, kas kopumā sastāv no 13 sadaļām.

3.1. tabula

Iekšējās kontroles elementi zvērinātu revidentu komercsabiedrībā SIA "X"

Likumā noteiktas prasības	Sadaļa	Prasību izpilde zvērinātu revidentu komercsabiedrībā SIA "X"
Riska novērtēšana	1	Sabiedrības risku novērtējums
	3	Izstrādāti uz risku balstītie parametri
	3	Klienta riska līmeņa noteikšana
Klienta identifikācija	2	Kārtība, kad ir veicama klientu identifikācija
	2	Informācijas un identificējošo dokumentu iegūšanas kārtība
Klienta izpēte	4	Kārtība, kāda veicama vienkāršota izpēte
	4	Kārtība, kāda veicama padziļināta izpēte
	5	Nepieciešamas informācijas iegūšana no Klienta anketas un publiski pieejamas informācijas
	5	Sankciju esamības pārbaude
	4,5	PNP noskaidrošana
Darījumu uzraudzība	6	Klientu un to darījumu uzraudzības kārtība
Aizdomīgu darījumu atklāšana un atturēšanās no darījuma	5, 7, 8	Rīcība attiecību pārtraukšanas vai atturēšanas no darījuma veikšanas gadījumā

Ziņošana par aizdomīgiem darījumiem	7	Kārtība kā tiek paziņots FID par Neparastiem un Aizdomīgiem darījumiem
	8	Kārtība kā tiek sniegti ziņojumi VID par aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā
Sliekšņa deklarācijas iesniegšana	9	Kārtība kādā FID iesniedz sliekšņa deklarāciju
Informācijas un dokumentu uzglabāšana	10	Iegūtas informācija un dokumentu uzglabāšanas un iznīcināšanas kārtība
Darbinieku tiesības, pienākumi un atbildība	11	Ir noteiktas atbildīgas personas pienākumi un tiesības
	12	Darbinieku apmācība
politikas un procedūru regulāra pārskatīšana	13	IKS izvērtēšanas un uzlabošanas kārtība

Sabiedrība apzinās, ka sniedzot pakalpojumus saviem klientiem, pastāv risks tikt iesaistītai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma vai proliferācijas finansēšanas procesā. Lai mazināt šo iespēju ir svarīgi apzināt savus riskus. Veicot risku novērtējumu un veidojot Sabiedrības IKS, ir ņemti vērā riski, kurus identificējusi Eiropas Komisija Eiropas Savienības risku novērtējumā un kuri ir identificēti Nacionālajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtēšanas ziņojumā.

Ņemot vērā pastāvošos riskus un Sabiedrības klientu specifiku ir izstrādāti parametri klienta riska izvērtēšanai. Klienta riski ir sadalīti 6 grupas:

1. Klienta rezidences (reģistrācijas) valsts risku;
2. Klienta risku (tai skaitā, saistībā ar Klienta juridisko formu);
3. Klienta izmantoto produktu un pakalpojumu risku;
4. Klienta pakalpojumu un produktu piegādes kanālu risku;
5. Klienta saimnieciskās darbības risku;
6. Klienta un Pakalpojumu sniedzēja pieredzi konkrētajā nozarē.

Klienta riska izvērtēšanai Sabiedrība izmanto skaitliskā novērtējuma sistēmu. Katrai risku grupai ir noteikti riska parametri, kuram ir piešķirts atbilstošs punktu skaits – 1, 5 vai 10 punkti. Klienta iegūtiem punktiem tiek piešķirts NILLTPF riska līmenis – zems vai paaugstināts.

Sabiedrības IKS 2. sadaļā ir aprakstīta klienta klātienē identifikācijas un informācijas un dokumentu iegūšanas kārtība. Praksē, ņemot vērā to, ka liela daļa Sabiedrības klientu ir Latvijā reģistrēti uzņēmumi, kuru pārstāvi un PLG ir nerezidenti, klientu identifikācija notiek

arī attālināti. Toties IKS ir minēti tikai gadījumi, kad klienta identifikācija nav pieļaujama bez tā klātbūtnes.

NILLTPFN likuma 23. pants un MK noteikumi Nr. 392 “Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju” nosaka kādos gadījumos un kāda kārtībā ir veicama klienta neklātienas identifikācija, izmantojot tehnoloģiskos risinājumus, kas ietver videoidentifikāciju vai drošu elektronisko parakstu, vai citus tehnoloģiskos risinājumus.¹⁰⁰ Ar šo informāciju būtu svarīgi papildināt Sabiedrības IKS. Saistībā ar neklātienas identifikāciju, būtu lietderīgi pie reizes papildināt informāciju par gadījumiem, kad ir veicama padziļināta izpēte ar NILLTPFN likuma 22. panta otras daļas 1 punktu. Papildus normatīvos aktos noteiktām prasībām, LZRA kārtībā nosaka Reidentu praksei gadījumos, kad klienta identifikācija veikta neklātienē un identifikācijas dokumenti saņemti pa pastu, saglabāt aploksni, kurā dokumenti sūtīti, kā pierādījumu, kad un no kurienes identifikācijas dokumenti ir saņemti.¹⁰¹ Savukārt jā saņemtie klienta identifikācijas dokumenti ir parakstīti ar elektronisko parakstu, Reidentu praksei nav jāiegūst klienta pārstāvja personu apliecinoša dokumenta kopija.

Būtiski ir minēt, ka Sabiedrībā nav atsevišķi izstrādātas starptautisko un nacionālo sankciju riska pārvaldīšanas IKS. Praksē Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma noteikumi tiek ievēroti. Pirms darījuma attiecību uzsākšanas atbildīgais darbinieks vienmēr pārbauda vai klients, klienta pārstāvis vai PLG ir atrodami sankciju sarakstos un dokumentē veikto pārbaudi un tās rezultātus klienta lietā. Šāda informācija ir īsi izklāsta NILLTPFN IKS. Pēc darba autores domām, lai IKS būtu efektīvākā un sniegtu pilnu priekšstatu par to, kas tiek veikts Sabiedrībā, attiecība uz normatīvo aktu ievērošanu, to ir jāpapildina. Pirmkārt, tas attiecās uz klienta risku parametriem. Noteicot klienta pakalpojumu un produktu piegādes kanālu risku, jāpiešķir maksimālais punktu skaits, konstatējot, ka klients veic savu saimniecisko darbību teritorijā vai valstī, uz kuru attiecināmas sankcijas, vai šādas teritorijas, vai valsts pierobežu. Otrkārt, attiecībā uz klienta saimnieciskās darbības veida risku, piešķirt maksimālo punktu skaitu, konstatējot:

1. klienta saimnieciska darbība ir saistīta ar tādu iekārtu vai preču tirdzniecību, ražošanu, eksportu vai importu, kas var tikt izmantotas militārām vajadzībām un var tikt uzskatītas par divējāda lietojuma precēm;

¹⁰⁰ Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju MK noteikumi Nr. 392, 03.07.2018.

¹⁰¹ Kārtība par zvērinātu reidentu un zvērinātu reidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai

2. klients izmanto pakalpojumu, kura rezultātā klienta preces tiek pārvadātas pa teritoriju vai valsti, uz ko attiecināmas sektorālās sankcijas, vai šādas valsts vai teritorijas pierobežā.

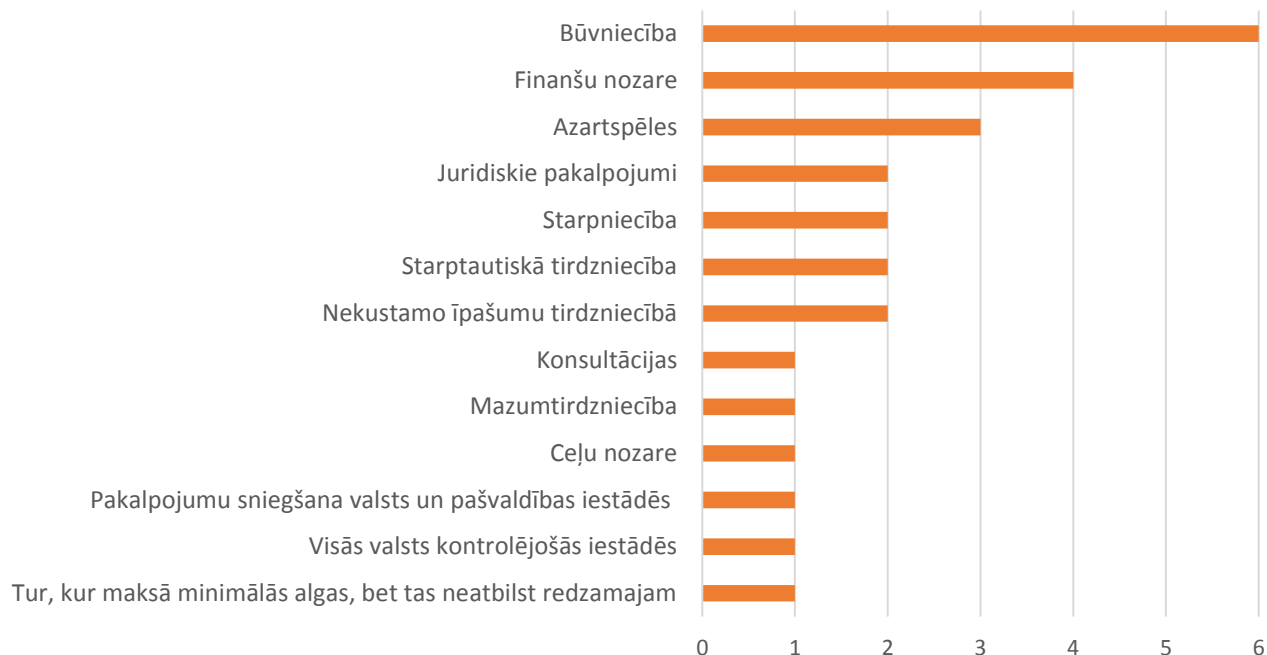
Treškārt, attiecībā uz klienta rezidences (reģistrācijas) valsts risku, piešķirt maksimālo punktu skaitu, ja klients vai klienta sadarbības partneri ir saistīti ar teritoriju vai valsti, uz kuru attiecināmas sankcijas, vai šādas teritorijas vai valsts pierobežu.

Ceturtkārt, lai informācija būtu pārskatāmākā un vieglāk atrodama, darba autore iesaka izveidot atsevišķu sadaļu "Kārtība kā tiek sniegti ziņojumi par starptautisko un nacionālo sankciju prasību pārkāpšanu vai apiešanu vai izvairīšanos no sankciju izpildes". Tajā iekļaujot informāciju par gadījumiem, kad konstatējot sankciju prasību pārkāpšanu vai apiešanu, ziņo VDD un kādos gadījumos ir jāziņo FID.

Līdz ar šādu papildinājumu ieviešanu IKS, jānomaina tās nosaukums uz "Iekšējās kontroles sistēma noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai un starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma prasību izpildes nodrošināšanai", lai atspoguļotu faktu, ka Sabiedrībai izstrādāta vienota procedūra un kārtība divu likumu prasību izpildes nodrošināšanai.

Pētot informāciju par klienta riskiem, darba autore nolēma aptaujā uzzināt arī zvērinātu revidentu viedokļus par nozarēm, kurās, viņuprāt, ir visizplatītākā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un kādas pazīmes varētu radīt aizdomas par NILLTPF (rezultāti apkopoti 3.2. tabulā), lai salīdzinātu to ar IKS noteiktiem risku parametriem un nepieciešamības gadījuma papildināt. Aptaujas anketā šie jautājumi bija atklāta tipa, lai izslēgtu iespēju darba autorei ietekmēt revidentu viedokli.

Būvniecība, finanšu nozare un azartspēles pēc zvērinātu revidentu viedokļiem ir nozarēs, kur ir visizplatītākā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija (skat. 3.1. att.).

3.1.att. Kurās nozarēs, jūsuprāt, ir visizplatītākā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija? (Atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

3.2. tabula

Kādas pazīmes varētu radīt aizdomas par NILLTPF? (Zvērinātu revidentu atbildes uz darba autores aptaujas jautājumu)

Atbilžu skaits	Sniegtas atbildes (sakārtoti pa veidiem un atkārtošanas daudzumiem)
3	Informācijas nesniegšana
	Klients nevēlas vai atsakās sniegt identifikācijai nepieciešamo informāciju, sniedz to nepietiekamā apmērā vai sniedz nepatiesu informāciju, kuru ir sarežģīti pārbaudīt
	Klients vai tā pārstāvis nespēj paskaidrot personiskās vai saimnieciskās darbības būtību
3	Neskaidras izmaksas
	Netipiski darījumi
	Darījumi, kuri neiederas klienta saimnieciskajā darbībā
2	Pakalpojuma sniedzēja bankas konts atrodas citā valstī, nekā juridiskā adrese
	Nerezidents, kuram nav konta Latvijas bankā, vai kādā citā ES bankā, vai vispār nevienā bankā
2	Nepamatoti darījumi
	Nozīmīgi darījumi ar īpašniekiem, kam nav acīmredzama pamatojuma u.c.
2	Neskaidra naudas izcelsme
1	Lieli skaidras naudas darījumi
1	Neskaidru finansēšanas avotu piesaiste
1	Nepietiekami attaisnojuma dokumenti darījumam
1	Nesaprotama uzņēmuma struktūra
1	Regulāri neizsekojami naudas pārskaitījumi, tai skaitā nezināmām labdarības organizācijām
1	Neloģiski grāmatojumi uzskaitē
1	Aizdevumi
1	Ieguldījumi

Visas minētas nozares un pazīmes, kurus ir norādījuši vismaz 2 zvērināti revidenti ir jau iekļauti Sabiedrības IKS, izņemot saistīto ar bankas kontu neesamību reģistrācijas valstī. No vienas puses, likumā par nodokļiem un nodevām noteikts, ka viena no darījuma aizdomīguma pazīmēm nodokļu jomā ir konta esamība tālu no klienta rezidences. No otras puses šobrīd ir vērojama tendence, ka Latvijā tiek slēgti konti uzņēmumiem, kuru īpašnieki ir nerezidenti un tie ir spiesti atvērt bankas kontus citās valstīs. Šāda rīcība no banku pusēs uzreiz nenozīmē, ka klients veic nelikumīgu darbību, ko arī atzina speciālisti.

“Vērojams, ka daļa Latvijas banku patlaban cenšas atturēties no Latvijas kompāniju, kuru īpašnieku vidū ir ES nerezidenti, apkalpošanas,” komentē Rietumu Bankas valdes priekšsēdētājs Rolfs Fulss, uzsverot, ka vairumā gadījumu tie ir pilnīgi normāli, veiksmīgi vietējie uzņēmumi, starp kuriem ir pat reģionālie līderi savās biznesa jomās. Šādu atteikumu loģika, viņaprāt, ir acīmredzama: uzņēmumi ar īpašniekiem-nerezidentiēm pašlaik prasa vērīgu analīzi, kontroli, padziļinātu izpēti. Ņemot vērā apjomīgo darbu un finanšu izdevumus, bankai ātrāks un lētāks risinājums nereti ir slēgt konkrētā uzņēmuma kontu, nevis veltīt laiku, lai pārbaudītu plašāku informāciju par tā īpašnieku.¹⁰²

Latvijas Komerčbanku asociācijas vadītāja Sanda Liepiņa uzskata atteikumam par pamatu galvenokārt ir apstākļi, ka nevis banka iespējamo klientu uzskata par potenciālo noziedznieku, bet gan fakts, ka banka, piemēram, nav specializējusies attiecīgajā nozarē vai reģionā strādājošu klientu apkalpošanā. Tādējādi, ja sadarbība tiktu uzsākta vai turpināta, tā būtu salīdzinoši neērta un neefektīva pašam klientam un tā saimnieciskajai darbībai.

Bankas pastiprināti pārtrauc sadarbību ar aizdomīgiem klientiem, norāda BDO Latvija Korporatīvo finanšu direktors Oskars Cimermanis. Viņš atzīst, ka “diemžēl rodas situācijas, kad bankas, neesot drošas par klientu riska lielumu, izvēlas nesadarboties arī ar likumīgi strādājošiem uzņēmumiem. Lai varētu turpināt veiksmīgi darboties, šie uzņēmumi būs spiesti izvērtēt savas darbības pārceļšanu uz citām valstīm”.¹⁰³

Līdz ar to pēc darba autores domām, šo pazīmi nevajag iekļaut Sabiedrības IKS kā risku palielinošu, bet ir jānovērtē valsts izvēle un vai tas varētu būt pamatots, ņemot vērā saimnieciskas darbības specifiku.

Ar 2019. gada 29. jūnija grozījumiem NILLTPFN likums tika papildināts ar 10.¹ pantu, kurš nosaka prasības veikt pretendenta uz augstākās vadības locekļa un par šā likuma prasību izpildi atbildīga darbinieka atbilstības izvērtēšanu. Līdz ar to, ka Sabiedrības IKS tika izstrādāta

¹⁰² Dienas Bizness, Kontus slēdz arī nepamatoti, pieejams <https://www.db.lv/zinas/kontus-sledz-ari-nepamatoti-484690> [skatīts 27.04.2020]

¹⁰³ BDO Latvija, Publikācija: DB | Uz kārts likti daudzi miljoni, pieejams <https://www.bdo.lv/lv-iv/publikacija/db-uz-karts-likti-daudzi-miljoni> [skatīts 27.04.2020]

vairāk nekā gadu agrāk, tajā paša laikā nozīmējot atbildīgas personas un kopš tā laika izmaiņu to sastāva nebija, ka arī, ņemot vērā faktu, ka augstākās vadības loceklis ir sertificēts zvērināts revidents, kas nozīme, ka viņš atbilst visam Revīzijas pakalpojumu likumā noteiktām prasībām un papildus novērtējumu nav jāveic, šāda kārtība IKS netika dokumentēta.

Paredzot, ka nākotne tomēr varētu notikt izmaiņas atbildīgo personu sastāvā, ir svarīgi savlaicīgi izstrādāt piemēroto kārtību, kādā tiks novērtēta persona, kas būs tiesīga pieņemt lēmumus un būs tieši atbildīga par likuma prasību ievērošanu un par to, lai tiktu nodrošināta informācijas apmaiņa ar LZRA. NILLTPFN likums nosaka, ka Par augstākās vadības locekli vai par likuma prasību ievērošanu atbildīgo darbinieku var būt persona:

- 1) kurai ir nevainojama reputācija;
- 2) kura nav sodīta par tīša nozieguma izdarīšanu pret valsti, īpašumu vai pārvaldības kārtību, tīša nozieguma izdarīšanu tautsaimniecībā vai valsts institūciju dienestā vai par tāda nozieguma izdarīšanu, kas saistīts ar terorismu, vai kura sodīta par šādiem noziegumiem, bet kurai sodāmība ir noņemta vai dzēsta;
- 3) kurai nav piemērota sankcija (izņemot brīdinājumu) par normatīvo aktu pārkāpumu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas vai starptautisko un nacionālo sankciju jomā vai kurai ir piemērota šāda sankcija, bet no tās piemērošanas dienas ir pagājis vismaz viens gads;

- 4) kura atbilst citām ārējos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.¹⁰⁴

Sodāmības un sankciju piemērošanas pārbaudei nevajadzētu sagādāt nekādas neskaidrības, jo likums nosaka konkrētas veicamas darbības, attiecībā uz to. Lai pārliecinātos par sodāmības neesamību ir jāpieprasa attiecīgo informāciju no Sodū reģistra. Ar izziņas saņemšanas kārtību var iepazīties Iekšlietu ministrijas Informācijas centra mājaslapā. Savukārt informācija par sankciju piemērošanu ir redzama NILLTPFN likuma subjektu uzraudzības un kontroles institūciju mājaslapās. Piemēram, informācija par piemērotam sankcijām LZRA uzraudzībā esošajām personām ir atrodama www.lzra.lv sadaļā “Ziņas”. Pašlaik nevienam no likuma subjektam, ko uzrauga LZRA nav piemērotas šādas sankcijas.

Likumā nav noteiktas konkrētas pazīmes vai objektīvi kritēriji, pēc kuriem ir veicama nevainojamas reputācijas pārbaude. Nevainojamo reputāciju ir jāinterpretē pašiem, pašiem arī jānosaka novērtēšanas kritēriji. Arī LZRA kārtībā nav noteiktas nekādas prasības, kuras ir obligāti jāņem vērā, savukārt VID vadlīnijas iesaka noteikt kritērijus atbilstoši katras nozares

¹⁰⁴ Latvijas Republikas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, pieņemts 17.07.2008.

standartiem, piemēram, ņemot par pamatu nozaru pašregulējošo organizāciju un profesionālo apvienību ētikas standartus, kā arī sabiedrībā atzītas ētikas un morāles normas.¹⁰⁵

Saskaņā ar Revīzijas pakalpojumu likumu par personu ar nevainojamu reputāciju ir uzskatāma tāda persona, uz kuru neattiecas neviens no šā likuma 9. pantā minētajiem apstākļiem:

- 1) kurai ir pasludināts fiziskās personas maksātspējas process;
- 2) kura ir tiesājamais vai apsūdzētais krimināllietā par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu;
- 3) kura notiesāta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (neatkarīgi no tā, vai persona tikusi atbrīvota no soda izciešanas sakarā ar noilgumu, apžēlošanu vai amnestiju);
- 4) pret kuru krimināllietā par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pārtraukta sakarā ar noilgumu, izlīgumu, apžēlošanu vai amnestiju vai kurai sodāmība par šo noziedzīgo nodarījumu dzēsta vai noņemta;
- 5) kura atbrīvota no amata ar tiesas spriedumu krimināllietā;
- 6) kuras nodarbošanās ētisku apsvērumu dēļ nav savienojama ar zvērināta revidenta profesionālo darbību.¹⁰⁶

Darba autore piedāvā novērtējumu sadalīt divās daļās: pretendenta apliecinājuma saņemšana un iesniegtas informācijas pārbaude/novērtējums. Pretendentam uz NILLTPFN atbildīga darbinieka amatu ir jāiedod aizpildīt apliecinājumu (sk. 1.pielikumu), kas veidots anketas formā un sniegs informāciju par pretendentu darba pieredzi un izglītību, ka arī lūgt tajā sniegt informāciju par sodāmību un citām iepriekš minētam prasībām. Savukārt Sabiedrības īpaši pilnvarotai personai jāizvērtē personas atbilstība augstākās vadības locekļa vai atbildīgā darbinieka amatam, tostarp jāpārbauda šīs personas sniegtās informācijas patiesums, pieprasīt nepieciešamo informāciju no attiecīgām iestādēm vai patstāvīgi analizējot publiski pieejamo informāciju par pretendentu. Visu savākto informāciju un veikto darbu ir jādokumentē un attiecībā uz datu apstrādi un uzglabāšanu jānodrošina konfidencialitāte.

Šobrīd tiek veidota speciāla kārtība informācijas apmaiņai starp valsts iestādēm un NILLTPFN likuma subjektiem, kas stāsies spēkā 2020. gada 1. jūlijā. Saskaņā ar šo kārtību Uzņēmumu Reģistrs Valsts policijai sniegs informāciju par gadījumiem, kuros, iespējami

¹⁰⁵ Valsts ieņēmumu dienests, Vadlīnijas Valsts ieņēmumu dienesta uzraugāmajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektiem, pieejams <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas> [skatīts 04.01.2020]

¹⁰⁶ Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likums, pieņemts 03.05.2001.

nepatiesi iesniegtu informāciju būs konstatējuši NILLTPFN likuma subjekti, kā arī uzraudzības vai kontroles institūcijas.¹⁰⁷

Saskaņā ar jauniem likuma grozījumiem Revidentu praksei konstatējot, ka noskaidrotais PLG neatbilst nevienam no reģistrētajiem PLG vai nav reģistrēts kā PLG, būs jāsniedz paziņojumu Uzņēmumu reģistram, izmantojot tīmekļvietnē info.ur.gov.lv sadaļu “Brīdinājumi par PLG”. Savukārt konstatējot Uzņēmumu Reģistra publicētā informācijā par PLG pārrakstīšanās kļūdu, tai skaitā nebūtiskas atšķirības personu identificējošā informācijā, kas nerada pārliecību par to, ka reģistrētais PLG būtu cita persona Revidentu praksei būs jāinformē par to Uzņēmumu reģistru, nosūtot informāciju par konstatēto nesakrītību uz elektroniskā pasta adresi kluda@ur.gov.lv.

Tā kā līdz grozījumu stāšanās spēkā palika pavisam neliels laiks, Sabiedrības IKS “klienta izpēte nodibinot darījuma attiecības” daļu jau tagad varētu papildināt ar informāciju, par to, kā ir jārikojas, konstatējot neatbilstības PLG Uzņēmumu reģistra datos.

¹⁰⁷ Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs, Ieteicamā rīcība, redzot neatbilstošu informāciju par PLG, pieejams <https://www.ur.gov.lv/lv/jaunumi/aktualitates/ieteicama-riciba-redzot-neatbilstosu-informaciju-par-plg/> [skatīts 07.05.2020]

SECINĀJUMI

1. Hipotēze, ka nepietiekama datu pieejamība un informācijas apmaiņas dēļ zvērināti revidenti nevar nodrošināt efektīvu NILLTPF novēršanu - apstiprinās. No 2019. gada beigām, būtiski tika uzlabota informācijas apmaiņa starp valsts iestādēm un NILLTPFN likuma subjektiem. Uzņēmumu reģistrs sāka nodrošināt informācijas izsniegšanu no reģistriem, t.sk. par PLG. VID papildus jau esošām datubāzēm, izveidoja jaunu - politiski nozīmīgas personas. Publiski pieejamais informācijas loks par rezidentiem kļuva plašāks, atvieglojot likuma subjektiem darbu, toties attiecībā uz nerezidentiem, nekas nav mainījies. Tāpat informācija UR reģistrā ne vienmēr ir kvalitatīva un publiski pieejama. Par informācija ierobežotību liecina arī zvērinātu revidentu aptaujā iegūtie dati.
2. Hipotēze, ka zvērinātu revidentu komercsabiedrība SIA "X" izstrādāta un ieviesta NILLTPFN IKS ir efektīva - neapstiprinās. Novērtējot IKS, tika konstatēts, ka vairāki praksē veicami pasākumi nav ietverti IKS. IKS ir jāpapildina, lai tā atbilstu visām NILLTPFN likuma noteiktām prasībām un SIA "X" praksē veicamiem pasākumiem attiecībā uz to. Sakarā ar to, ka SIA "X" nav izstrādāta atsevišķa starptautisko un nacionālo sankciju riska pārvaldīšanas IKS, esošo NILLTPFN IKS jāpapildina ar lielāku sankciju riska paaugstinošam pazīmes skaitu.
3. Zvērināti revidenti kā profesionāli pakalpojumu sniedzēju pārstāvi, apzināti vai neapzināti var tikt izmantoti NILLTPF, sniedzot konsultācijas izvairīšanai no nodokļu nomaksas un fiktīvu darījumu apliecināšanai. Ņemot to vērā Zvērinātiem revidentiem un zvērinātu revidentu komercsabiedrībām ir būtiski nodrošināt efektīvu iekšējās kontroles sistēmu, kas būtu vērsta uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu.
4. Normatīvo aktu prasību NILLTPFN un sankciju ievērošanas jomā izpildi un pareizu un vienveidīgu piemērošanu zvērinātu revidentu praksēs uzrauga un kontrolē Latvijas Zvērinātu revidentu asociācija. LZRA izstrādā un aktualizē LZRA normatīvus aktus un metodiskus materiālus NILLTPFN un sankciju ievērošanas jomā, organizē apmācībās, informē zvērinātus revidentus par aktuāliem jautājumiem NILLTPFN un sankciju ievērošanas jomā un sniedz normatīvo aktu skaidrojumus.

5. Tā kā saskaņā ar Revīzijas pakalpojumu likumu, revīzijas pakalpojumus sniedz tikai saskaņā ar rakstveidā noslēgtu līgumu, izpētei ir pakļauti pilnīgi visi zvērinātu revidentu klienti, kuriem ir nepieciešami revīzijas pakalpojumi.
6. Dažāda PLG definīcija, skaidrojot netiešās kontroles aspektus, padara PLG identificēšanu par vienu no sarežģītākiem un laikietilpīgākiem NILLTPFN posmiem, neskatoties uz to, ka likuma subjektiem pieejama informācija ar laiku kļūst pārredzamāka.
7. Informācijas iegūšana par nerezidentiem sagādā grūtības un bieži ir resursu ietilpīga. Daudzās valstīs ir izveidotas datu bāzes, kur var iegūt informāciju par šīs valsts uzņēmumu un PLG, bet bieži tā ir ļoti ierobežota un ir nepieciešama noteikta maksa, lai piekļūtu visai informācijai. Kad klienta pārstāvis vai PLG ir nerezidents, PNP statusa noskaidrošana VID datu bāzē nav iespējama. Tirgū var atrast vairākus pakalpojumu sniedzējus, kas piedāvā savus risinājumus PNP noskaidrošanai, taču pilnīgi paļauties uz tiem nevar, jo nevar būt pārliecinātam, ka datu bāze apkopo informāciju par visām PNP, PNP ģimenes locekļiem un ar PNP cieši saistītām personām, un ka informācija tiek regulāri atjaunota.
8. Risku novērtējums ir nozīmīgs informācijas avots, lai apzinātos situāciju kopumā un saprastu būtiskākos faktorus, kuri globāli ietekmē konkrētās nozares specifiku. Tikai pēc savu risku apzināšanas ir iespējams izstrādāt IKS, kas ļauj efektīvi un atbilstoši pārvaldīt zvērinātu revidentu darbībai piemītošos NILLTPF un sankciju riskus, savlaicīgi identificējot aizdomīgus darījumus.
9. Par sniegtajiem aizdomīgo darījumu ziņojumiem FID nesniedz atgriezenisko saiti par saņemtas informācijas tālāko izmantošanu, sagādājot NILLTPFN likuma subjektiem neziņu par to kā turpmāk jārikojas ar klientu. Pierādīt faktu var tikai izmeklēšana, kas ilgst ilgāku laiku nekā revīzija, atstājot neskaidrības par to vai revidents var sniegt modificētu atzinumu.
10. Saistībā ar NILLTPFN likuma prasībām, zvērinātiem revidentiem klāt nākuši papildus uzdevumi, kādi vēsturiski iepriekš revidentiem nav bijuši. Aptaujā revidenti atzina, ka likuma prasību un pienākumu ievērošana būtiski ietekmē viņu ikdienas darbu, liekot mainīt arī viņu revīzijas veikšanas metodes. Pusei no aptaujāto zvērinātu revidentu sanāca organizēt savu darbu bez grūtībām, bet otra daļa tomēr atzina, ka ir saskārušies ar resursu trūkumu, lai veiktu visus NILLTPFN pienākumus, sakara ar to, ka tas ir ļoti laikietilpīgs process un informācija pieejamos resursos ir ierobežota.

11. NILLTPFN likuma 11. pantā nostiprināts pienākums veikt klienta izpēti. Šis process nav tik vienkāršs un prasa ne tikai revidenta, bet arī klienta laiku. Klientam ir jāsniedz daudz personālas informācijas un dokumentus. Ne visiem klientiem tas patīk, ne visi arī saprot kādēļ tas ir vajadzīgs. Toties aptauja parādīja, ka, neskatoties uz stingrām likuma prasībām, attiecības ar klientiem NILLTPFN likuma dēļ lielākoties palika nemainīgas.
12. Revidenti bieži tiek kritizēti par nepietiekamu ziņošanu, par ko liecina Eiropas Grāmatvežu asociācijas publikācijas, kā arī FID nacionālie riska novērtējuma ziņojumi. Toties statistiski dati, parāda, ka starp Baltijas valstīm, Latvijas revidenti ziņo par aizdomīgiem darījumiem daudz vairāk, neskatoties uz to, ka Lietuvā un Igaunijā ir aktīvi apmērām 350 revidenti, bet Latvijā tikai 150.
13. Aizdomīgu darījumu ziņojumu skaits ir viens no visbiežāk izmantotajiem rādītājiem, lai novērtētu kā nozare veic NILLTPF apkarošanu. Tomēr, lai novērtētu NILLTPFN veikspēju nav pareizi pašauties tikai uz vienu rādītāju, neņemot vērā tādus faktorus kā: nozares lielums, ziņošanas pieeja, NILLTPF apdraudējuma līmenis. Revidentu pārbaudei Latvijā ir pakļauti apmēram 5% no kopējā esošo uzņēmumu skaita. Līdz ar to potenciālam noziedzniekam pastāv liela izvēle veikt NILL, TF vai PF caur uzņēmumu, kurš nav pakļauts obligātai revīzijai.
14. Par vienu no iespējamākiem neziņošanas iemesliem, pēc revidentu viedokļiem, ir neuzticība, ka tiks nodrošināta pilnīga anonimitāte. Revidenti atzina, ka šobrīd valsts nevar nodrošināt juridisku aizsardzību un neviens nav spējīgs dot pārliecību, ka klients nespēs "izskaitļot" ziņotāju.
15. Aptauja liecina, ka 13 no 17 zvērinātiem revidentiem, veicot revīziju, vismaz reizi savas profesionālas darbības laikā ir radušas aizdomas par NILLTPF darbībām. Viens no iemesliem kāpēc ziņojumu skaits nav liels ir dažāda aizdomīguma pakāpes interpretācija, par ko arī liecina aptaujas rezultāti. 82% revidētu atbildēja, ka pirms ziņošanas viņiem jābūt augstai, vismaz 80%, pārliecībai par NILLTPF darbību. Revidenta uzdevums ir apliecināt, ka gada pārskats sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli, līdz ar to revidents, konstatējot kādas nesaprotamas, neparastas un netipiskas lietas, centīsies to noskaidrot un izprast, galu galā, tas pārstāj būt viņam aizdomīgs. Šo iemeslu dēļ ziņojumu skaits nav tik liels, tomēr jāatzina, ka tie ir kvalitatīvākie, nekā būtu, ja revidenti ziņotu par katru nepārbaudīto darījumu.

16. Papildinātā Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojumā revidentu zināšanu līmenis NILLTFN jomā novērtēts kā nepietiekams. Aptaujas rezultāti parādīja, ka paši revidenti uzskata, ka viņiem ir pietiekami daudz zināšanas, lai varētu konstatēt NILLTPF pazīmes. Tirgu piedāvāto kvalitatīvu apmācību NILLTPFN jomā daudzums tika novērtēts kā pietiekams. Neskatoties uz to, 94% atzina, ka viņiem ir vajadzīgas konsultācijas vismaz atsevišķos NILLTPFN jautājumos. No vienas puses, šādi rādītāji apstiprina FID teikto, no citas, likums bieži tiek grozīts, turklāt revidentu darbs nav iedomājams bez regulāram apmācībām. No aptaujas, grūti secināt vai zvērinātiem revidentiem ir atbilstošs zināšanas līmenis, lai identificētu NILLTPF vai nē. Tāpat seminaru un cita veida apmācību apmēklēšana, nevar liecināt par gūtas zināšanas kvalitāti.
17. Lielāka daļa revidentu uzskata, ka NILLTPFN likumā paredzētie pasākumi ir pietiekami, lai novērstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju.
18. Pastāv sociālās cerības, ka revidentiem ir jāspēlē efektīva loma NILLTPF samazināšanā, proti, ka revidentiem ir jāpretojas esošajiem finanšu noziegumiem un jācīnās ar tiem. Pastāv dažādi viedokļi par to vai NILLTPF darbības atklāšana revīzijas laikā ir iespējama. Zvērinātu revidentu aptaujas rezultāti parādīja, ka kaut atklāt NILLTPF pazīmes nav tik viegls uzdevums, toties tas ir iespējams. Atklāt un ziņot par NILLTPF darbībām revidenti uzskata par savas profesijas pienākumu, un šādu pienākumu atcelšana atvieglotu noziedzniekiem veikt NILLTPF darbības.
19. Būvniecība, finanšu nozare un azartspēles pēc zvērinātu revidentu viedokļiem ir nozarēs, kur ir visizplatītākā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija.
20. Revidentu aptaujas rezultāti parādīja, ka par pazīmēm, kas varētu radīt aizdomas par NILLTPF visbiežāk tiek uzskatīti nepietiekamas informācijas sniegšana un neskaidri, saimnieciskai darbībai netipiski darījumi.
21. Likumā par nodokļiem un nodevām noteikts, ka viena no darījuma aizdomīguma pazīmēm nodokļu jomā ir konta esamība tālu no klienta rezidences. Toties šobrīd ir vērojama tendence, ka Latvijā tiek slēgti konti uzņēmumiem, kuru īpašnieki ir nerezidenti un tie ir spiesti atvērt bankas kontus citās valstīs. Šāda rīcība no banku pusēs uzreiz nenozīmē, ka klients veic nelikumīgu darbību, ko arī atzina speciālisti. Tas var būt saistīts ar to, ka

uzņēmumu ar īpašniekiem-neresidentiem apkalpošana prasa lielus resursus, ka arī to, ka banka nav specializējusies klientu apkalpošanā konkrēta nozarē.

PRIEKŠLIKUMI

1. Zvērināti revidenti varētu sniegt daudz plašāku atbalstu NILLTPF novēršanas procesā, ja paplašinātos viņu uzraudzībā esošo uzņēmumu loks. Darba apskatīti dati liecina, ka šobrīd obligātai revīzija pakļauti apmērām 5% no Latvijas uzņēmumu, kas ir viens no zemākajiem rādītājiem starp Eiropas valstīm. Vidējo kontroles līmeni vajadzētu tuvināt Eiropas līmenim (10%), nosakot, ka gada pārskata revīzija, vai vismaz ierobežota pārbaude ir obligāta lielākam uzņēmumu skaitam. Tas ir sasniedzams samazinot sabiedrības rādītāju kritērijus bilances datumā, sasniedzot kurus, ierobežota pārbaude būs obligāta vai, balstoties uz FID nacionālus riska novērtējumus, nosakot obligātas pārbaudes nepieciešamību nozarēm, kas pakļautas lielākam NILLTPFN riskam.
2. Viens no sarežģītākiem posmiem NILLTPFN, identificējot klientu, ir PLG noskaidrošana. Uzņēmumu reģistrs šobrīd jau nodrošina informācijas pieejamību ikvienai personai, toties bieži nākas saskarties ar to, ka tas ir ierobežotas pieejamības informācija, vai arī redzēt, ka juridiskās personas patieso labuma guvēju noskaidrot nav iespējams, bez pamatojuma kādēļ. Informācija reģistrā ne vienmēr arī ir kvalitatīva. Kad kontrole tiek īstenota caur trastu, ne publiski pieejama informācijā, ne paša lēmuma, nav norādīts kāda tieši veida tiek īstenota PLG kontrole.
Lai informācija būtu kvalitatīvāka, bet to saņemšana efektīvāka Uzņēmumu reģistram vajadzētu organizēt sekojošo:
 - lai likuma subjektiem autorizējoties būtu pieejami Uzņēmuma reģistra lēmumi par PLG reģistrāciju, kur parasti ir sniegta plašāka informācija par PLG nekā pieejams tīmekļvietnē;
 - kad kontrole tiek īstenota caur noslēgtas trasta vienošanas, Uzņēmumu reģistram būtu jāreģistrē visas puses, kas īsteno kontroli un gūst labumu, proti trasta dibinātājs, pilnvarotājs un beneficiārs.
3. FID sadarbībā ar NILLTPFN likuma uzraudzības un kontroles institūcijām, var izveidot online testus, ar kuru palīdzību NILLTPFN subjekti varētu pārbaudīt savas zināšanas un iespējams arī atklāt momentus, kurus viņi ir palaiduši vai pārpratuši. Testos jāietver gan vispārīgi jautājumi, gan nozarei specifiski. Tā kā jau pastāv dažādi kursi, kurus pabeidzot var saņemt sertifikātus, FID nevajadzētu koncentrēties uz rezultāta novērtējumu, atstājot

testus anonīmus. Šā testa mērķis būtu vienotas un labākas NILLTPFN izpratnes veicināšana.

4. Lai Zvērinātu revidentu komercsabiedrības SIA "X" NILLTPFN IKS atbilstu visām NILLTPFN likuma noteiktām prasībām un praksē veicamiem pasākumiem, NILLTPFN atbildīgai personai vajag:

a) Papildināt IKS 2. sadaļu "Klienta identificēšanas kārtība" ar sekojošo:

2.8. Klienta neklātienas identifikācija ir gadījumi, kad klients nav personīgi piedalījies identifikācijas procedūrā klātienē.

2.9. Pakalpojuma sniedzējam ir tiesības NILLTPFN likuma 23. pantā noteiktajos gadījumos un kārtībā veikt klienta neklātienas identifikāciju, izmantojot tehnoloģiskos risinājumus, kas ietver videoidentifikāciju vai drošu elektronisko parakstu, vai citus tehnoloģiskos risinājumus un ievērojot Ministru kabineta 2018. gada 3. jūlija noteikumus Nr. 392 "Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju" noteikto kārtību un identifikācijas apjomu.

2.10. Klientam, kura neklātienas identifikācija nav veikta ievērojot NILLTPFN likuma 22. panta otrās daļas 1.punktā minētos nosacījumus, piemērojama padziļināta izpēte.

2.11. Gadījumos, kad klienta identifikācija veikta neklātienē un identifikācijas dokumenti saņemti pa pastu, Pakalpojumu sniedzējs saglabā arī aploksni, kurā dokumenti sūtīti, kā pierādījumu, kad un no kurienes identifikācijas dokumenti saņemti.

2.12. Ja klienta saņemtie identifikācijas dokumenti ir parakstīti ar elektronisko parakstu klienta pārstāvja personu apliecinoša dokumenta kopijas izgatavošana nav nepieciešama.

b) Papildināt IKS 3. sadaļu "Ar Klientu saistīto NILLTPF risku novērtēšanas kārtība".

Attiecībā uz klienta valsts risku papildināt ar 3.6.1.4.punktu - Klienta reģistrācijas valstij, PLG rezidences valstij un Klienta pārstāvja valstij tiek piešķirti 10 punkti, ja klients vai klienta sadarbības partneri ir saistīti ar teritoriju vai valsti, uz kuru attiecināmas sankcijas, vai šādas teritorijas vai valsts pierobežu

Attiecībā uz klienta pakalpojumu un produktu piegādes kanālu risku papildināt ar sekojošiem parametriem:

3.6.4.4. Klients veic savu saimniecisko darbību teritorijā vai valstī, uz kuru attiecināmas sankcijas, vai šādas teritorijas vai valsts pierobežu – 10.

3.6.5.1. 10 punkti tiek piešķirti Klientiem, kuri veic saimniecisko darbību kādā no saimnieciskās darbības veidiem, kas uzskatāmi par tādiem, kam piemīt augsts NILLTPF risks:

3) klienta saimnieciskā darbība ir saistīta ar tādu iekārtu vai preču tirdzniecību, ražošanu, eksportu vai importu, kas var tikt izmantotas militārām vajadzībām un var tikt uzskatītas par divējāda lietojuma precēm;

10) klients izmanto pakalpojumu, kura rezultātā klienta preces tiek pārvadātas pa teritoriju vai valsti, uz ko attiecināmas sektorālās sankcijas, vai šādas valsts vai teritorijas pierobežā;

c) Papildināt IKS 4. sadaļu “Klienta izpētes kārtība” ar papildus apakšpunktu – gadījumu, kad ir veicama klienta padziļinātu izpēte:

4.7.5. kad neklātienas identifikācija nav veikta izmantojot tehnoloģiskos risinājumus, kas ietver videoidentifikāciju vai drošu elektronisko parakstu, vai citus tehnoloģiskos risinājumus, MK noteiktajā apjomā un kārtībā.

d) Papildināt IKS 5. sadaļu “Klienta izpēte nodibinot Darījuma attiecības” papildināt ar punktu kas stāsies spēka jau 01.07.2020.

5.4. Atbildīgais darbinieks konstatējot, ka klienta izpētes gaitā noskaidrotā informācija par patieso labuma guvēju neatbilst Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros reģistrētajai informācijai, nekavējoties, bet ne vēlāk kā triju darbdienu laikā paziņo par to Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram (izmantojot info.ur.gov.lv sadaļu “Brīdinājumi par PLG”), paskaidrojot konstatētās neatbilstības būtību, kā arī norādot, ka informācija, iespējams, ir nepatiesa pēc būtības. Gadījumā ja informācijā konstatēta pārrakstīšanās kļūda atbildīgais darbinieks paziņo par konstatēto nesakrītību uz e-pastu kluda@ur.gov.lv (spēka no 01.07.2020).

e) Izveidot IKS 9. sadaļu “Kārtība kā tiek sniegti ziņojumi par starptautisko un nacionālo sankciju prasību pārkāpšanu vai apiešanu vai izvairīšanos no sankciju izpildes”.

9.1. Pakalpojuma sniedzējam nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā darbdienu ziņo Valsts drošības dienestam par starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanu vai tās mēģinājumu un tā rezultātā iesaldētiem līdzekļiem un informē par to LZRA;

9.2. Ja Pakalpojuma sniedzējam ir aizdomas par starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu finanšu ierobežojumu izpildē, ziņo par to Finanšu izlūkošanas dienestam Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā noteiktajā kārtībā.

9.3. Pakalpojumu sniedzējs ziņojumu sniedz brīvā formā, norādot iesniedzēju identificējošu informāciju, paskaidrojot klienta sankciju pārkāpumu un pievienojot klienta izpētes informāciju, uz e-pasta adresi sankcijas@vdd.gov.lv.

9.4. Pakalpojuma sniedzējs ne vēlāk kā nākamajā darba dienā pēc ziņošanas, reģistrē sniegtos ziņojumus un nodrošina to pieejamību LZRA.

9.5. No VDD saņemto pieprasījumu un VDD sūtīto atbilžu kopijas Pakalpojumu sniedzējs ievieto Klienta lietā.

f) Izveidot IKS 12. sadaļu “Atbildīgā darbinieka novērtēšanas politika”.

12.1. Pakalpojumu sniedzējs ieceļ vienu vai vairākus darbiniekus (par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasību izpildi atbildīgās personas), tai skaitā no augstākās vadības, kas ir tiesīgi pieņemt lēmumus un ir tieši atbildīgi par likuma prasību ievērošanu un par to, lai tiek nodrošināta informācijas apmaiņa ar LZRA.

12.2. Pakalpojumu sniedzējs 30 dienu laikā paziņo LZRA par izmaiņām atbildīgo darbinieku sastāvā.

12.3. Par augstākās vadības locekli vai atbildīgo darbinieku var būt persona:

12.3.1. kurai ir nevainojama reputācija;

12.3.2. kura nav sodīta par tīša nozieguma izdarīšanu pret valsti, īpašumu vai pārvaldības kārtību, tīša nozieguma izdarīšanu tautsaimniecībā vai valsts institūciju dienestā vai par tāda nozieguma izdarīšanu, kas saistīts ar terorismu, vai kura sodīta par šādiem noziegumiem, bet kurai sodāmība ir noņemta vai dzēsta;

12.3.3. kurai nav piemērota sankcija (izņemot brīdinājumu) par normatīvo aktu pārkāpumu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas vai starptautisko un nacionālo sankciju jomā vai kurai ir piemērota šāda sankcija, bet no tās piemērošanas dienas ir pagājis vismaz viens gads;

12.3.4. kura atbilst citām ārējos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

12.4. Pretendents apliecina savu atbilstību 12.3. punkta prasībām.

12.5. Pakalpojuma sniedzēja īpaši pilnvarota persona nodrošina atbilstošu procedūru, kādā tiek izvērtēta personas atbilstība augstākās vadības locekļa vai atbildīgā darbinieka amatam, tostarp pārbauda šīs personas sniegtās informācijas patiesumu.

12.6. Persona ir uzskatāms par personu ar nevainojamu reputāciju, ja nav publiski pieejami pierādījumi, kas liecinātu par pretējo, un nav iemesla pamatotām šaubām par personas nevainojamu reputāciju.

12.7. Pretendents nav uzskatāms par personu ar nevainojamu reputāciju, ja viņa personīgā rīcība vai līdzšinējā profesionālā darbība rada pamatotas šaubas par personas spēju nodrošināt savas darbības objektivitāti un profesionalitāti, īstenojot darba pienākumus.¹⁰⁸

12.8. Lai izvērtētu personas, kura pretendē uz augstākās vadības locekļa vai atbildīgā darbinieka amatu, Pakalpojuma sniedzēja īpaši pilnvarota persona no Sodu reģistra normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieprasa, saņem un apstrādā personas datus.

12.9. Pakalpojuma sniedzējam, to amatpersonām un darbiniekiem nav tiesību viņu rīcībā esošos datus par atbildīgajiem darbiniekiem izpaust trešajām personām, izņemot LZRA un FID.

¹⁰⁸ FKTK normatīvie noteikumi Nr. 186, Valdes un padomes locekļu un personu, kuras pilda pamatfunkcijas, piemēroftības novērtēšanas normatīvie noteikumi, pieejams <https://likumi.lv/ta/id/311193-valdes-un-padomes-loceklu-un-personu-kuras-pilda-pamatfunkcijas-piemerotibas-novertesanas-normativie-noteikumi> (skatīts 12.05.2020)

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

LR likumi

1. Latvijas Republikas likums Par nodokļiem un nodevām, pieņemts 02.02.1995.
2. Latvijas Republikas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, pieņemts 17.07.2008.
3. Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likums, pieņemts 03.05.2001.
4. Latvijas Republikas Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, pieņemts 04.02.2016.

MK noteikumi

5. Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju MK noteikumi Nr. 392, 03.07.2018.
6. Noteikumi par sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu MK noteikumi Nr. 407, 27.08.2019.

Grāmatas

7. Бургасова А.В., Шелестинский Д.Г. *Механизмы противодействия легализации доходов, полученных незаконным путем: мировая практика и особенности системы финансового контроля в Российской Федерации* Москва: Юстицинформ. 2019. 94 с.

Disertācijas, maģistru un bakalauru darbi

8. Lundberg K. Varför anmäler revisorer få penningtvättsrapporter till Finanspolisen? En kvalitativ studie om revisorers rapportering till Finanspolisen analyserat utifrån selektionsteori. Södertörns högskola, 2016. 80 sid.
9. Pärmpuu K. Audiitorid ja raamatupidamisteenuse pakkujad rahapesu tõkestamise süsteemis eesti näitel. Tallinna tehnikaülikool, 2014. 130 lk.
10. Ringh A., Sultani S. The auditor's role in combating money laundering – An attitude survey among Swedish auditors. Uppsala University, 2014. 67 p.

Elektroniskie informācijas avoti

11. Accountancy Europe, Suspicious Activity Reports, pieejams <https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/Final-infographic-SAR.pdf> (skatīts 11.01.2020)

12. AML Iekšējās kontroles sistēma un tās prasības, pieejams <https://doku.lv/nilltfn-likums/> (skatīts 14.01.2020)
13. BDO Latvija, Publikācija: DB | Uz kārts likti daudzi miljoni, pieejams <https://www.bdo.lv/lv-lv/publikacijas/db-uz-karts-likti-daudzi-miljoni> (skatīts 27.04.2020)
14. Bilance, Zvērinātu revidentu darba konfidencialitāte ir apdraudēta, pieejams https://www.lzra.lv/images/Žurnāls_Bilance_Vilcāne.pdf (04.01.2020)
15. COBALT, Sankciju riska pārvaldīšana: juridiskie un praktiskie aspekti / Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju ievērošana, pieejams http://www.rmsforum.lv/admuploads/file/gramatai_prez.%20krisjanis%20buss%20sankciju%20iekseja%20kontroles%20sistema.pdf (skatīts 02.05.2020)
16. Dienas Bizness, Kontus slēdz arī nepamatoti, pieejams <https://www.db.lv/zinas/kontus-sledz-ari-nepamatoti-484690> (skatīts 27.04.2020)
17. Eesti Pangaliit, Money laundering prevention in Estonia, pieejams <https://www.pangaliit.ee/anti-money-laundering/money-laundering-prevention-in-estonia> (skatīts 22.04.2020)
18. ESAO, Rokasgrāmata nodokļu inspektoriem un nodokļu auditoriem par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju, pieejams http://lzra.lv/files/Citi%20dok/lv_Money_Laundering_Awareness_Handbook.pdf (skatīts 08.05.2020)
19. Estonian Police and Border Guard Board, Annual reports, pieejams <https://www.politsei.ee/et/juhend/aastaraamatud-ja-uuringud> (skatīts 22.04.2020)
20. European Commission, Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities, pieejams https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/supranational_risk_assessment_of_the_money_laundering_and_terrorist_financing_risks_affecting_the_union.pdf
21. FATF, Mutual evaluation report Lithuania 2018, pieejams <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer-fsrb/Moneyval-Mutual-Evaluation-Report-Lithuania-2018.pdf> (skatīts 22.04.2020)
22. FATF, starptautiskie standarti noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanai, kā arī terorisma un masveida iznīcināšanas ieroču izplatīšanas finansēšanas novēršanai. Finanšu darījumu darba grupas (FATF) rekomendācijas, pieejams https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/fatf_rekomendacijas_lv.pdf (skatīts 24.03.2020)

23. FID, Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums, pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf (skatīts 04.01.2019)
24. FID, Profesionālo pakalpojumu sniedzēju noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku ziņojums par 2017. - 2018. gadu, pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/PPS_risku_novertejums.pdf (skatīts 04.01.2020)
25. FID, Sektoru noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējums (2017.-2018.), pieejams https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/FINAL_kopsav_sektoralie_risku_nov_2019.pdf (skatīts 04.01.2020)
26. FID, Terorisma finansēšanas un proliferācijas novēršanas vadlīnijas NILLTFN subjektiem un uzraudzības institūcijām, pieejams https://fid.gov.lv/images/Downloads/materials/proliferation/TF_un_PF_nov_vadlinijas.pdf (skatīts 02.05.2020)
27. FID, Viegli lasīt, pieejams <https://www.fid.gov.lv/index.php/viegli-lasit> (skatīts 02.05.2020)
28. FKTK normatīvie noteikumi Nr. 186, Valdes un padomes locekļu un personu, kuras pilda pamatfunkcijas, piemērotības novērtēšanas normatīvie noteikumi, pieejams <https://likumi.lv/ta/id/311193-valdes-un-padomes-loceklu-un-personu-kuras-pilda-pamatfunkcijas-piemerotibas-novertesanas-normativie-noteikumi> (skatīts 12.05.2020)
29. FKTK, Ieteikumi klientu neklātienas identifikācijai, pieejams https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2019/05/Ieteikumi_neklatienes%20identifikacija_18.09.2014.pdf (11.01.2020)
30. FKTK, Ieteikumi Nr. 210 Ieteikumi kredītiestādēm klientu izpētei pirms darījuma attiecību uzsākšanas un darījuma attiecību laikā FKTK, pieejams <https://likumi.lv/ta/id/296139-ieteikumi-kreditiestadem-klientu-izpetei-pirms-darijuma-attiecibu-uzsaksanas-un-darijuma-attiecibu-laika> (skatīts 07.05.2020)
31. FKTK, Ieteikumi Nr.111, Ieteikumi kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm ar sankciju prasību neizpildi saistīto risku mazināšanai, pieejams <https://likumi.lv/ta/id/300044-ieteikumi-kreditiestadem-un-licencetam-maksajumu-un-elektroniskas-naudas-iestadem-ar-sankciju-prasibu-neizpildi-saistito-risku-...> (skatīts 09.05.2020)
32. FKTK, Ieteikumi Nr.55 Ieteikumi kredītiestādēm un finanšu iestādēm politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noskaidrošanai, izpētei un

- darījumu uzraudzībai, pieejams https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2016/03/FKTK_Ieteikumi_55_06042020.pdf (skatīts 21.01.2020)
33. FKTK, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana, pieejams <https://www.fktk.lv/klientu-aizsardziba/noziedzigi-iegutu-lidzeklu-legalizacijas-noversana/> (skatīts 02.05.2019)
34. International Federation of Accountants, Anti-Money Laundering 2nd Edition, pieejams <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/anti-money-laundering-2n.pdf> (skatīts 04.01.2020)
35. International Wealth, Траст (trust). Раскрытие сути траста, pieejams <https://internationalwealth.info/offshore-foundations-trusts/revealing-the-core-of-trust/> (skatīts 07.05.2020)
36. Jaunā ziņošanas kārtība Finanšu izlūkošanas dienestam, pieejams <https://doku.lv/zinosanas-kartiba-fid/> (skatīts 07.05.2020)
37. Latvijas Banka, Vadlīnijas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas nozarē, pieejams <https://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/valutasmaina/Vadlinijas.pdf> (skatīts 02.05.2019)
38. Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Informatīvais materiāls (vadlīnijas) sankciju efektīvai ieviešanai Latvijā https://www.mfa.gov.lv/images/apostille/AM_sankciju_vadlinijas.pdf (skatīts 26.04.2020)
39. Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Sankcijas, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobejojosiem-pasakumiem/par-eiropas-savienibas-ierobejojosiem-pasakumiem> (skatīts 12.04.2020)
40. Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Starptautisko un nacionālo sankciju piemērošana Latvijā - Biežāk uzdotie jautājumi un atbildes, pieejams <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobejojosiem-pasakumiem/biezak-uzdotie-jautajumi-un-atbildes> (skatīts 18.03.2020)
41. Latvijas Republikas Izložu un Azartspēļu Uzraudzības Inspekcija, Terorisma finansēšanas novēršana, pieejams <https://www.iaui.gov.lv/lv/sakums/nilltpfn/2-uncategorised/240-terorisma-finansesanas-noversana> (skatīts 02.05.2020)
42. Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs, Ieteicamā rīcība, redzot neatbilstošu informāciju par PLG, pieejams <https://www.ur.gov.lv/lv/jaunumi/aktualitates/ieteicama-riciba-redzot-neatbilstosu-informaciju-par-plg/> (skatīts 07.05.2020)
43. Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs, Patieso labuma guvēju skaidrojums, pieejams <https://www.ur.gov.lv/lv/patieso-labuma-guveju-skaidrojums/> (skatīts 11.01.2020)

44. Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs, Patieso labuma guvēju skaidrojums, Informatīvie materiāli, pieejams <https://www.ur.gov.lv/lv/patieso-labuma-guveju-skaidrojums/informativie-materiali/> (skatīts 07.05.2020)
45. Latvijas Republikas Uzņēmumu Reģistrs, pieejams <https://www.ur.gov.lv/lv/specializeta-informacija/regulara-informacijas-izsniegšana/> (skatīts 04.01.2020)
46. Latvijas Universitāte, Ieva Aizsila: Revidenta profesijas izaicinājumi, pieejams <https://www.bvef.lu.lv/par-mums/zinas/zina/t/52455/> (skatīts 06.04.2020)
47. Likums cīņai ar "naudas atmazgāšanu", pieejams <http://www.petrovs.lv/LEGALIZĀCIJA> (skatīts 04.01.2020)
48. LZRA, Informācija par darbību, pieejams <https://www.lzra.lv/par-mums/informacija-par-darbibu.html> (skatīts 08.12.2019)
49. LZRA, Par NILLTPFN likuma prasību izpildi attiecībā uz pases un identifikācijas karšu kopijām, pieejams <http://lzra.lv/zinas-k2/item/21-par-nilltpfn-likuma-prasibu-izpildi-attieciba-uz-pases-un-identifikacijas-karsu-kopijam.html> (skatīts 20.12.2019)
50. LZRA, Revīzijas kvalitātes pamatnostādnes: revīzijas kvalitātes pamatelementi, pieejams http://lzra.lv/files/SRS/REVZIJAS_KVALITTES_PAMATNOSTDNES.pdf (skatīts 29.04.2020)
51. LZRA, Zvērinātu revidentu profesijai Latvijā – 80 gadi!, pieejams <https://www.lzra.lv/zverinatu-revidentu-profesijai-latvija-80-gadi.html> (skatīts 08.12.2019)
52. LZRA, Zvērinātu revidentu reģistrs, pieejams <http://lzra.lv/revidentu-registri/zverinatu-revidentu-registrs.html> (02.04.2020)
53. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests, Par neparastu un aizdomīgu darījumu ziņošanas sistēmu, pieejams https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/LR_zinosanas_sistema.pdf (skatīts 03.05.2020)
54. OECD, Money Laundering and Terrorist Financing Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors, pieejams <http://www.oecd.org/tax/crime/money-laundering-and-terrorist-financing-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors.pdf> (skatīts 04.01.2020)
55. PRIMUS DERLING, Vai katrs klients jāpārbauda sankciju sarakstos?, pieejams <http://www.primusderling.eu/lv/publikacijas/vai-katrs-klients-japarbauda-sankciju-sarakstos/> (skatīts 03.05.2020)
56. TV NET, Vai "ofsors" ir sinonīms nodokļu nemaksāšanai?, pieejams <https://www.tvnet.lv/6384426/vai-ofsors-ir-sinonims-nodoklu-nemaksasanai> (skatīts 07.05.2020)

57. Valsts ieņēmumu dienests, Vadlīnijas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību ievērošanai Valsts ieņēmumu dienesta uzraugāmajām finanšu iestādēm, pieejams https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/vadlinijas_noziedzigi_iegutu_lidzeklu_legalizacijas_un_terorisma_finansesanas_noversanas_likuma_prasibu_ieverosana_ifinansu_pakalpojumiem.pdf (skatīts 11.01.2020)
58. Valsts ieņēmumu dienests, Vadlīnijas Valsts ieņēmumu dienesta uzraugāmajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektiem, pieejams <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas> (skatīts 04.01.2020)
59. Valsts ieņēmumu dienests, Vēlos ziņot Valsts ieņēmumu dienestam par aizdomīgu darījumu nodokļu jomā, kā rīkoties?, pieejams <https://www.vid.gov.lv/lv/velos-zinot-valsts-ienemumu-dienestam-par-aizdomigu-darijumu-nodoklu-joma-ka-rikoties> (05.04.2020)
60. Vincit Union, Kā izpētīt klientu atbilstoši AML prasībām?, pieejams <https://www.vincitunion.com/klientu-izpete/> (05.04.2020)
61. Компания Nexus, Что такое траст и зачем он нужен, pieejams https://www.nexus.ua/8_3-chto-takoe-trast-i-zachem-on-nuzhen (skatīts 07.05.2020)

Nepublicētie materiāli

62. Kārtība par zvērinātu revidentu un zvērinātu revidentu komercsabiedrību veicamajiem pasākumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai
63. Nacionālo NILL/TF/PF risku novērtējumu seminārs: Zvērināti revidenti un zvērinātu revidentu komercsabiedrības 27.11.2019
64. Uzņēmumu reģistra 30.12.2019. vēstule "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros reģistrētās informācijas izmantošanu patieso labuma guvēju noskaidrošanai"
65. Zvērinātu revidentu komercsabiedrības SIA "X" NILLTPFN IKS

**Uz NILLTPFN likuma prasību ievērošanu atbildīga
darbinieka amatu pretendenta
APLIECINĀJUMS**

Vārds	Uzvārds	Personas kods
-------	---------	---------------

Deklarēta dzīvesvieta	kontakttālrunis
-----------------------	-----------------

Iepriekšējas darba vietas:

1. _____

Laika posms no – līdz	Precīzs amata nosaukums
-----------------------	-------------------------

Iestāde, darba devējs

2. _____

Laika posms no – līdz	Precīzs amata nosaukums
-----------------------	-------------------------

Iestāde, darba devējs

3. _____

Laika posms no – līdz	Precīzs amata nosaukums
-----------------------	-------------------------

Iestāde, darba devējs

Izglītība:

No	Līdz	Izglītības iestādes nosaukums, iegūtā izglītība, diploma numurs
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Apmācības un semināri NILLTPFN jomā (ja ir):

No	Līdz	Mācību iestādes nosaukums, kursu programmas vai semināra nosaukums, diploma vai sertifikāta numurs
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Ar savu parakstu apliecinu, ka (nepieciešamo atzīmēt):

- man ir nevainojama reputācija;
- neesmu sodīts/-a par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu vai sodāmība ir noņemta (dzēsta);
- nav piemērotas sankcija (izņemot brīdinājumu) par normatīvo aktu pārkāpumu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas vai starptautisko un nacionālo sankciju jomā vai no tās piemērošanas dienas ir pagājis vismaz viens gads;
- man nav pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process;
- mana rīcībspēja nav ierobežota;
- mani tiesa nav atzinusi par maksātnespējīgu parādnieku;
- neesmu un neesmu bijis ar likumiem vai tiesas nolēmumiem aizliegto organizāciju dalībnieks;
- informēšu Sabiedrību tiklīdz anketā sniegtas ziņas vairs neatbilstīs patiesajai situācijai.

/Paraksts/

/Paraksta atšifrējums/

/Datums/

Visi personas dati, kas iesniedzami Sabiedrībai, ir nepieciešami, lai Sabiedrība varētu izvērtēt personu atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Parakstot šo apliecinājumu, persona sniedz savu piekrišanu Sabiedrības veiktajai datu apstrādei. Ja persona atsakās parakstīt šo apliecinājumu, uzskatāms, ka persona nepiekrīt Sabiedrības veiktajai datu apstrādei, un tas liedz Sabiedrībai izskatīt personas iesniegtos dokumentu.

Es saprotu, ka Sabiedrība var pārbaudīt šajā pieteikumā sniegtos datus un citu informāciju, kā arī citus datus un informāciju, pret ko es neiebilstu un piekrītu tam, ka Sabiedrība apkopo visu informāciju par mani, kas nepieciešama NILLTPFN likuma prasību nodrošināšanai.

Ar šo piekrišanu, ka Sabiedrība savas kompetences ietvaros saņem un apstrādā manus kā fiziskās persona datus, tajā skaitā sensitīvos personas datus.

[paraksts]

Maģistra darbs “**Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana un tās problemātika zvērinātu reidentu komercsabiedrībās**” izstrādāts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Violeta Kožuha 30.06.2020.
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Doc. I.Faituša _____ ._____._____.
(paraksts) (datums)

Recenzents: As.prof. I.Millere

Darbs iesniegts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes Studiju centrā
Dekāna pilnvarotā persona:

metodiķe _____ ._____._____.
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Darbs aizstāvēts _____ gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____ ._____._____.
bakalaura / maģistra / valsts

Komisijas sekretārs(e): _____ ._____._____.
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)